

1 : วิชชีวต : วิชชีวตทไททราบวันทหมดอายุ

กรรมเก่ำเป็นเพียงแค่อันทุน
ส่วนกำไรหรือขาดทุน เป็นเรื่องของฝีมือในชาตินี้ล้วน ๆ

คงไมใช่เป็นความบังเอิญที่เราได้เกิดเป็นคน และก็คงไมใช่ความบังเอิญเช่นเดียวกันที่มีสิ่งมีชีวิตอื่นอยู่ร่วมโลกของเราด้วย นอกจากนี้ยังมีดิน หิน แร่ธาตุ และวัตถุดิบอื่น ๆ ให้คนเราได้ใช้ และนำมาทำกิจกรรมต่างๆ ในโลกใบนี้ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

แต่มีสิ่งหนึ่งที่เป็นสัจธรรมที่ต้องเกิดขึ้นกับทุกชีวิต คือ “สักวันหนึ่งทุกคนต้องตาย” แล้วอะไรละครับที่ทำให้ท่านและผมได้มีโอกาสเกิดเป็นคน และมีโอกาสมีชีวิตอยู่ในโลกใบนี้ โดยไม่รู้ว่ำให้มาทำหน้าที่อะไร ดังนั้นแต่ละคนก็พยายามค้นหาความหมายของตนไปเรื่อย ๆ จนถึงวันสุดท้าย บางคนก็พบ บางคนก็ไม่พบ

ด้วยปรากฏการณ์ดังกล่าวเองผมจึงบอกว่าเราทุกคนต่างก็ได้วิชชีวต ให้มีเอกสิทธิ์ (สิทธิเฉพาะตน โอนให้คนอื่นไม่ได้) มาท่องโลกใบนี้เพียงแต่เป็นวิชีวตทไททราบวันทหมดอายุ และที่สำคัญ คือต่ออายุไม่ได้ด้วย ดังนั้นทุกชีวิตจึงควรอยู่ในโลกนี้ด้วยความไม่ประมาท

ผมยกเรื่องนี้มาเป็นบทแรกของหนังสือบทเรียนจากชีวิต เพราะกว่าครึ่งหนึ่งของชีวิตผม ผมมีชีวิตอยู่ด้วยความประมาท แม้พระพุทธเจ้าจะสอนไว้ว่าอย่าประมาท แต่ผมก็ไม่เข้าใจความหมายทั้งหมดว่าคืออะไร บทเรียนจากชีวิตของผมได้รับการกลั่นกรองเป็นลายลักษณ์อักษรสู่การจัดพิมพ์เป็นหนังสือเล่มนี้โดยหวังว่าบทเรียนชีวิตของผมจะเป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าตามระยะเวลาวิเศษชีวิตที่ได้มา

สำหรับผมเอง ผมก็ไม่ทราบว่ามีชีวิตผมเหลือเวลาเท่าใด แต่ด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีวิตดังกล่าวทำให้ผมเห็นคุณค่าของเวลาและชีวิตมากขึ้น ที่สำคัญคือทำให้ผมตระหนักว่า การได้วิชาชีวิตมาอยู่ในโลกใบนี้ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า “คน” นี้ คงมีหน้าที่มากกว่าการมีชีวิตอยู่เพื่อทำมาหากิน ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน มีทรัพย์สินเงินทองแล้ววันหนึ่งวิชาชีวิตก็หมดลงโดยไม่สามารถนำทรัพย์สินเงินทองเหล่านั้นไปด้วยได้เลย

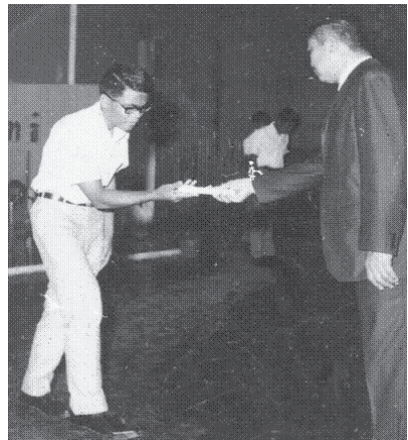
ถ้าอย่างนั้นคนเรามีหน้าที่อะไรอื่นหรือไม่ นอกเหนือจากเกิดมาเพื่ออยู่และตายไป ส่วนหน้าที่อื่นจะเป็นอะไรนั้นผมไม่ทราบ เพียงแต่ต้องการเตือนว่า “ท่านมีหน้าที่อื่นด้วย” ในการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้

ผมไม่รู้่วาชีวิตนี้เริ่มต้นมาอย่างไร รู้แต่ว่าวันหนึ่งรับรู้ว่าตัวเองเป็นสมาชิกของครอบครัวหนึ่ง ซึ่งมีความเป็นอยู่แบบหนึ่ง และอยู่ในสังคมแวดล้อมหนึ่ง โดยไม่เคยสงสัยหรือได้ถามว่าทำไมถึงเป็นอย่างนั้นหรืออย่างนี้ คนในครอบครัวผม ครอบครัวอื่น ในหมู่บ้าน และในหมู่บ้านอื่นก็ดำเนินชีวิตของตนไปตามมีตามเกิด มีอาชีพหลายแบบ มีกิจกรรมทาง

สังคมหลายอย่าง ผู้คนในสังคมก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและกันหลายลักษณะ อยู่โดยไม่ได้อิงคำถามว่า “แล้วทำไมเราต้องเกิดมาเป็นคน และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการเป็นคนคืออะไร”

ความเข้าใจของคนในครอบครัวผม ตัวผม (ตอนเป็นเด็ก เมื่อ 50 กว่าปีที่แล้ว) และคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เชื่อโดยไม่สงสัยว่าเราเกิดมาเพราะมีกรรม และมีชีวิตอยู่ในโลกนี้เพื่อใช้กรรม ไม่มีใครสงสัยหรือถามต่อว่าใช้กรรมกับใคร และมีทางใช้กรรมหมดหรือไม่ เพราะในชาติใหม่นี้ก็ยังคงอยู่ ต้องกิน ยังต้องพึ่งชีวิตของพืชและสัตว์อื่นเพื่อมีชีวิตอยู่ แล้วจะหมดกรรมกันเมื่อไหร่ โดยตรรกะแล้วข้อสรุปดังกล่าวก็สมเหตุสมผล แต่กฏกรรมกบเกี่ยวนี้มีเหตุปัจจัยมาอย่างไร และจะสิ้นสุดลงอย่างไร จึงมีอีกหลายคำตอบที่ต้องค้นหา แต่ถ้ามันเสียเวลาในการหาคำตอบอยู่อาจจะไม่ทันกาลก็ได้ เพราะไม่รู้ว่ามีวี่ว้างของเราจะหมดอายุเมื่อใด ดังนั้นจึงควรทำปัจจุบันให้ดีที่สุด ซึ่งโดยหลักแล้วผลลัพธ์น่าจะ “เสมอตัว หรือมากกว่า” แน่นอน ส่วนสิ่งที่เรียกว่า “ดีที่สุด” คืออะไร เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาไตร่ตรองกันต่อไป

วุฒิปัตริใบแรก : ปก.ศ.ต้น

ถ่ายรูปกับลูกศิษย์นักศึกษาปริญญาเอกที่ฮ่องกง

“ผมจึงบันทึกบรรทัดแรกของเรื่องราว” กรรมเก่าเป็นเพียงแค่อันทุน ส่วนกำไรหรือขาดทุนเป็นเรื่องของฝีมือล้วนๆ” อย่าไปโทษกรรมเก่า

แต่ถ้าจะคิดว่าคนเราเกิดมาก็เพื่อมีความสุข มีลาภยศ สรรเสริญ มีทรัพย์สิน เงินทอง คำถามก็คือ “มีแล้วอะไรต่อ” เพราะตาย ไปก็เอาไปด้วยไม่ได้ แต่ปรากฏการณ์รอบตัวเรากลับเห็นแต่การที่คนเราวิ่งหาสิ่งเหล่านี้ตัวเป็นเกลียว ขอยกตัวอย่างร้านอาหารหน้าปากซอยก็แล้วกัน ทุกวันประมาณตี 5 เจ้าของร้านจะลุกมาเปิดร้าน จัดข้าวของซึ่งเตรียมไว้ตั้งแต่ตอนกลางคืนเพื่อบริการลูกค้าที่จะแวะมาอุดหนุนไม่นานลูกค้าขา

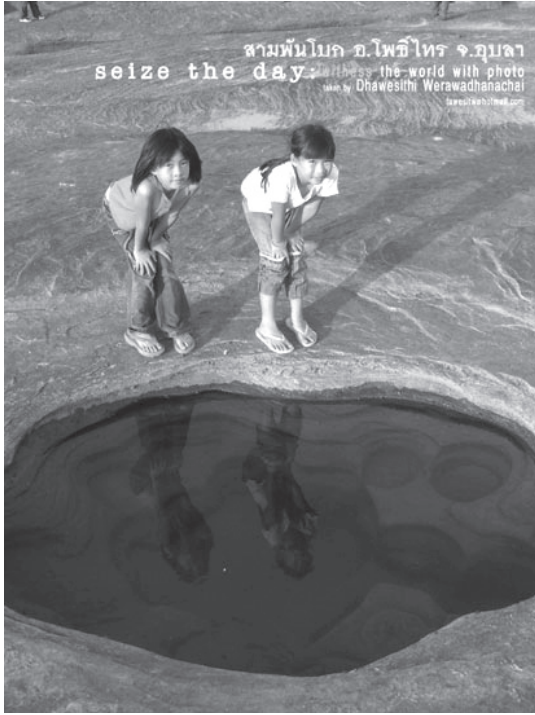
บทเรียนจากชีวิต : เส้นทางแห่งการเรียนรู้เข้าหามาย

ประจำซึ่งแต่งตัวพร้อมไปทำงานแะมารับประทานอาหารเช้า เสร็จแล้ว
จ่ายเงิน และไปสำนักงานต่อ ส่วนเจ้าของร้านก็รับเงิน เก็บข้าวของ และ
รอลูกค้าคนต่อไป อย่างนี้ตั้งแต่เช้าจนเย็น พอปิดร้านก็นับเงินรายได้
เตรียมข้าวของรอวันใหม่ วงจรชีวิตวนเวียนอยู่อย่างนี้ครับ ทุกคนมากิน
และเจ้าของร้านอาหาร จากวันเป็นเดือนจากเดือนเป็นปี และเป็นหลายปี
แล้วก็แก่ แล้วก็เจ็บ แล้วก็ตายไป

นี่หรือครับวงจรชีวิตของ “คน” ที่เรียกตนเองว่าสัตว์ประเสริฐ
วนเวียนอยู่แค่นี้ ไม่มีใครสงสัยบ้างหรือครับว่า ถ้าชีวิตมีเพียงเท่านั้น
เราแตกต่างจากหนอนตรงไหน

นี่เป็นเพียงคำถาม ไม่ใช่คำตอบ ส่วนบทเรียนจากชีวิตที่จะได้อ่าน
ในหนังสือเล่มนี้นั้นเป็นบทบันทึกชีวิตและบทเรียนที่ผมได้รับที่ผ่านมา
และที่อยากแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท่าน โดยหวังว่าบทเรียนของผอมอาจจะ
เป็นข้อมูลบางส่วนเพื่อเป็นบทเรียนของท่านต่อไปครับ

2 : จากยอดหญ้าสู่หลังคาโบสถ์

ยอดหญ้าที่ไม่สวยและไม่ได้ขนาดที่เหมาะสม
ย่อมไม่มีใครนำไปทำเป็นหลังคาโบสถ์

คนเราเลือกเกิดไม่ได้ แต่เราสามารถเลือกที่จะใช้ชีวิตของเราอย่างที่เราต้องการได้ คนที่ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรมไม่ต่างอะไรไปจากปลาที่ตายแล้ว ได้แค่ลอยตามน้ำไปเรื่อย ๆ ส่วนปลาเป็นนั้นสามารถว่ายทวนน้ำว่ายตามน้ำหรือขวางน้ำได้ ดังนั้นเราคงต้องเลือกเองว่าจะใช้ชีวิตในโลกนี้อย่างไร “แบบปลาตายหรือปลาเป็น”

รางวัลครูจริยธรรมดีเด่น

เชื่อว่าคนส่วนใหญ่คงอยากมีชีวิตแบบ “ปลาเป็น” แม้จะโทษกรรมเก่าอยู่บ้าง แต่กรรมใหม่หรือสิ่งที่คุณคิดและทำในปัจจุบันนี้ต่างหากสำคัญต่อชีวิตในอนาคตของคุณ เอาเป็นว่ากรรมเก่าก็อาจจะมีผลต่อชีวิตเรา เช่นทำให้เราต้องเกิดเป็นลูกคนนั้น ลูกคนนี้ หรือเกิดในประเทศนั้น ประเทศนี้ หรือที่ผมเรียกว่า “ต้นทุน”

แต่เมื่อเราเลือกเกิดไม่ได้ เราจะไปมัวเสียเวลาไปโทษกรรมเก่าและน้อยใจในวาสนาไปทำไม ในเมื่อเราไม่สามารถย้อนเวลากลับไปแก้การกระทำของเราในอดีตอย่างน้อยก็เท่าทุน หรือ ได้กำไร (ถ้ามี) ได้ แต่ปัจจุบันและอนาคตอยู่ในมือของเราแล้ว จงทำให้ดีที่สุด อย่างน้อยก็เสมอตัว อย่างมากก็คือกำไรครับ

อย่าเพิ่งคิดว่าผมกำลังสอนธรรมะนะครับ เพียงแต่พูดความจริงเท่านั้น

หญ้าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น เดินไม่ได้ หากินได้เฉพาะพื้นที่ที่เกิดและอยู่ ไม่ทราบว่าจะคิดได้ไหมและสื่อสารได้หรือเปล่า แต่ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลหรือบุญกรรมใด ต้นหญ้าที่สวยและเหมาะที่จะทำไพหญ้า¹ ก็จะมีคนนำไปทำเป็นไพหญ้าเพื่อมุงหลังคาบ้าน หรือหลังคาโบสถ์ (สมัยเก่า) หญ้าจะสวยจะดีอย่างไร ต้นหญ้างคงไม่สามารถสร้างตนเองได้มากนัก นอกจากเกิดในที่เหมาะสมและไม่มีภัยอื่นเบียดเบียน แต่คนซึ่งมีชีวิตที่มีสมอง มีแขน มีขา มีศักยภาพในการสร้างคุณค่าให้

¹ไพหญ้าเป็นสิ่งประดิษฐ์อย่างหนึ่งของคนอีสานที่ทำจากหญ้าชนิดหนึ่ง และใช้สำหรับมุงหลังคาบ้าน แต่ถ้าจะใช้มุงหลังคาโบสถ์คงต้องเลือกเป็นพิเศษ

เล่นหิมะที่นิวซีแลนด์

กับตนเองได้ ดังนั้นถ้าชีวิตนี้ไม่ประสบความสำเร็จ และไม่มีใครเห็นคุณค่า เหมือนยอดหญ้าหลังคาโบสถ์แล้วก็อย่าโทษใคร นอกจากตนเอง

บางคนเกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวยมีความพร้อมทุกอย่าง แต่ประมาท หรือละทิ้งโอกาสในการใช้ความพร้อมเหล่านั้นต่อยอดความดีงาม เพื่อก้าวไปสู่สิ่งที่เรียกว่าดีกว่า หรือเหนือกว่าต่อไป บางคนมาจากไม่มีอะไร แต่ก้าวไปสู่การมีและได้ทุกอย่างตามปรารถนา ผมไม่ได้หมายถึงความร่ำรวย หรือยศถาบรรดาศักดิ์อย่างเดียวนะครับ ผมหมายถึงทุกอย่างที่คนพึงทำได้ เพราะคนเรามีศักยภาพที่แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น และสรรพสิ่ง ทั้งมวล เราย่อมทำให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้แน่

ผมอ่านประวัตินักต่อสู้ และผู้ที่ประสบความสำเร็จ หลายคนเริ่มต้นจากไม่มีอะไร บางคนเริ่มต้นติดลบ แต่คนเหล่านั้นสร้างตนเอง และอนาคตของตนเองด้วยมันสมองจากสองมือ (และสองเท้า) ล้วนๆ ดังตัวอย่างชีวิตที่ผมจะเล่าในบทถัดๆ ไป

สำหรับชีวิตผมเอง แม้จะไม่ยิ่งใหญ่ และซับซ้อนเหมือนชีวิตตัวอย่าง ที่ผมจะนำมากล่าวถึงต่อไปนั้น สำหรับผมแล้วผมไม่รู้ว่าผมเดินทางมาถึงจุดนี้ได้อย่างไร

ชีวิตที่มาจากลูกชานา ที่หาความรวยไม่เจอ ที่ชะตาชีวิตเหมือน ถูกแกล้ง เสาลหลักคือพ่อเสียชีวิตลงในปี 2507 ขณะที่ผมเรียนอยู่ชั้น ประถมปีที่ 7 แม่อยากให้ออกจากโรงเรียนเพราะมีปัญหาเรื่องค่าเทอม แม้จะต้องจ่ายค่าเทอมเพียงเทอมละ 20 บาท (ยี่สิบบาทจริงๆ ไม่ได้ พิมพ์ผิดครับ)

ด้วยความที่อยากเรียนต่อ อย่างน้อยให้จบระดับมัธยมศึกษาก็ยังดี ผมเลยขอแม่เรียนต่อ โดยจะหาเงินเรียนเอง เพียงแต่แม่และครอบครัว อย่าคาดหวังแรงงาน (ทำนา) จากผมก็พอ

ตอนนั้นผมยังไม่รู้ว่าหาเงินได้อย่างไรแต่ด้วยความอยากเรียนต่อ จึงขอไปก่อนแล้วค่อยแก้ปัญหาภายหลัง ดังจะเล่าให้ฟังในตอนต่อไป

และในที่สุดผมก็ได้เรียนต่อ และหลังจากจบมัธยมศึกษาปีที่สาม ผมไปกราบลาครูพิมพ์ ทศภูชัยซึ่งเป็นครูใหญ่และเจ้าของโรงเรียน ปริญญาธรรม อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด และท่านอวยพรว่า “โชคดี ขอให้เรียนให้จบ ปก.ศ.² นะ”

ผมนำคำอวยพรท่านไปบอกแม่ว่า “ครูใหญ่อยากให้เราเรียนครู” ประกอบกับผมอยากเป็นครูตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ชั้น ป.1 และไม่ได้รับการ แนะนำคนอื่นใดนอกจากนั้น ผมจึงสอบเพื่อไปเรียนครูที่วิทยาลัยครู มหาสารคาม หรือมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในปัจจุบัน

² ปก.ศ. หมายถึง ปก.ศ. ชั้นต้น เป็นวุฒิครูระดับต้น ย่อมาจากคำว่า ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นต้น

จะด้วยพรหมลิขิตหรือความสามารถของผมก็ไม่ทราบ ผมสอบได้ “อันดับที่ 2 ของจังหวัดร้อยเอ็ด” ในการสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อประจำปี พ.ศ. 2510

จากเด็กบ้านนอก ลูกชานา เรียนประถมศึกษาโรงเรียนวัด เรียนมัธยมศึกษาจากโรงเรียนราษฎร์ ครูที่สอนส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษา และข้อสอบเข้าเป็นข้อสอบเขาวนัและวัดความถนัดทางการเรียน ซึ่งไม่เคยเห็นมาก่อนในชีวิต จึงไม่รู้ว่ที่ตอบไปนั้นถูกหรือผิด แต่เป็นข้อสอบที่สอบสนุกจริง ๆ เช่น $1:z$, $2:y$ และ $3:x$ แล้ว ข้อใดถูก (คำตอบก็คือ $21:d$) เป็นต้น

ลูกชานา บ้านหนองขี้ม้า กำลังขุดปุณาให้พี่โหนดู

วันประกาศผล ผมแอบไปดูผลการสอบคนเดียวเงียบๆ เริ่มดูจากที่สำรองคนสุดท้าย “ไม่มีชื่อ” ใจหายครับ ดูไล่ขึ้นไปเรื่อยๆ ยังไม่เจอ จึงไล่ดูขึ้นไปเรื่อยๆ ด้วยความตื่นเต้นและกลัวสอบไม่ได้ เพราะสอบเรียนต่อไว้ที่เดียว แล้วก็เจอชื่อตนเองอยู่อันดับที่ 2

ไม่เชื่อสายตาตัวเองครับ

ผมเดินกลับที่พัก ซึ่งเป็นบ้านเช่าของพี่ชาย พี่สงคราม อัครภูมิ ซึ่งตอนนั้นทำงานอยู่ในเมืองร้อยเอ็ด บ้านพักอยู่แถวๆ คูเมือง ใกล้แขวงกาทางร้อยเอ็ด และกลับมาดูประกาศผลที่ศาลากลางจังหวัดอีกหลายรอบ กว่าจะถึงตอนเย็น และเมื่อพี่ชายกลับจากทำงาน ผมก็พาเขามาดูอีกรอบจะได้มีประจักษ์พยานเพื่อให้มั่นใจว่าสอบได้จริงๆ

วันรุ่งขึ้นผมกลับบ้านหนองขี้ม้าบอกคุณแม่ และญาติว่าสอบได้ และขออนุญาตเรียนต่อ ในที่สุดแม่ก็อนุญาตให้เรียน และบอกให้ผมตั้งใจเรียนจบแล้วจะได้มาเป็นครู

ผมเชื่อแม่ ตั้งใจเรียน และนั่นคือจุดเริ่มต้นละครชีวิตเรื่องยาวของผมและหลังจากนั้นผมก็เรียนไปสู้ไป พักไปเรียนไป และเรียนจนจบปริญญาเอก และทุกวันนี้ก็ยังเรียนอยู่แม้ว่า แม่จะจากผมไปกว่า 20 ปี แล้วก็ตาม

3 : ประสบการณ์การขายครั้งแรก

ถ้าความพยายามไม่ทำให้ประสบผลสำเร็จ
อาจจะต้องใช้ “ความจำเป็นอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น”

จุดเริ่มต้นการต่อสู้ชีวิตที่แท้จริงเริ่มต้นขึ้นเมื่อแม่อนุญาตให้เรียนต่อมัธยมศึกษา หลังจากพ่อเสียชีวิต ปัญหาแรกที่เจอคือ “จะหาเงินอย่างไร” เพราะตั้งแต่เกิดมาเคยแต่ขอเงิน (แม่) ที่บอกว่าจะหาเงินเรียนเอง เป็นเพียงเหตุผลที่เชื่อว่าแม่จะให้เรียนต่อเท่านั้นเอง

เมื่อรับปากแม่ว่าจะหาเงินเรียนเอง ก็ต้องหา

ช่วงนั้นผมพักอยู่กับครูที่สอนอยู่ที่โรงเรียนที่ผมเรียนอยู่ ชื่อครูเข้มชาติ เจาะจง ท่านเช่าบ้านพักและอนุญาตให้นักเรียนจากชนบท มาพักอยู่ด้วย และเพื่อนที่พักด้วยกันมีหลายคน ต่างแบ่งหน้าที่ทำงานเพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยดี

ที่ต้องบอกว่าช่วงนั้นพักที่ไหน เพราะขณะที่ผมไปเรียนหนังสือในตัวอำเภอนั้นต้องย้ายที่พักหลายที่ ตอนแรกไปพักอยู่กับพี่ชายคนกลาง คือพี่สงคราม อัครภูมิ ซึ่งไปเรียนหนังสืออยู่ก่อนแล้ว เขาและเพื่อนๆ เช่าบ้านอยู่ ผมก็ไปพักอยู่ด้วย หลังจากพี่ย้ายไปเรียนการช่างที่จังหวัดร้อยเอ็ด พ่อก็ให้ย้ายไปอาศัยอยู่ที่บ้านหนองนกเป็ด ติดกับตัวอำเภอกับ

ลูกและญาติ ๆ ของครุหนุ จันทะมัน ซึ่งมีบ้านอยู่หลังบ้านครุสมบุรณ์
กะตารัตน์ ครุสมบุรณ์เป็นครูใหญ่บ้านโคกล่าม ต่อมาครุสมบุรณ์
ได้พาชาวบ้านย้ายออกมาอยู่ติดถนนระหว่างทางไปอำเภอโพนทอง
ตั้งชื่อตามท่านว่า “บ้านโคกสมบุรณ์” ซึ่งเป็นบ้านที่ครอบครัวของผม
ย้ายมาอยู่หลังจากคุณพ่อเสียชีวิต

หลังจากพ่อเสียชีวิตผมต้องออกจากบ้านของลูกครุหนุไปเข้าบ้าน
อยู่เองระยะหนึ่งกับเพื่อน ๆ ในหมู่บ้านเดียวกันที่มาเรียนหนังสือ
กันในอำเภอ ก่อนจะย้ายมาพักอยู่กับครูเข้มชาติ เจาะจง แต่หลังจากครู
เข้มชาติสอบบรรจุครูได้ ก็ย้ายไปอยู่กับครูประยุทธ พลเยี่ยม หลังจาก
ท่านสอบบรรจุได้อีกคน เราก็ย้ายไปพักกับครูปรารถนา (จำนามสกุล
ไม่ได้) ซึ่งทางโรงเรียนแบ่งห้องโถงใหญ่ห้องหนึ่งให้เป็นบ้านพักครู
แต่ก็อยู่ได้ไม่นาน หลังจากผมได้รถจักรยานคู่ชีพ ที่ซื้อจากเงินทำขวัญ
ไฟไหม้ ผมตัดสินใจเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านโคกสมบุรณ์กับ
อำเภอโพนทอง ระยะทาง 8 กิโลเมตร แทนการไปพักในเมืองจนจบ
มัธยมศึกษาปีที่ 3 และจักรยานคู่ชีพของผมคันนี้มีส่วนช่วยสร้างชีวิตผม
และชีวิตรักของผมกับคุณมยุรี คู่ชีวิตเป็นอย่างดี

กลับมาเรื่องพักอยู่กับครูเข้มชาติ เจาะจงกันต่อ ที่ว่านักเรียนทุก
คนที่พักอยู่กับท่านจะช่วยกันทำงาน ซึ่งโดยปกติผมจะรับหน้าที่ปลูกผัก
รดน้ำ พรวนดิน ประมาณนี้ แต่เมื่อต้องหาเงินเรียนเองเลยคิดว่า
“การขายอะไรสักอย่างน่าจะเป็นทางได้มาซึ่งเงิน” จึงอยากทดลอง
เป็นนักขาย ด้วยการเปลี่ยนหน้าที่กับเพื่อนที่เป็นคนนำผักไปขายที่ตลาด
เช้าในตัวอำเภอ เพื่อนก็ตกลงมาทำหน้าที่รดน้ำผักแทนผมและ ผมเป็น
ผู้นำผักไปขายที่ตลาด ผลก็คือ วันนั้นผักขายไม่ได้แม้แต่บาทเดียว

ผมจำวันเป็นนักรายวันแรกของผมได้ดี ผมนำผักไปวางไว้แล้ว ไปยืนแอบอยู่ที่ต้นเสาไฟฟ้า เพราะรู้สึกอายนี่ต้องเป็นคนขายผัก คนมาจ่ายตลาดเดินผ่านไปผ่านมา เมื่อไม่เห็นคนขาย เขาก็ไม่ถามซื้อ ตอนนั้นผมไม่รู้ ผมนึกแต่ว่าถ้าเขาอยากได้ผักเขาคงถามซื้อเอง คิดว่าคนขายคือเจ้านาย แต่ความจริงลูกค้าคือเจ้านาย

สรุปวันนั้นผมยืนอยู่อย่างนั้นจนตลาดวาย ผมกลับบ้านพร้อมกับผักเต็มตะกร้า ทำให้ทุกคนผิดหวัง เพราะไม่มีเงินซื้อเนื้อหมู หรือไก่กลับมาทำอาหาร ผมรู้สึกผิดมาก แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร และหลังจากนั้นผมไม่อาสาไปขายผักอีกเลย

ผมยังไม่ละความตั้งใจ เพราะคิดว่าความเข้าใจของตนถูกแล้วว่า “การขายคือวิธีหาเงิน” ในที่สุดวันหนึ่งก็ไปติดต่อขายติมหลอด³ ทางร้านให้อัตราตอบแทนกระดิกละ 3 บาท 50 สตางค์ ถ้าผมจำไม่ผิดคิดว่าหนึ่งกระดิกจะบรรจุ 60 หลอด (แห่ง) ขายแห่งละ 25 สตางค์ ขายหนึ่งกระดิกเป็นเงิน 15 บาท แต่ทุกครั้งผู้ขายจะหิ้วไปที่ละ 2 กระดิก แปลว่าถ้าขายได้ทั้งหมดจะได้เงินครั้งละ 30 บาท ให้เจ้าของกิจการ 23 บาท และผู้ขายได้ 7 บาท

ผมตีตุลुकคิดรางแก้วว่าจะหาเงินได้ สัปดาห์ละ 14 บาท หนึ่งเดือนก็ได้เงินห้าสิบบาท หักค่าอาหารแล้วน่าจะได้ค่าเทอมหนึ่งเทอมและมีเงินเก็บได้อย่างสบาย แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ขายวันแรกก็ขาดทุนไป

³ติมหลอดเป็นไอศกรีมชนิดหนึ่งที่แม่ค้าทำขึ้นเองเป็นแท่งกลมๆ หลากสีมีไม้เป็นก้านเสียบ ทำเสร็จจะบรรจุไว้ในกระดิกมีสายหิ้วพร้อมนำไปเร่ขายทั่วไป

3 บาท 50 สตางค์ เพราะขายไป กินไป ตอนเดินขายอากาศมันร้อน พอ
พักตรงไหนก็กินตรงนั้น และที่ขายไม่หมดพอดกเย็นก็ละลายเป็นน้ำ
(หวาน) หมด พอนับเงินที่ขายได้ นอกจากจะไม่ได้ค่าแรงแล้วยัง
ต้องควักเงินตัวเองให้เจ้าของกิจการอีกตั้ง 3.50 บาท สรุปแล้ว กิจการ
ขายติมหลอดของผมหขาดทุน วันนั้นจึงเป็นวันแรก และวันสุดท้ายของ
การขายติมหลอดของผม

อาชีพนักขายครั้งแรกทั้งสองแบบล้มเหลว แต่ผมไม่ยอมแพ้

รวมรุ่นนักเรียนมัธยมศึกษา เลือกลายแดง คือ รองฯ สมหมาย พลเยี่ยม เพื่อนซี้

บทเรียนจากชีวิต : เส้นทางแห่งการเรียนรู้สู่เป้าหมาย

4 : อยากเป็นคนเอาถ่าน

จะเอาถ่านหรือเอาแก๊ส
ขอให้ใช้เป็นเชื้อเพลิงทำอาหารได้ก็แล้วกัน

ผมไม่รู้เหมือนกันว่าทำไมเราจึงเรียกคนที่ทำงานไม่ได้เรื่องว่าเป็น “คนไม่เอาถ่าน” แต่การที่ผมตัดสินใจว่าจะเผาถ่านขาย ไม่ใช่เพราะอยากเป็นคนเอาถ่าน ผมเพียงแต่หาหนทางหาเงินเท่านั้นเอง

หลังจากขาดทุนจากการขายติ่มหลอด ผมก็หยุดธุรกิจระยะหนึ่ง แต่แล้วต่อมาวันหนึ่งความคิดใหม่ก็บังเกิดผมชวนเพื่อนรุ่นน้องที่มีบ้านอยู่ตรงกันข้ามกับบ้านพัก ชื่อบรรเลง ไปร่วมกันเผาถ่านขาย พ่อแม่ของบรรเลงก็อนุญาต เราสองคนเข้าป่าหาต้นไม้เพื่อเผาถ่าน สมัยเมื่อ 40 กว่าปีบริเวณที่ตั้งโรงเรียนโพนทองพัฒนวิทยา อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นป่าเสื่อมโทรม แต่ยังมีต้นไม้ใหญ่และต้นยางรักขึ้นประปราย เราสองคนคิดกันว่า ถ้าตัดต้นไม้อื่นคงไม่ดี เป็นการตัดต้นไม้ที่มีประโยชน์ ส่วนต้นยางรักไม่น่าจะมีประโยชน์ใด ๆ แถมยางรักยังทำให้คนที่แพ้เป็นผื่นด้วย ผมไปเรียนวิธีตัดต้นยางรักโดยไม่แพ้มาจากพี่ชายคนโต พี่มีคณาปราบยางรักว่า

“น้ำเกลี้ยง⁴ เอ้ยถ้ามึงกินกู กูสิกินมึง กูกินมึงแล้วมึงกินกูบ่ได้”
ท่องตามนี้สามจบ แล้วแกะเปลือกนออกสุดของต้นยางรักมาเคี้ยวกิน

ผมทำตามคำแนะนำทุกประการ และบอกบรรเลงว่า “พี่จะตัดเอง
พี่มีคาถาปราบยางรัก บรรเลงช่วยเข็นไปเผาก็พอ”

พวกเราทำงานสามสัปดาห์ได้ไม่สำหรับนำมาเผาถ่านหนึ่งเตา วันที่
พวกเราเริ่มเผาถ่านผมเริ่มมีผื่นแดงผุดขึ้นตามตัว และวันถัดมามีตุ่ม
พุพองทั้งตัวซึ่งเป็นอาการแพ้ยางรัก แปลว่าคาถาที่พี่ชายสอนนั้นช่วยอะไร
ไม่ได้เลย ผมต้องกลับบ้านโคกสมบูรณ์ เพื่อไปรักษาตัว เพราะอาการ
หนักมาก นอกจากคันแล้วยังตัวบวม ตาบวมจนตาปิดมองไม่เห็น ผม
ทรมาณอยู่เป็นสัปดาห์ ไม่มีโอกาสได้ถามข่าวบรรเลงเลยว่าเป็นอย่างไร
เพราะสมัยนั้นไม่มีโทรศัพท์

สองสัปดาห์ผ่านไป ผมกลับมาโรงเรียนพร้อมกับผิวลอกทั้งตัว
เข็ดไปจนตาย เมื่อมาถึงบ้านพักในอำเภอ สิ่งแรกที่ผมทำคือไปถาม
ข่าวบรรเลง ซึ่งเพิ่งหายจากแพ้ยางรักเหมือนผม แต่ไม่หนักเท่าผม
เขามีอาการแพ้บ้างที่หน้า และแขน อาจเป็นเพราะไม่ได้รับยางรักเต็มๆ
เหมือนคนตัด แต่โดยสรุป “ยางรักเล่นงานทั้งสองคน”

⁴ น้ำเกลี้ยงเป็นชื่อภาษาอีสานใช้เรียกต้นยางรัก และเวลาคนแพ้ยางรัก คนอีสานเรียกว่า
น้ำเกลี้ยงกิน เวลาคนแพ้ยางรัก หรือน้ำเกลี้ยงกินนั้นจะมีลักษณะเป็นแผลพุพองเล็กๆ ในบริเวณ
ที่แพ้หรือทั้งตัว นอกจากพุพองแล้วยังคัน และเมื่อแผลแตกจะมีน้ำเหลืองไหลเยิ้ม

แม่ของบรรเลงถามข่าวคราวผมพร้อมดูร่องรอยแผลจากยางรัดด้วยความห่วงใยและสงสารผม พร้อมกับควักเงินจากกระเป๋าให้ผม 45 บาท บอกว่าเป็น “เงินที่ขายถ่านได้” ผมรับเงินไว้โดยไม่สงสัยเป็นเงินที่ท่านขายถ่านจริงหรือว่าเพียงแต่อยากทำให้ผมรู้สึกดีว่าผมขายถ่านได้ ตอนนั้นผมยังเด็กมาก (13-14 ปี) ได้เงินก็ดีใจ

หลังจากบอบช้ำจากเป็นคนพยายามจะเอาถ่าน(ไปขาย) ผมหยุดคิดเรื่องทำมาค้าขายเป็นรายได้เสริมไประยะหนึ่งจนถึงปิดภาคเรียนฤดูร้อนถัดมา ผมได้อาชีพใหม่คือ “รับจ้างขึ้นต้นจั่วเพื่อเก็บฝักนุ่น” พ่อค้าให้ค่าจ้างต้นละ 5 บาท ดูจะมั่นคงกว่าขายติมหลอด หรือเผาถ่านขายพอสมควร ยกเว้นถึงต้นจั่วค่อนข้างเปราะ จึงต้องระวังมากหน่อยเท่านั้นเอง

หลังจากรับจ้างแถวๆ หมู่บ้านของตนเองหมดแล้ว ก็ตามไปรับจ้างตามหมู่บ้านอื่นต่อ และวันหนึ่งผมบังเอิญไปเจอค่ายมวย⁵ ความคิดใหม่ก็เกิดขึ้นว่า “ทำไมไม่เข้าค่ายมวย เป็นนักมวยนักเรียนหาเงินน่าจะดี แถมยังเท่อีก สาว ๆ คงชอบมากกว่ารับจ้างขึ้นต้นจั่ว” ผมจึงตัดสินใจไปสมัครเข้าค่ายมวย และว่าง ๆ ก็รับจ้างขึ้นต้นจั่วเป็นงานเสริม

ไม่ทราบว่าการตัดสินใจเป็นนักมวยครั้งนั้นจะเป็น “โชคร้ายหรือโชคดี” หลังจากผมเข้าค่ายซ้อมมวยได้สองวัน เจ้าของค่ายเกิดอยากไป

⁵ ค่ายมวยสมัยนั้นไม่ต้องมีอะไรมาก มีกระสอบทรายแขวนได้ร่มไม้บริเวณซ้อมและมีครูฝึกไม่ต้องมีเวที หรือมีนวมสำหรับซ้อม ก็ถือว่าเป็นค่ายมวยแล้ว

ยึงนกป่าเพื่อมาทำอาหาร หนุ่ม ๆ ในค่ายเลยต้องมาช่วยกันเตรียมดินป็น⁶ ในฐานะเป็นน้องใหม่ในค่ายผมเลยอาสาเป็นคนตำดินป็น ขณะที่กำลังตำอยู่มีเพื่อนสับบุหรีเข้ามาใกล้ ๆ ผมร้องเตือนว่า “ไฟกับดินป็นมันไม่ถูกกันนะ” แต่เพื่อนกลับบอกว่า “มึงกลัวเหรอ” พร้อมกับแหย่บุหรีใส่ผม

ณ วินาทีนั้น ผมไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น ดินป็นทั้งครกที่ผมตำอยู่เกิดประทูขึ้น และคลอกตัวผมเกือบทั้งตัว ตั้งแต่ท้องน้อยลำตัวและหัว และผมก็รู้สึกตัวเล็กลงเรื่อย ๆ แล้วหมดสติไป มาฟื้นอีกที่ป่วยสามโมงกว่า ทราบว่าไม่รู้สีกตัวไปกว่า 5 ชั่วโมง

ทุกคนที่เห็นสภาพของผมแล้วไม่เชื่อว่าผมจะรอด เพราะโดนคลอกทั้งตัว แต่ที่รอดมาได้ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน สองประการแท้ ๆ คือ “คาถาเป่าดับพิษไฟ” โดยหมอชาวบ้าน และ “ขี้ควายสดผสมฟักสด”

คาถาเป่าดับพิษไฟ ผมทราบภายหลังว่า หมอคาถาจะเคี้ยวหมากท่องคาถาแล้วพ่นน้ำหมากใส่แผลสด ๆ และทำต่อเนื่องหลายครั้ง แต่ผมไม่ทราบหรือครับว่าเป็นอย่างไร เพราะตอนนั้นผมไม่ได้สติ ส่วนขี้ควายกับฟักสดนั้นเป็นเรื่องมหัศจรรย์จริง ๆ เพราะโดยหลักการแพทย์แล้วขี้ควายนี้น่าจะทำให้แผลของผมติดเชื้อ แต่ผมรอดเพราะขี้ควายสดแท้ ๆ

ผมทราบจากเพื่อน ๆ ว่าขณะที่ผมสลบนั้นชาวบ้านช่วยกันหาผลฟักที่ใช้สำหรับตำฟักโกนี่แหละครับมาใช้ช้อนขูดผิวฟักเป็นเนื้อบาง ๆ

⁶ป็นไทยทำเอง ต้องใช้ดินป็นในการบรรจุกระสุน ซึ่งโดยทั่วไปก็จะเตรียมดินป็นเอง

ผสมกับขี้ควายสดแล้วนำมาพอกแผลผมทั้งตัว ถ้าพิจารณาตามหลักของแพทย์แผนปัจจุบันน่าจะเป็นหลักการเดียวกันคือทำหนังเทียมปิดแผล ขี้ควายสดและฟีกน่าจะเป็นตัวช่วยสมานแผลและป้องกันการติดเชื้อ คุณสมบัติที่เย็นของฟีกช่วยในการลดการสูญเสียน้ำจากร่างกาย ทำให้ผมไม่ช็อคตาย ถ้ามีวแต่นำผมส่งโรงพยาบาล เชื่อได้เลยว่าผมคงไม่รอดมาเขียน หนังสือเล่มนี้หรือครับ ขอขอบคุณชาวบ้าน และชาวบ้านทุกคนที่ช่วยให้วิชาของผมยังไม่หมดอายุ

นั่นคือจุดจบของนักมวยชื่อ “สมานมิตรศิษย์วิเชียร” และคนรับจ้างเก็บฝักนุ่น เพราะผมต้องมานอนรักษาตัวอยู่เดือนกว่าแผลจึงหาย

กิจกรรมนักศึกษาสมัยเรียนที่วิทยาลัยครูมหาสารคาม ผมเป็นหมอแคน

ผมจำได้ว่าเด็ก ๆ ร้องไห้จ่าละหวั่นเมื่อเห็นผมนั่งเกวียนผ่านเพื่อเดินทางกลับบ้านในวันรุ่งขึ้น พวกเขาคงคิดว่าเป็นผี เพราะท่อนบนของผมถูกพอกด้วยขี้ควายผสมฟักสด ซึ่งตอนนั้นเริ่มแห้งแล้ว ผมก็นึกภาพตัวเองไม่ออกเพราะไม่มีกล้องถ่ายภาพไว้

ผมต้องนอนใบตองกล้วยอยู่หลายวันเพราะน้ำเหลืองไหลเยิ้มออกมาตามรอยปริของขี้ควาย ถ่านอนเสื่อ หรือผ้าปูรองเสื่อ ผ้าก็จะติดแผล นอกจากนี้ผมลืมตาไม่ได้เป็นเวลากว่าสิบวัน พอแผลเริ่มหายผมค่อยเริ่มมองเห็นร่าง ๆ ผมนอนรักษาตัวอยู่เดือนกว่าและต้องฉีดยาไปเคน ซึ่งเป็นยาปฏิชีวนะชั้นดีสมัยนั้นหลายสิบเข็มกว่าจะหาย ได้ทิ้งร่องรอยแผลเป็นเกือบทั้งตัว ราวกับทหารที่ผ่านศึกมา

หลังจากหายแล้วผมก็ได้รับการบวชเณรตามประเพณีและคนที่เป็ต้นเหตุในการทำให้ไฟคลอกผมก็มาผูกแขนทำขวัญให้ผม 1,200 บาท ซึ่งเป็นเงินที่มากที่สุดที่เคยมี ผมตัดสินใจไปซื้อจักรยานแบบผู้ชายใช้และสั่งทำเป็นพิเศษมาหนึ่งคัน ราคาตอนนั้น หกร้อยกว่าบาท จักรยานคันนี้เป็นพาหนะสำคัญในความสำเร็จของผม ในระยะต่อมา โดยเฉพาะเป็นพาหนะที่ใช้เดินทางจากบ้านโคกสมบูรณไปเรียนที่มหาสารคาม และเป็นพาหนะที่ใช้ระหว่างเรียนที่นั่นและยังใช้รับส่งคุณมยุรี แพงจักร (อัครวภูมิ) อีกด้วย

5 : ครูผู้ช่วยอายุน้อยที่สุด

แค่ได้เกิดเป็นคนก็ถือว่าโชคดีมากแล้ว
การได้เป็นคนและเป็นครูด้วยนั้น ถือว่าโชคดียิ่งหลายชั้น

เมื่อผมอายุหกขวบ (ปี 2499) พ่อไปฝากเข้าเรียนก่อนเกณฑ์ที่โรงเรียนประจำหมู่บ้าน คือโรงเรียนวัดบ้านหนองขี้ม้า ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อมีการสอบไล่ชั้น ป.1 ประจำปีผมสอบได้ที่ 1 แต่ไม่มีสิทธิ์เลื่อนชั้นขึ้น ป.2 เพราะนักเรียนที่เข้าก่อนเกณฑ์จะไม่มีชื่อในบัญชี จึงไม่มีสิทธิ์เลื่อนชั้น ถ้าเป็นคุณจะทำอย่างไร สำหรับผมสิ่งที่ทำได้คือร้องไห้และไม่ยอมไปโรงเรียนอยู่หลายวัน พ่อไปปรึกษาครูสมพงษ์ อัครภูมิ ซึ่งเป็นครู ป. 2 สมัยนั้น และวันหนึ่งผมได้รับแจ้งให้ไปเป็น “ผู้ช่วยครูประจำชั้น ป.1” ซึ่งครูประจำชั้น ป. 1 เป็นครูใหญ่ ชื่อครูองอาจ สุทธิประภา ผมดีใจ ที่ได้เป็นครูผู้ช่วยเลยยินยอมไปโรงเรียนอีกครั้งแต่โดยดี

หน้าที่ของผู้ช่วยครูคือทำทุกอย่างที่ครูมอบหมาย เช่น พาเพื่อนอ่านภาษาไทย อ่านโจทย์เลขให้เพื่อนทำ หาของจริง เช่น ดอกไม้ ผลไม้ และอื่นๆ สำหรับเป็นต้นแบบในการวาดรูปในชั่วโมงศิลปะ และที่สำคัญคือ ตรวจงานให้เพื่อน โดยครูจะตรวจงานผมก่อน แล้วท่านจะบอกให้ผมตรวจงานเพื่อนตามนั้นผมเลยสนุกใหญ่ที่ได้ตรวจงานเพื่อน และ

ครูก็ อนุญาตให้ผมประเมินผลงานด้วยว่า “ดีมาก ดี หรือแก้ไข” นั่นคือจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผมชอบการเป็นครูมาจนถึงปัจจุบัน

ด้วยแวວความเป็นผู้นำนี้เอง ผมมักจะได้รับเลือกเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เป็นตัวแทนในการไปแข่งสุนทรพจน์ หรือเป็นหัวหน้าคณะในการทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนอื่น ๆ ในกลุ่ม เป็นต้น

ความจริงแล้วแวວการเป็นผู้นำนี้จะมาจากสายเลือดด้วย เพราะปู่ คือ “ขุนพรหมภักดี อัสวภูมิ” ก็เป็นผู้ใหญ่บ้าน พ่อผม พ่ออ่วม อัสวภูมิ ก็เป็นผู้ใหญ่บ้านหลายสมัยจนกระทั่งท่านเสียชีวิตและต่อมาพี่ชายคนโต คือพี่สุเชาว์ อัสวภูมิ ก็เป็นผู้ใหญ่บ้าน และเป็นประธาน อบต. สองสมัย และการที่ปู่ของผมเป็นผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นผู้นำในการตั้งนามสกุล เมื่อครั้งทางการให้ตั้งนามสกุล

และนามสกุล “อัสวภูมิ” นี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ “แซ่เบ้” แต่ประการใด ปู่ว่า “อัสวภูมิ” คือตระกูลของคนที่มาจาก “บ้านหนองขี้ม้า” ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผมไม่ได้รังเกียจแซ่เบ้หรือแซ่อะไรแต่นามสกุลของผมเป็นอุปสรรคในการขอทุนการศึกษาของผมมาตลอด อย่างที่ผมเล่าแล้วในตอนต้นว่าผมต้องหาเงินเรียนเอง ผมพยายามขอทุนการศึกษามาหลายครั้งแต่ไม่เคยได้ และทราบเป็นการภายในว่าคณะกรรมการพิจารณาทุนเชื่อว่านามสกุลอย่างนี้จะมีเชื้อสายจีน ไม่น่าจะยากจนและต้องมาขอทุน ซึ่งผมก็ไม่เข้าใจเหตุผลมาจนถึงปัจจุบันนี้

ทุนการศึกษาที่ได้โดยไม่ได้สอบแข่งขันนั้น เท่าที่จำได้มี 2 ครั้ง คือ ทุนทำวิทยานิพนธ์ตอนศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งใครขอก็ได้หมด และครั้งที่สองเป็นทุนส่วนตัวของ “รองศาสตราจารย์ ดร. สนานจิตร์ สุนทรทรัพย์” ท่านมอบให้เป็นทุนเบื้องต้นในการเตรียมตัวเดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อครั้งได้รับทุนวิจัยจากมูลนิธิฟูลไบรท์ในช่วงที่กำลังศึกษาระดับปริญญาเอกที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งท่านทราบดีว่า ผมไม่ค่อยมีสตางค์ จึงให้เงินก้อนลงไปจำนวนหนึ่ง

นั่นคือที่มาของนามสกุล และต้นตอของการแต่งงานของคน นามสกุลเดียวกันมากที่สุดในอำเภอโพธารอง จนนายทะเบียนแปลกใจ แต่ทุกคนรู้ว่า “อัสวภูมิ” คนไหน เป็นเครือญาติ และ “อัสวภูมิ” คนไหน แต่งงานกันได้ สำหรับผมหายห่วงเรื่องแต่งงานในเครือญาติเดียวกัน เพราะภรรยาผมเป็นคนอุบลและนามสกุลเดิม “แพงจักร”

รับน้องใหม่ในการ
เข้าศึกษาระดับ
ปริญญาตรีที่
มศว.มหาสารคาม

6 : ของขวัญชิ้นสำคัญในชีวิต

การได้เกิดเป็นคนนับว่าเป็นของขวัญที่ล้ำค่า
แต่การใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีประโยชน์เป็นรางวัลชีวิต

“ที่หนึ่งในตองอูอาจจะเป็นที่โหลในตองแอ” ก็ได้ ผมมีประสบการณ์แบบนี้หลายครั้ง แต่ที่ผมจำไม่มีวันลืม มีสองครั้ง

ครั้งแรกเกิดขึ้นวันแรกที่ผมเข้ามาเรียนโรงเรียนในอำเภอครั้งแรก หลังจากจบประถมศึกษาจากโรงเรียนวัดบ้านหนองขี้ม้ายันขึ้นด้วยผลการสอบ ร้อยละ 90 และได้อันดับหนึ่งของโรงเรียน ครูและพ่อเห็นว่าควรเรียนต่อจึงเข้ามาเรียนในตัวอำเภอ

ชั่วโมงแรก ครูให้แนะนำตัวให้เพื่อนได้รู้จัก เด็กชายสมาน ที่หนึ่งจากโรงเรียนวัดบ้านหนองขี้ม้ายันขึ้นด้วยความมั่นใจ “สันชื่อ...” เพื่อนฮาผมชะงัก แต่พยายามแก้ตัวและกล่าวต่อ “เด็กชาย...” เพื่อนฮาอีกรอบ คราวนี้ความมั่นใจของผมหมดไป “สมาน...” แล้วนั่งลงด้วยความอายสุดขั้วหัวใจ และฟังเพื่อนแนะนำตัวต่อจากนั้นไม่รู้เรื่องเลย และวันรุ่งขึ้นผมเปลี่ยนจากนั่งโต๊ะหน้ามาเป็นโต๊ะหลังสุดและนั่งอยู่ตลอดภาคเรียน ผลการสอบปลายภาคผมอยู่อันดับ 28 จาก 34 หรือ 35 คนของห้อง

นี่คือผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้นที่มีต่อเด็กชายบ้านนอกที่น่าสงสารคนหนึ่ง อย่างไรก็ตามผมกลับมาฮึดสู้อีกครั้งในภาคเรียนที่สอง ผมหลบมุมและขยันอ่านหนังสือมากขึ้น ฝึกพูดและ

อ่านภาษาไทยมากขึ้น ผลของความขยันส่งผลให้ผมสอบได้อันดับที่ 5 ของห้อง และเริ่มเป็นที่รู้จักและยอมรับของเพื่อนมากขึ้น ต่อมาผมได้อันดับสู่อันดับหนึ่งอีกครั้ง ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความขยันและเพื่อนที่เรียนเก่ง ๆ สองสามคนย้ายไปเรียนในตัวจังหวัด หลังจากนั้นผมเป็นผู้นำทั้งด้านการเรียนและกิจกรรมของโรงเรียน

วันหนึ่งครูภาษาอังกฤษแจ้งว่าจะมีหน่วย ผึ้งทะเล หรือ Sea Bees จากกองทัพสหรัฐจะมาเยี่ยมที่โรงเรียน เขาจะมาตอนเช้า ครูจึงให้เป็นผู้นำฝึกเพื่อนกล่าวสวัสดิ์กับคณะฝรั่งที่จะมาเยี่ยมว่า

“Good Morning, Sir”

หลังจากทราบข่าวผมก็เริ่มฝึกเพื่อน ดูเหมือนทุกอย่างจะเป็นไปอย่างราบรื่น ในที่สุดผมก็ฝึกเพื่อนเข้าแถวและให้สัญญาณ โดยให้เพื่อนทุกคนเข้าแถวเรียงหนึ่ง และผมในฐานะหัวหน้าห้องจะยืนด้านหน้าเอามือไขว้หลัง ใช้นิ้วมือเป็นสัญญาณ 1 2 3 เมื่อยกครบสามนิ้ว ทุกคนจะพูดพร้อมกัน “Good Morning, Sir”

เมื่อถึงวันนัดหมาย พี่เริ่มไม่แน่ใจตั้งแต่ทราบว่าครูสอนภาษาอังกฤษปวดท้องกะทันหัน และไม่มาโรงเรียน หมดที่พี่งและภารทั้งหมดจึงตกอยู่ที่ผม ที่สำคัญคือ หน่วยผึ้งทะเลเปลี่ยนกำหนดการมาเยี่ยมโรงเรียนจากเช้าเป็นบ่าย ทำให้เครียดต่ออีกครั้งวัน

ในที่สุดฝรั่งก็มาถึง และนั่นเป็นครั้งแรกที่ผมได้เจอฝรั่ง ผมยืนขาสั่นพร้อมสู้อยู่หน้าแถวของเพื่อน ๆ พอคณะฝรั่งเดินเข้ามาใกล้ที่เรายืนอยู่ ผมก็เริ่มยกนิ้วให้สัญญาณ เมื่อยกครบสามนิ้ว ผมก็ตระโกนสุดเสียง “Good Morning, Sir” ส่วนเพื่อนคนอื่น ๆ ไม่มีใครพูดสักคน

ทันใดนั้นฝรั่งหัวหน้าคณะก็เดินมาที่ผม ไม่ทราบว่าเขาพูดว่า เพราะฟังไม่รู้เรื่องแต่ในที่สุดก็หยิบหนังสือออกมาจากเป้ และมอบให้ผม หนังสือเล่มนั้นชื่อว่า “Five People in My Family” นับเป็นของขวัญชิ้นแรกในชีวิตของผม

หนังสือเล่มนั้นทำให้ผมชอบภาษาอังกฤษมาจนปัจจุบันนี้ และแรงจูงใจครั้งสำคัญที่ทำให้ผมเพิ่มความขยันในการเรียนภาษาอังกฤษคือเรื่องเล่าของครูวราภรณ์

ท่านเล่าว่า

“มีพี่คนหนึ่งชื่อวัฒนา กาสังข์ เขาก็จนเหมือนเธอนี้แหละ แต่ได้ไปเรียนต่างประเทศ”

เมื่อได้ฟังแล้วผมหูผึ่ง และกระหายที่จะไปต่างประเทศอย่างยิ่ง และขณะที่ศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูมหาสารคาม ผมก็สอบได้ทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน AFS ได้ไปประเทศสหรัฐอเมริกาสนใจอยาก

นั้นเป็นการเปิดประตูสู่ต่างประเทศครั้งแรก และเป็นจุดเริ่มต้นของประสบการณ์ไปต่างประเทศอื่นๆ อีกมากกว่า 20 ประเทศ และบางประเทศผมได้ไปหลายครั้งด้วย

ครั้งที่สองเกิดขึ้นในวันแรกที่ผมพบครอบครัวอุปถัมภ์ชาวอเมริกัน ในโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยน AFS ก่อนหน้านั้นผมเชื่อว่าภาษาอังกฤษของผมไม่แพ้ใคร อย่างน้อยก็อันดับหนึ่งของมหาสารคาม จึงได้ทุน⁷ และในช่วงปฐมนิเทศก่อนไปนั้นรุ่นพี่สอนไว้ว่า “ฝรั่งถามอะไร ถ้าฟังไม่ออกให้ตอบ Yes ไว้ก่อน จะดีเอง”

⁷ สมัยก่อนการจะได้ทุนนักเรียนแลกเปลี่ยนมีการสอบแข่งขันกันอย่างจริงจังปีหนึ่งไปได้ไม่กี่คนครับ

เกิดเหตุจนได้ เรื่องของเรื่องคือ หลังจากครอบครัวมารับผมที่ สถานีจอตรรถประจำทางที่เมืองซีลาคิวแล้วเริ่มเล่าอะไรต่อมิอะไรให้ฟัง จนถึงบ้านพัก เก็บของเข้าห้องพัก แม่อุปถัมภ์ถามว่า

“.....yet?” คือทั้งประโยคผมฟังออกคำเดียวคือ “yet” ผมก็ตอบ “yes” ไปตามฟอร์ม เสร็จแล้วครอบครัวก็จัดการฉายสไลด์ภาพหิมะให้ ผมดูว่าปีผ่าน ๆ มาตกหนักขนาดไหน กว่าสไลด์จะจบก็เกือบ 4 ทุ่ม หิวก็หิว แต่ไม่เห็นแว่วว่าจะมีอาหารเย็นเลย สุดท้ายทุกคนก็ “Good Night” และปล่อยให้ผมต้องนอนหิวอยู่คนเดียว เพราะฟังภาษาไม่ออก และคำว่า “Yes” นี้แหละครับที่ทำให้ผมนอนไส้กิวทั้งคืน

และหลายเดือนต่อมาผมจึงแกะข้อความย้อนหลังว่าคืนนั้นแม่อุปถัมภ์ ถามผมว่า

“Have you eaten yet?” (กินอะไรมาหรือยัง)

เมื่อตอบ “yes” ผลก็คือ “อด” ครับ

ถ่ายภาพกับผู้อำนวยการ SEAMEO และเพื่อนนักเรียนทุน ที่สิงคโปร์

7 : บทเรียนจากเด็วค้อยทำ

การรับทำในสิ่งที่ควรทำ
เป็นการใช้ชีวิตอยู่บนความไม่ประมาท

ชีวิตของคนอื่นเป็นอย่างไรผมไม่ทราบ แต่สำหรับชีวิตผมบางครั้งเหมือนฝัน บางครั้งเหมือนถูกสาป และบางครั้งเหมือนมีบทที่เขียนไว้ให้เรียบร้อย ซึ่งเราเป็นเพียงผู้แสดงตามบทเท่านั้น อย่างไรก็ตามหนังสืออัตชีวประวัติของคนทีประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มักจะสร้างตนด้วยสองมือ สองเท้า และสมองล้วนๆ ที่สำคัญคือเป็นคนมองโลกในแง่ดี

กลับไปเยี่ยมยายและพ่อกับแม่อุปถัมภ์ แม่-พ่อ อเมริกา และยาย (แม่และพ่อขณะนั้นอายุ 80 ปี แล้ว)

วันเดินทางจากมหาสารคามไปกรุงเทพฯ เพื่อเข้ารับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ก่อนเดินทางไปสหรัฐอเมริกาในโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยน AFS นั้น เป็นการเปิดประตูโลกกว้างให้สิ่งรอบข้างเป็นครูของผมครั้งแรก จากที่ไม่เคยเห็นรถไฟมาก่อน ก็ได้ขึ้นรถไฟ ได้เห็นกรุงเทพฯ ได้พักบ้านท่านเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ได้ขึ้นเครื่องบิน ได้เห็นหิมะกลางหน้าร้อน คือ เดือนกรกฎาคมที่รัฐอลาสกาของประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะเครื่องบินแวะที่นั่นก่อนบินต่อไปยังกรุงนิวยอร์ก หลังจากนั้น ประสบการณ์พิเศษสุดในชีวิตของผมก็เริ่มขึ้นตลอดเกือบหนึ่งปีที่หมู่บ้านแมนวิลล์ เมืองอดัม มลรัฐนิวยอร์ก มีบทเรียนที่ผมเรียกว่า “บทเรียนเดียวค่อยทำ” ให้ผมได้จดจำ

เรื่องเกิดขึ้นเมื่อโรงเรียนที่ผมไปเรียนอยู่ขณะที่เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่กรุงนิวยอร์ก และมีกำหนดการขึ้นตึกเอ็มไพร์สเตท ซึ่งเป็นตึกที่สูงที่สุดในโลกในขณะนั้น นักเรียนทุกคนต้องจ่ายค่าขึ้นตึกคนละ 1.5 เหรียญ ผมรู้สึกเสียดายเงินจึงบอกตัวเองว่า “เดียวค่อยหาโอกาสมาขึ้นใหม่ก็ได้” แต่เดียวค่อยทำครั้งนั้นผมต้องใช้เวลามากกว่าสามสัปดาห์ และต้องไปอเมริกาถึง 3 ครั้ง จึงได้มีโอกาสขึ้นตึกนี้

ผมกลับไปอเมริกาอีกครั้งในปี 2534 โดยได้รับทุนฟูลโบรทเพื่อทำวิจัยและเป็นนักวิชาการแลกเปลี่ยนที่มหาวิทยาลัยบัฟฟาโล มลรัฐนิวยอร์ก โชนดที่ที่เป็นรัฐเดียวกัน และไม่ไกลจากกรุงนิวยอร์กมากนัก ผมตั้งใจจะกลับไปขึ้นตึกเอ็มไพร์สเตทให้ได้หลังจากรอมา 20 กว่าปี แต่แล้วก็ไปไม่ได้ เพราะทุกคนเตือนผมว่า “อย่าเดินทางไปกรุงนิวยอร์ก คนเดียวเด็ดขาด อันตราย” ผมเลยไม่ได้ขึ้นตึกอีกครั้ง

ในปี 2545 คณาจารย์ที่ทำงานร่วมกันที่มหาวิทยาลัยอยากให้ผม
จัดไปศึกษาดูงานที่กรุงวอชิงตัน และชิคาโก ผมก็เลยขอผนวกกรุงนิวยอร์ก
เข้าไปด้วย ซึ่งคณะก็ตกลง

ในที่สุดผมก็ได้วางแผนไปขึ้นตึกเอ็มไพร์สเตทจนได้ โดยมีคณะ
ร่วมเดินทางเบื้องต้น 5 คน แต่เมื่อถึงเวลาไปจริงๆ เพื่อน 2 คนเกิด
ไม่สบายกะทันหัน 3 คนที่เหลือจำต้องตัดสินใจลู่ต่อ ผมต้องขอขอบ
คุณท่านทั้งสอง คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณี แก้วกลม และผู้ช่วย
ศาสตราจารย์สมมิตร ตรีนิคม มา ณ โอกาสนี้ ถ้าไม่ใช่เพราะความกล้าได้
กล้าเสียของท่านทั้งสอง (เพราะมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม) คงต้องยกเลิกการเดินทาง
และผมคงไม่ได้ขึ้นตึกนี้เลย

ถ่ายภาพกับ ผศ.สุวรรณี
และผศ.สมมิตร ผู้ช่วยให้ผม
ได้ขึ้นตึกเอ็มไพร์สเตท

เห็นไหมครับ “เพราะเดี๋ยวค่อยทำ” นี่เองผมต้องรอมานานกว่า 30 ปีถึงมีโอกาสได้ทำ ถ้าอายุไม่ยืน และไม่โชคดีที่มีโอกาสใหม่ถึง 3 ครั้ง อาจจะไม่ได้ทำสิ่งที่อยากทำเลย

ความจริงแล้ว “ขึ้นตึกหรือไม่ได้ขึ้นตึก ไม่ใช่สาระสำคัญ” แต่ประเด็นอยู่ที่ว่า “หากเราเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรทำ จงรีบทำเสีย มิฉะนั้นอาจจะต้องรอหลายปีกว่าจะได้ทำ หรืออาจจะไม่มีโอกาสได้ทำเลยตลอดชีวิตก็ได้

คุณมยุรี, วินัส (ลูกสาวคนโต) และน้องสาวคุณมยุรีไปเยี่ยมที่สิงคโปร์

8 : บทเรียนวัยเด็ก

สิ่งที่รู้อาจจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่เรียนรู้
แต่ถ้าไม่รู้แล้วเกิดการเรียนรู้ได้ยาก

คนที่เกิดเป็นเด็กบ้านนอก จะเอาอะไรกับชีวิตและโอกาสมากไปกว่าการมีชีวิตไปวัน ๆ ทศนะและมุมมองของผมสมัยเป็นเด็กกับปัจจุบันต่างกันราวฟ้ากับดิน แต่เชื่อว่าแก่นของมันยังเหมือนเดิม คือ “ความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง”

ชีวิตเด็กท้องถิ่นนาสมัยเมื่อห้าสิบปีที่แล้ว แม้จะบรรยายอย่างละเอียดลออขนาดไหน ก็คงไม่สามารถย้อนอดีตให้ผู้อ่านเห็นภาพเหล่านั้นได้ชัดเจน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เกิดมาในป่าคอนกรีตและแวดล้อมด้วยเทคโนโลยี

ข้าวเป็นอาหารหลักของชาวนา ส่วนกับข้าวก็ตามมีตามเกิดเท่าที่หาได้ในแต่ละวัน หรือที่ถนอมไว้ได้ตามสภาพของประเภทอาหาร แห้งหาอาหารของครอบครัวผมคือ “โคกมอ⁸ ดินแดง ทุ่งนา ห้วย หนอง บึง และแม่น้ำ⁹ ”

⁸โคก หมายถึงป่าที่บึงที่เกิดขึ้นบริเวณที่เป็นเนินเขาเตี้ยที่เป็นดินซึ่งภาษาอีสานเรียกว่า “มอ”

⁹ แม่น้ำยังเป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านด้านตะวันออกของอำเภอโพธารอง ใกล้บ้านโคกสมบูรณ์ ซึ่งติดกับบ้านหนองซี้ม้า และไหลสู่แม่น้ำชี แถวจังหวัดยโสธร

ตอนเป็นเด็ก ผมจะได้รับคำชมจากแม่และครอบครัวว่าเป็นคน
หากินเก่ง คือ หาวัดอุทิศมาให้แม่ทำกับข้าวได้เก่ง งานหลักของผมคือ
เลี้ยงวัวและควายของครอบครัว แหล่งเลี้ยงวัวและควายเป็น “โคกมอ
ดินแดง” ซึ่งทุกวันนี้มีแต่ดินไม่มีป่าเหลือแล้ว

ตอนสมัยผมเป็นเด็กโคกมอดินแดงเป็นป่าที่กินบริเวณกว้าง
ติดต่อกับหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน มีทุ่งนาขึ้นเป็นระยะๆ ชาวบ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน
และหมู่บ้านใกล้เคียงอีกหลายหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์จากป่านี้ โคกมอ
ดินแดงเป็นแหล่งของป่า อาหาร และทรัพยากรไม้ในการสร้างบ้าน และ

ลูกสาวคนเล็ก (ขวาสุด) จำสาวจันทร์กั้งโกบ

ลูกและเพื่อน ๆ ช่างบ้าน

การก่อสร้างอื่นๆ ผมเติบโตมาเพราะป่าแห่งนี้ แต่แล้ววันหนึ่งประมาณปี 2515 ทางราชการ ประกาศให้เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน ส่วนจะเป็นเขื่อนไหน อย่างไรผมไม่ได้ติดตามหาข้อมูล ผมในฐานะที่เป็นเด็กที่สำนึกถึงบุญคุณของป่าแห่งนี้ไม่เห็นด้วยและอาสาชาวบ้านคัดค้านการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างหมู่บ้าน

แต่ผมกลายเป็นแกะดำ ชาวบ้านไม่เอาด้วย และหาว่าผมจะขัดขวางความเจริญ ชาวบ้านส่วนใหญ่สมัยนั้นอยากได้เพื่อนบ้านมากกว่าป่า แต่พอตัดไม้หมดป่าได้ระยะหนึ่งจึงพบความจริงว่าเมื่อไม่มีป่า น้ำที่เคยเป็นบ่อน้ำซับก็หายไป และในที่สุดแม้จะเจาะบาดาลยังไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับอุปโภคและบริโภคพวกเขาพยายามขอให้ผมช่วยทวงคืนป่า แต่ก็สายเกินไปเสียแล้ว

ถ่ายภาพกับเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษารุ่นแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการไปศึกษาดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น

ตอนนี้ผมมาอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี ถวิลหาป่าอยู่ตลอดเวลา ถ้าเก็บเงินได้พอจะซื้อที่ดิน ก็จะซื้อที่ดินเพื่อเก็บป่าไว้ หรือปลูกป่า เพราะรักป่า อยากเห็นป่าและอยากอยู่กับป่า

9 : เหตุเกิดเพราะความชน

ชีวิตที่ไม่ชุกชนก็เหมือนคนที่มีชีวิตแต่ไม่มีชีวิต
แต่ชีวิตที่ชุกชนแบบไม่ลืมหูลืมตา อาจมีชีวาแต่ไม่มีชีวิต

ความชนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตวัยเด็กของเกือบทุกคน ผมก็เช่นกัน ความจริงแล้วความชนของเด็กอาจจะเกิดจากความอยากรู้อยากเห็น ประกอบกับความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงทำให้สิ่งที่ทำและพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับความคาดหวังและเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่ต้องการ และความชนที่น่าจะจารึกไว้ในหนังสือเล่มนี้และเป็นกรณีศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และแนวการจัดการศึกษาของเรา เรื่องแรกคือ หน่อง¹⁰ หัวงูจงอาง

เมื่อกล่าวถึงงูจงอาง ใครๆ ก็รู้ว่าเป็นงูพิษที่อันตรายที่สุดในประเทศไทย แต่น้อยคนจะเคยเห็น ตอนที่ผมและเพื่อนรุ่นพี่ชื่อ “เป๊าะ” ซึ่งเคยเลี้ยงไว้ด้วยกันคิดจะทำ หน่องหัวงูจงอาง ก็ไม่เคยเห็นงูจงอางเหมือนกัน แต่เคยฟังจากนายพรานในหมู่บ้านและผู้ใหญ่คุยกันว่าหน่องหัวงูจงอางนั้นมีพิษร้ายแรงมาก ผมและเพื่อน

พี่เป๊าะ

¹⁰ หน่องเป็นสารพิษที่นายพรานจัดทำขึ้นจากส่วนผสมของยางต้นหน่อง พิษจากหัวงูเห่าและพิษจากหัวงูจงอาง นายพรานจะใช้หน่องพิษหัวงูจงอางนี้แต้มหัวลูกศรเวลายิงสัตว์ จะทำให้สัตว์ตายในเวลาแค่นับสิบ

จึงอยากได้มาครอบครอง แต่ไม่รู้จะไปหามาจากไหน ในที่สุดก็คิดจะทำ
กันเอง

เริ่มต้นจากการหาต้นหน่อง เพื่อให้ได้ยางหน่อง แต่ก็ไม่รู้ว่าจะต้น
หน่องอยู่ที่ไหนและมีลักษณะอย่างไรถ้าถามผู้ใหญ่สิ่งที่กำลังจะทำก็ไม่
เป็นความลับต่อไป ดังนั้นจึงใช้วิธี ยกพระเสียงทนาย¹¹ เพื่อค้นหาต้นหน่อง
กันก่อน แต่จะไป หาพระศักดิ์สิทธิ์ได้ที่ไหน ในที่สุดเราก็ไปพบกับ
มีรูปร่างเหมือนพระพุทธรูปเราก็นิมนต์ก่อนห็นดังกล่าวเป็นองค์เสียงทนาย

เราเริ่มต้นเสียงทนายหาต้นหน่องจากการอธิษฐานว่า “ถ้าต้นหน่อง
อยู่ทางทิศไหนขอให้พระศักดิ์สิทธิ์หนักจนยกไม่ขึ้น” และการเสียงทนาย
ก็ดำเนินไปตลอดบ่ายจนกระทั่งเราพบเถาว์วัลย์ที่เราเชื่อว่า เป็นต้นหน่อง
แล้วเราก็กรีดยางหน่องใส่กระบอกไม้ไผ่เตรียมทำ “หน่องหัวงองอาจ”
ต่อไป แต่ตามคำบอกเล่าเกี่ยวกับพิธีการทำหน่องหัวงองอาจนั้นต้องเริ่ม
จากหาหัวงูเห่าก่อน เราจึงวางแผนเพื่อออกล่าหัวงูเห่าทันทีในวันถัดไป

วันรุ่งขึ้นเราก็เริ่มหาหัวงูเห่าเพื่อเอามาทำ หน่อง ตามแผน ซึ่งไม่นาน
เราก็ได้หัวงูเห่า¹² ตามความต้องการ เสร็จแล้วเราก็เริ่มออกเดินทาง
หาหัวงองอาจ ตามแหล่งที่เขาเล่าว่ามีหัวงองอาจ เราใช้เวลาทั้งบ่าย แต่ไม่
เจอหัวงองอาจ

วันถัดมา พี่เป๊าะ ไม่ได้มาร่วมกิจกรรม ผมจำไม่ได้ว่าเพราะอะไร
แต่ผมก็ยังไม่ปล่อยให้เวลาเสียเปล่า ยังออกล่าหัวงองอาจตามแหล่งที่คาด

¹¹ เป็นพระศักดิ์สิทธิ์เพื่อการเสียงทนายก็จะอธิษฐานของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วก็อธิษฐานว่า ถ้าจะสำเร็จให้
“พระหนัก ยกไม่ขึ้น” ซึ่งถ้าจะเป็นไปตามที่ขอก็จะยกไม่ขึ้น เป็นต้น

¹² “คำเตือน” การตัดหัวงูเห่าต้องระมัดระวังนะครับ พ่อเคยบอกว่าอย่าใช้มีดตัดหัวงูเห่าขณะที่ยัง
เป็น ๆ เพราะหลังอาจจะกระเด็นไปจับใครเข้า

ว่าจะมี แต่ไม่พบวีแวงจุงอวงเลย จึงวางแผนว่าวันถัดไปจะข้ามไปหา อีกป่าหนึ่งที่เคยได้ยินมาว่าจุงอวงเคยฉกควายตายมาแล้ว แต่โชคร้าย ที่ผู้ใหญ่รู้ว่าเรากำลังทำอะไร ผมเลยโดนตีตามระเบียบ และห้ามทำเรื่อง อันตรายแบบนี้อีกอย่างเด็ดขาด พ่อคาดโทษว่า “ถ้าขึ้นทำจะเอาไป โผด¹³” และนี่คือการสิ้นสุดโครงการ “หนองพิษห้วงจุงอวง” ผมรู้สึก หวาดเสียวทุกครั้งที่คิดถึงเรื่องนี้ เพราะไม่รู้จะเกิดอะไรขึ้นถ้าไปเจอจุงอวงจริงๆ

เรื่องที่สองคือ “ผูกหางวัวติดกัน”

ตอนเป็นเด็กบ้านผมมีวัวอยู่ 6-7 ตัว และมีวัวตัวโปรดของผมอยู่ คู่หนึ่งคือ เจ้าแดงและเจ้าแม่ัว เหตุเกิดเพราะพี่ชายคนโตทำผมว่า “มีแต่คนชมมึงว่าเก่ง แน่จริงมึงผูกหางวัวติดกันดูซิ ไม่มีใครเคยทำได้”

ผมไม่รู้ว่าเขาพูดเล่นหรือพูดจริง และผมไม่รู้จริงๆ ว่าไม่มีใคร สามารถผูกหางวัวติดกันได้จริงหรือเปล่า แต่คราวนั้นผมผูกหางวัวสอง ตัวติดกันได้จริงๆ และผลก็คือวุ่นกันทั้งบ้าน

วัวทุกตัวที่บ้านคุ้นเคยกับผมมากเพราะผมเลี้ยงมันทุกวัน และ ตอนเช้าๆ ถ้าไม่เข้าป่าหาอาหาร ผมก็จะลงไปนอนเล่นกับวัวในคอก ซึ่งเต็มไปด้วยขี้วัวนั่นแหละ แต่สมัยนั้นผมรู้สึกว้าวมันหอม

¹³ เอาไปปล่อยป่าลึก เพื่อไม่ให้กลับบ้านถูก

เช้าวันหนึ่งขณะที่นอนเล่นอยู่กับวัว ผมนึกถึงคำที่พี่ชายเคยทำเลย ผูกหางวัวติดกันลงดู และทำได้จริง ๆ ด้วยความตั้งใจผมตะโกนบอกพี่ชายที่อยู่บนบ้านว่า “ช่วยผูกหางวัวติดกันได้แล้ว”

วัวได้ยินเสียงตะโกนก็ลุกขึ้น และเดินแยกออกจากกัน พอหางตึง มันตกใจเตลิดไปคนละทิศทำให้วัวตัวอื่นๆ แยกตื่นกันทั้งคอก พี่ชาย พ่อ ญาติ และชาวบ้านวิ่งมาช่วยกันเป็นโกลาหลเพื่อแก้หางวัวออกจากกัน

ตอนนั้นเองผมจึงรู้ว่าทำผิดอีกแล้วจึงออกวิ่งหนี ซึ่งไม่รู้จะไปไหน วิ่งยังไม่พ้นหมู่บ้านดีที่พี่ชายก็ตามทันและลากผมกลับบ้านผลก็คือถูกตีตามระเบียบ

ความซนของผมเรื่องที่สามคือ ไปค้างคืนใส่เบ็ด¹⁴ กับเพื่อน ซึ่งผมไม่แน่ใจว่าความผิดอยู่ที่ไปใส่เบ็ด หรือเพราะว่าเป็นการไปแบบไม่บอกแม่

ที่ไปใส่เบ็ดเป็นทุ่งนาห่างจากหมู่บ้านประมาณ 4 หรือ 5 กิโลเมตร ช่วงนั้นเป็นหน้าฝน และน้ำกำลังเจ็นนองเต็มไปหมด ซึ่งเพื่อนๆ รุ่นพี่บอกว่า เป็นช่วงที่มีปลามาก วันนั้นวางแผนค้างแรมที่เถียงนากลางทุ่ง ผมตื่นเต้นและสนุกมากเพราะเป็นครั้งแรกที่จะได้ค้างแรมในทุ่งนาที่เต็มไปด้วยน้ำ และ เพื่อนรุ่นพี่ที่พาไปบอกว่าดี ๆ จะพาไปยามเบ็ด¹⁵ แต่ความฝันก็ไปไม่ถึงดวงดาว เพราะทั้งพ่อแม่ พี่ และญาติอีกหลายคน ตามมาเจอก่อน

¹⁴ ใส่เบ็ดเป็นการหาปลาโดยใช้เบ็ดที่ผูกติดคันไม้ไผ่ที่เหลาให้ปลายเรียวยาว เรียกว่า “คันเบ็ด” เวลาใส่เบ็ดก็จะใช้ใส่เดือนเป็นเหยื่อเสร็จแล้วจะปักคันเบ็ดตามคันนาแล้วรอให้ปลากิน หรือไม่ก็รอนจัน รุ่งเช้าค่อยมาเก็บเบ็ดและปลาที่กินเบ็ด

¹⁵ ยามเบ็ด หมายถึงการไปตรวจดูว่าเบ็ดที่ปักไว้มีปลามากกินเหยื่อ และติดเบ็ดหรือไม่

ทายได้เลยว่าผมจะโดนตีหนักขนาดไหน แถมถูกอบรมเสียหนึ่ง
กะบุงโกย ผมไม่เข้าใจว่าไปหาปลา มันอันตรายไหน ความจริง ผมควรได้
รับการยกย่องเสียอีกเพราะขยันหาปลา

ตั้งใจว่าจะเล่าความชนของผมเพียง 3 เรื่อง แต่นึกขึ้นมาได้อีกเรื่อง
ซึ่งคงต้องเล่า และเรื่องนี้ให้ชื่อว่า ยุทธหัตถีชาโลกเอก¹⁶ แต่ก่อนจะเล่า
ขอตั้งข้อสังเกตสักนิดนะครับ และที่ตั้งข้อสังเกตนี้ก็มิได้ตำหนิใครเป็น
กรณีเฉพาะ แต่อยากชี้ให้เห็นว่าตัวอย่างบางตอนของชีวิตที่ผมเล่ามา
ข้างต้นจะพบว่า “ความคิดสร้างสรรค์ การทดสอบแนวคิด หรือแม้แต่
ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ผมบางประการจะถูกสกัดกั้นโดยผู้ใหญ่ที่หวังดี
แต่ไม่รู้วิธีการจัดและส่งเสริมสิ่งเหล่านั้น ดังที่ผมได้ประสบ แต่ผมโชคดี
ที่มีโอกาสไปอเมริกาขณะที่ยังเป็นวัยรุ่นตอนปลาย ยังทันเวลาในการ
ปลดปล่อยศักยภาพในตัวผม หาไม่แล้วก็คงจะเหมือนเด็กไทยทั่วไปที่
ถูกบอณาเขตความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความกล้าแสดงออกโดยพ่อแม่
และผู้ใหญ่ ตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก

กลับมาเล่าเรื่อง “ยุทธหัตถีชาโลกเอก” ต่อ โดยทั่วไปชาโลกเอก
จะทำจากไม้ไผ่เพราะ ตรง เบาท เหนียว ไม่หักง่ายและเจาะรูเพื่อเสียบเดือย
สำหรับเหยียบได้ง่าย อย่างไรก็ตาม แถวบ้านผมนิยมทำชาโลกเอกจาก
ต้นชาด และสำหรับชาโลกเอกของเด็กชายสมาน ต้องเล็กกว่าของชาวบ้าน
คือ เดือยที่เหยียบต้องสูงไม่น้อยกว่าสองเมตร เวลาขึ้นก็นั่งนอกชาน
บ้านขึ้นได้สบาย และเวลากลับมาบ้านก็ไม่ต้องขึ้นบันได “เท่ไหมครับ”

¹⁶ ชาโลกเอก เป็นไม้ต่อขาให้ยาวขึ้น ชุดหนึ่งมี 2 อัน โดยทั่วไปจะทำจากไม้ไผ่ ความสูงแล้วแต่จะชอบ
เจาะรูตรงที่ไว้สำหรับเหยียบเวลาเดิน และเพื่อความยาวท่อนบนให้เหมาะสำหรับจับเวลาเดิน

การที่จะทำขาโลกแตกจากไม้ซาดที่มีความสูงขนาดนั้น สิ่งแรกคือต้องหาต้นซาดที่เล็กเรียวยาว สูง และมีกิ่งที่เหมาะสมจะปล่อยไว้เป็นเดือยให้เหยียบได้พอดี ต้องหาให้ได้ขนาดเดียวกันมาหนึ่งคู่ เมื่อได้แล้วก็จะตัดมาลอกเปลือกออก และนำไปลนไฟ ดัดให้สวยแล้วนำไปตากแดดให้แห้งจะได้ไม้โลกแตกที่สวยงามและเบา ถ้าอยากได้ลวดลายก็จะนำไปพันด้วยปอกกล้วยตามลวดลายที่ต้องการ แล้วนำไปรมควันไฟให้สวยตามต้องการ

ยุทธหัตถีขาโลกแตกเกิดขึ้นเย็นวันหนึ่ง จำได้ว่าเป็นหน้าหนาว และมีการก่อกองไฟสำหรับผิงบริเวณลานบ้านมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันมาชุมนุมที่บ้านผมเป็นปกติ มีการแข่งเดินขาโลกแตกเก็บผลไม้หรือวิ่งหรือประลองยุทธ์กัน เป็นเรื่องสนุกของเด็กๆ เหตุเกิดเพราะผมเสนอให้มีการ ทำยุทธหัตถีกันแบบพระนเรศวรกับพระมหาอุปราชา เพื่อนรับคำท้าทันที

ผมสวมบทบาทสมมติเป็นพระนเรศวร ส่วนเพื่อนชื่อม้วนเป็นพระมหาอุปราชา ใช้ขาโลกแตกแทนช้าง เริ่มยุทธหัตถีโดยการใช้ขาโลกแตกเตะกันรอบๆ กองไฟ เตะกันไปเตะกันมา งานนี้พระนเรศวรสมมติพลาดท่า ล้มลงกลางกองไฟ โชคดีเพื่อนที่มุงดูอยู่ได้สติ และช่วยกันดึงขาผมออกจากกองไฟได้ เสื้อผ้าไหม้ไปบางส่วน โดยเฉพาะด้านหลังต้องช่วยกันดับไฟอุตุลุด

หลังจากนั้นเพื่อนร่วมเป็นสักขีการประลองต่างก็วิ่งหนีกลับบ้าน ปล่อยให้ผมรองอาญาจากแม่โดยลำพัง วันนั้นโดนตีไปหลายที ที่สำคัญคือผมปวดแสบปวดร้อนแผ่นหลังเพราะโดนไฟลวก ทุกคนที่บ้านรู้สึก

ถ่ายภาพกับคณาจารย์และเพื่อน ๆ รับปริญญาเอก

สมน้ำหน้าที่ชน จึงไม่มีใครช่วยทำแผล ผมเลยตัดสินใจอาบน้ำให้ตัวเปียก แล้วลงไปคลุกตัวเองในถังยาดีดีที¹⁷

ไม่รู้เพราะฤทธิ์ดีดีที หรือเพราะกาลเวลา ในที่สุดผมก็หายปวด แสบปวดร้อน แต่ต้องนอนพอกดีดีทีอย่างนั้นทั้งคืน รุ่งเช้าผมสำรวจแผล พูพองจากกระຈกเงาเห็นไม่ต่างจากแผนที่โลก และมีบางแห่งผิวแตก มีน้ำใส ๆ เยิ้มออกมาเป็นระยะ ๆ

17 สมัยก่อนใช้ ดีดีที (DDT) ฉีดยุง ถ้าเหลือเขาก็จะเก็บไว้ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน ถึงเก็บดีดีทีจะเป็น ถึงกระดากลม ๆ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 80 เซนติ และสูงประมาณ 1 เมตร ต้องหาเก้าอี้มาตั้งและปีนเข้าไป

ส่งลูกสาวคนโต(สวมแว่น) ไปเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนที่อเมริกา

ตอนนั้นผมไม่รู้หรอกว่าดีดีที่เป็นสารพิษที่สะสมในร่างกายได้ และผมไม่ทราบว่าทางราชการทราบเรื่องนี้ไหม แต่ดีดีที่เป็นทางเลือกในการกำจัดยุสมัยนั้น โดยเฉพาะยุยกั้นป่องที่เป็นพาหะของไข้มาลาเรีย นอกจากนี้ในภาวะปกติผมยังใช้ทาตัวเวลาจะขึ้นต้นไม้ที่มีมดแดงด้วย ซึ่งช่วยป้องกันได้ดีทีเดียว แต่ไม่ควรทำนะ

10 : ไล่ผีปอบ

สิ่งที่เห็นและเป็นอยู่ อาจจะไม่ใช้สิ่งที่เห็นและเป็นอยู่
และสิ่งที่ไม่เห็นก็ไม่ได้แปลว่าไม่มี

ภาพยนตร์เรื่อง “ผีปอบ” เป็นจินตนาการที่สยองสุดความสุข และทำให้สมาคมผีปอบตัวจริงเสียภาพพจน์ที่สุดเท่าที่ฉันมีประสบการณ์ คือปอบจริงๆ ไม่ได้เป็นผีวังโล่คนเหมือนผีอื่น แต่จะเป็นวิญญาณที่แก่กล้าซึ่งเจ้าตัวควบคุมไม่ได้ และเที่ยวกินชาวบ้านที่ป่วยหรืออ่อนแอถึงขั้นเสียชีวิตได้

เล่ากันว่าคนจะเป็นปอบ (ควบคุมวิญญาณตนไม่ได้) เกิดจากการทำผิดวิธีธรรม คือเรียนวิชาอาคมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วทำผิดข้อห้าม เลยทำให้กลายเป็นปอบ เทียวไปกิน (เข้าสิง) ชาวบ้าน สร้างความเดือดร้อนไปทั่ว

ปอบจะเป็นตัวอย่างไรผมไม่เคยเห็น แต่เคยมีประสบการณ์ตรง เคยเห็นคนถูกปอบกินมาแล้วหลายราย และเคยเห็นการไล่ปอบมาหลายครั้งตอนสมัยเป็นเด็ก

กรณีแรก คือ น้ายม¹⁸ ซึ่งเป็นแม่ลูกอ่อนที่เพิ่งคลอดลูก และโดนปอบ กิน ต่อเนื่องหลายครั้งจนเสียชีวิต

¹⁸ เป็นชื่อสมมุติ เพื่อให้เกียรติกับผู้เป็นกรณีศึกษา แต่ขอรับรองว่าเป็นเรื่องจริงทุกประการ

บ้านของนายมตั้งอยู่ห่างจากบ้านผมไปทางตะวันออกประมาณ 300 หรือ 400 เมตร เป็นบ้านไม้สองชั้น มีนอกชานสูงประมาณ 2 เมตร พื้นบ้านเป็นไม้กระดาน

ทุกครั้งที่ปอบเข้าชาวบ้าน พ่อผมจะถูกเชิญไป "ในฐานะผู้ใหญ่บ้าน ผมจะถือโอกาสติดตามไปดูด้วยความอยากรู้อยากเห็น แม้จะรู้สึกกลัว แสบตายก็ตาม ปีที่เกิดเหตุน่าจะประมาณปี 2499 หรือ 2500

ผมยังเล็กมากจำรายละเอียดไม่ได้ทั้งหมด ที่จำได้คือตอนที่ไปถึง บ้านเห็นสามีนั่งป่วยนั่งประคองคนป่วยอยู่ในแห่ที่กางไว้กลางบ้าน หมอธรรม หรือผู้มีคาถาอาคมกำลังทำพิธีท่องคาถาอย่างเอาเป็นเอาตาย และในที่สุดปอบก็ยอมพุด โดยพุดผ่านคนที่ปอบเข้าสิง บอกว่าเขาเป็นใคร ทำไมจึงเป็นปอบ และมาที่เกิดเหตุได้อย่างไร และที่สำคัญคือเขากลับ หมอธรรมหรือไม่

ประเด็นสุดท้ายนี้สำคัญ เพราะถ้าเขาไม่กลัว แปลว่าปอบมีพลัง มากกว่าหมอธรรม ซึ่งชาวบ้านต้องหาหมอธรรมคนใหม่ หรือวิธีใหม่ มาไล่ปอบ และในครั้งนั้นปอบมีบริวารถึง 9 ตน จะใช้น้ำมนต์ธรรมดาไล่ปอบ ไม่ได้ หมอธรรมต้องหาวิธีใหม่และวันนั้นเขาเลือกใช้ "เซียงซ้อง"

เซียงซ้องทำจากซ้องซึ่งเป็นภาชนะสำหรับใส่ปลาเวลาจับปลาได้ มีลักษณะเหมือนตะกร้าขนาดเล็ก มีคอคอดเล็กและปากบานบานออก มีฝาปิด ส่วนการทำซ้องธรรมดาให้เป็นเซียงซ้องก็จะหาผ้าแดงมามัดรอบ กะลามะพร้าวแล้วนำมาปิดปากซ้องแทนฝาซ้อง สมมุติว่าเป็นหัวเซียงซ้อง และใช้ไม้ยาว ๆ สองท่อนเสียบเข้าที่ก้นของซ้องสมมุติว่าเป็นขาเอาไว้ สำหรับเป็นที่จับของคนที่จะอาสาเป็นผู้ถือเซียงซ้องสองคน ถือคนละขา

วันนั้นพ่อของผมและเพื่อนชื่อพ่อสิงห์อาสาเป็นผู้ถือเชิงซ้อง เมื่อทุกอย่างพร้อมพิธีก็เริ่มขึ้น หมอธรรมท่องคาถาและเป่าไปที่เชิงซ้อง เสร็จแล้วรินเหล้าขาวใส่แก้ว และเทราดที่หัวเชิงซ้อง แล้วท่องคาถา และเป่าที่เชิงซ้องอีกรอบ เชิงซ้องเริ่มขยับและแกว่งไปมาและแกว่งแรง ขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่เดินรอบคนไข้ซึ่งตอนนี้เอาร่างแหที่คลุมไว้ออกไปแล้ว แต่สามียังคงประคองอยู่

เมื่อเชิงซ้องแกว่งไปชนคนไข้และคนไข้จะร้องโหยหวน ยิ่งเชิงซ้องแกว่งไปชนที่ขึ้นคนไข้ยิ่งร้องและพูดออกมาว่า “ยอมแล้ว ๆ” แล้วคนไข้ก็สะดุ้งสุดตัว แล้วทรุดฮวบลงเหมือนหลับ ส่วนเชิงซ้องก็วิ่งออกไปนอกชาน และจู่ ๆ ก็กระโดดลงบ้าน ซึ่งสูงกว่าสองเมตร และวิ่งไปตามทาง โดยมีหมอธรรมและชาวบ้านวิ่งตามไปติด ๆ บ้างก็มีกิ่งไม้แห้ง บ้างก็มีลำไม้ไผ่บ้างก็มีก้านมะพร้าวช่วยกันกระทุ้งกับดินให้เกิดเสียงดังไปตามทางขณะที่เชิงซ้องวิ่งนำหน้าออกนอกหมู่บ้านไป

ด้วยความอยากรู้อยากเห็น แม้จะกลัวมาก ผมก็วิ่งตามไปในที่สุด ไปหยุดที่กอไผ่ท้ายบ้านพอผมไปถึงก็เห็นพ่อกับพ่อสิงห์ติดอยู่กลางกอไผ่ ออกไม่ได้ ส่วนตอนเข้าไปผมก็ไม่รู้ว่าเข้าไปได้อย่างไร แต่ตอนออกนี้ เตือดร้อนชาวบ้านต้องถ่างกอไผ่เอาพ่อและเพื่อนออกมา พร้อมกับช่วยกันถือเชิงซ้องกลับมาที่บ้านคนป่วย ซึ่งตอนนั้นดูอาการปกติดี แลผมยังถามคนอื่นแบบง ๆ ว่าเกิดอะไรขึ้น

เมื่อทุกอย่างปกติผมก็กลับบ้านในวันถัดมา พ่อของผมต้องนอนชมจากการวิ่งและโดนหนามไม้ ผมเข้าไปนั่งใกล้ๆ และถามว่าเป็นอย่างไร ท่านตอบว่า “มันก็เจ็บนะสิ (ถามได้)” ผมได้แต่ภาวนาให้พ่อหายเร็วๆ จะได้กลับไปดูคนไข้ต่อ

หลังจากวันนั้นด้านคนไข้ก็เจ็บไปพักใหญ่ จนกระทั่งกลางดึกของคืนวันหนึ่ง ผมได้ยินเสียงร้องโหยหวนสลัดกับเสียงกระทืบไม้กระดาน แสดงว่ามีการไล่บอกรอบใหม่ เสียงนี้ดังติดต่อกันตลอดทั้งคืนและสายวันถัดมาก็ทราบว่าคนไข้เสียชีวิตแล้ว

กรณีที่สองเกิดขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกัน แต่เกิดขึ้นกับเด็กอายุประมาณ 3-4 ขวบ ที่มีบ้านติดกับบ้านคนไข้ที่เพิ่งเสียชีวิต กรณีนี้เกิดขึ้นกับเด็กปกติที่ไม่มีอาการเจ็บป่วยมาก่อน พ่อของเด็กเล่าให้ฟังตอนที่พ่อผมไปถึงว่าพ่อเสียงของน้ามเงียบลง ลูกชายของเขาซึ่งเล่นอยู่ดีๆ ก็ล้มลงเลือดไหลออกปากและจมูกแล้วเสียชีวิต

เป็นอันว่าในสัปดาห์นั้นมีคนในหมู่บ้านตายไป 2 ราย รายหนึ่งเป็นผู้ใหญ่เสียชีวิตหลังคลอดลูกไม่นานถูกบอบเข้าสิงและอีกรายเป็นเด็กซึ่งเชื่อกันว่าเป็นบอบตนเดียวกันกินหลังจากออกจากคนแรกที่เพิ่งตาย

การตายทั้งสองกรณีทำให้ชาวบ้านหนองซุ้ม้าอกสันขวัญแขวนไปหลายเดือน ส่วนพ่อของผมหลังจากหายระบมแล้วท่านได้เล่าให้ผมฟังว่า

“ที่กูอาสาไปจับเซียงซ้องก็เพราะกูกับไอ้สิงห์ไม่เชื่อเรื่องนี้จึงอาสาจับเซียงซ้องด้วยตัวเอง เพราะเกรงว่าหมอธรรมจะหลอกชาวบ้าน” แต่เหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น พ่อบอกว่าเหมือนฝัน และควบคุมตนเองไม่ได้ต้องวิ่งไปตามแรงเหวี่ยงของเซียงซ้อง แม้แต่ตอนที่วิ่งเข้ากอไผ่ท่านก็รู้เพียงว่ากำลังวิ่งเข้ากอไผ่ แต่ไม่ทราบว่าจะเข้าไปได้อย่างไรเหมือนกัน

กรณีที่สามเกิดขึ้นกับญาติของผมเองชื่อ “นา” ¹⁹

พีนาวัยเป็นอะไรผมก็ไม่ทราบ รู้แต่ว่าตอนที่พ่อไปถึงหมอธรรมกำลังใช้ลำต้นของข่าลนไฟตีพีนาวอยู่ และพีนาร้องโหยหวนอย่างน่าสงสาร กรณีนี้พ่อบ่ยอมบอกชื่อ เรียกว่า “ปอบปากแข็ง” แต่บอกว่าขอกินตับสักกิดหนึ่ง เพราะหิวมาก อิ่มแล้วก็จะยอมไป

หลังจากหมอธรรมกับปอบสู้กันอยู่ระยะหนึ่งพีนาก็สะดุ้งสุดตัวและหลับไปเหมือนคนหลับ หมอธรรมรีบเอาด้ายสายสิญจน์ผูกรอบคอ ข้อมือ และข้อเท้า ตอนหลังหมอธรรมอธิบายว่าปอบชอบเข้าคนทางเท้าและทางหัว จึงต้องรีบกันไว้ก่อน เสร็จแล้วก็ให้พีนาดื่มน้ำมนต์ หลังจากวันนั้นทุกอย่างก็เป็นปกติ หลายวันต่อมาพีนาก็หายป่วย และมีอายุยืนมาจนถึงทุกวันนี้

กรณีสุดท้ายเกิดขึ้นที่บ้านหนองนกเป็ด อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ขณะที่ผมไปเรียนหนังสืออยู่ในอำเภอ เข้าใจว่าตอนนั้นผมกำลังเรียนอยู่ประถมศึกษาปีที่ 7 อยู่ราวๆ ปี 2507 ขณะนั้นผมพักอยู่

¹⁹ เป็นชื่อสมมุติเช่นกัน เป็นผู้หญิง ตอนนี้อยู่มีชีวิตอยู่ อายุ 60 กว่าปีแล้ว

กับเพื่อนๆ หลังบ้านครูใหญ่สมบุญ ช่วงนั้นมีเหตุการณ์ที่เรียกว่า ปอบ
ไร่เจ้า คือเจ้าของปอบเสียชีวิต ปอบเลยออกอาละวาด เหมือนหมาบ้า
เนื่องจากไม่ใช่ถิ่นของตนและไม่มีพอนำไปดูเหตุการณ์เหมือนที่บ้าน
จึงได้แต่ฟังข่าวและนอนกลัวอยู่ที่บ้านพัก ทราบมาว่าเป็นปอบที่
แก่กล้ามาก มีบริวาร 12 ตน กว่าจะปราบได้ต้องใช้เวลาหลายวัน ส่วนเขา
ทำกันอย่างไร ผมไม่ได้ไปดู รู้แต่ว่าเฮี้ยนสุดๆบางที่ปรากฏเป็น ตัวลิงวิ่ง
อยู่บนต้นไม้บางที่เป็นหมาดำวิ่งพล่านในหมู่บ้าน จริงเท็จอย่างไรไม่ทราบ
ทราบแต่ว่าในช่วงนั้นผมกลัวเป็นที่สุด หลังจากนั้นผมก็ไม่มีประสบการณ์
เรื่องปอบอีกเลย ไม่ทราบว่าปอบบ้านอื่นจะเป็นอย่างไร แต่ปอบแถวๆ
บ้านผมเป็นอย่างที่เล่ามานี้แหละ

กลับจากเป็น Visit Scholar ที่นิวยอร์ก แวะเยี่ยมเพื่อนที่แคลิฟอร์เนีย
และถ่ายภาพริมฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก

บทเรียนจากชีวิต : เส้นทางแห่งการเรียนรู้เข้าหามาย

11 : บุญประเพณี : ศูนย์รวมใจชุมชน

แม่น้ำไม่เคยไหลวนกลับ
แล้วเราจะรักษาสິงดีงามในอดีตไว้ได้อย่างไร

ฉันบทยสมัยผมเป็นเด็กยังห่างไกลความเจริญ แต่เต็มไปด้วยชีวิตและชีวา วิธีชีวิตชาวบ้านเป็นไปอย่างเรียบง่ายแต่มีความหมายและความผูกพันการทำบุญตามประเพณีมีความหมายต่อชีวิต และเป็นกิจกรรมสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนอย่างดีเยี่ยม

ทุกวันนี้การทำบุญตามประเพณีทำได้เฉพาะรูปแบบ แต่หาความหมาย ไม่ได้

ขณะที่ผมกำลังเขียนหนังสือเล่มนี้เป็นช่วงประเพณีวันเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และทุกจังหวัดทั่วประเทศมีกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามนี้ไว้ จัดใหญ่บ้าง เล็กบ้าง ตามสภาพ แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือ “วิถีชีวิต และความหมายของประเพณี”

สมัยผมเป็นเด็ก การเตรียมตัวทำบุญประเพณีเข้าพรรษา จะเริ่มต้นจากการประชุมชาวบ้านว่าจะทำอะไรบ้าง อย่างไร และแห่เทียนเข้าพรรษาจะมีการแห่เทียนไปวัดหมู่บ้านอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันก็หมู่บ้าน จะไปถวายผ้าอาบน้ำฝนพระและถวายเทียนพรรษาก็ชุด และอื่นๆ

เป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาและร่วมเวียนเทียนกับคณะครูโรงเรียนนารีบุตร

หลังจากนั้นการเตรียมงานก็เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่ตอนหัวค่ำ พระจะติ
กลองเชิญ หนุ่มสาวก็จะเข้าวัดเพื่อไปถวายหญ้าในบริเวณวัด จะมีการ
จุดตะเกียงเจ้าพายุอย่างสว่างไสว พวกเด็กๆ อย่างผมก็จะถือโอกาสไป
วิ่งเล่น และแอบดูหนุ่มสาวจีบกัน

ตอนกลางวันพระเณร และชาวบ้านบางกลุ่มจะเข้าป่าไปหาหยางบง²⁰
และหารวงผึ้งเพื่อจะได้เอาน้ำผึ้งมาเป็นอาหาร และเอาขี้ผึ้งมาทำเทียน
นอกจากนั้นก็หาดอกไม้ป่า และสมุนไพรมาเพื่อทำกากธูป บางวันก็ไป
ระดมหาเปลือกมะพร้าวแห้งมาขี้เถ้าฝังติดเปลือกมะพร้าวมาเป็นส่วน
ประกอบของกากธูป

²⁰ ยางไม้ชนิดหนึ่งเหนียวแต่ไม่ข้น ใช้ทำธูป

พระจะทำหน้าที่นำส่วนประกอบเหล่านี้มาตากแดดให้แห้ง และ
ตอนเย็นหนุ่มสาวที่ไม่ได้ตายหย่าก็จะช่วยกันขยี้เปลือกมะพร้าวเพื่อ
เอาผงติดเปลือก และบดเปลือกไม้สมุนไพรรและดอกไม้แห้งให้เป็นผงรูป
บางกลุ่มก็จะเหลาไม้ไผ่เป็นก้านรูป เมื่อได้ส่วนประกอบครบแล้ว ก็จะ
เริ่มทำรูป โดยนำก้านรูปมาจุ่มลงในยางบง แล้วนำไปกลิ้งกลับผงรูปที่
เตรียมไว้ นำไปตากแดดให้แห้งวันถัดไป และเมื่อตากแห้งแล้วค่อยย้อม
สีก้านรูปตามสีที่ต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่จะย้อมสีเหลืองแดงและเขียว

สาว ๆ ที่เสียงดีในหมู่บ้านก็จะไปฝึกร้อง สรภัญญะ เพื่อร้องในวัน
เข้าพรรษา และบางทีก็จะมีกรริ่งประกวดกันกับหมู่บ้านอื่นในวันเข้า
พรรษาด้วย

เชื่อไหมว่าสรภัญญะที่สาว ๆ รุ่นพี่ที่ร้องกันสมัยนั้นผมยังจำได้ โดย
เฉพาะกลอนไหว้พระซึ่งความว่า

“มาลาดวงดอกไม้ มาลาดวงดอกไม้ เก็บเอาไว้เพื่อบูชา
บูชาแก่พระพุทธ บูชาแก่พระพุทธ บริสุทธิควรบูชา
มาลาดวงดอกไม้ มาลาดวงดอกไม้ เก็บเอาไว้เพื่อบูชา
บูชาแก่พระธรรม บูชาแก่พระธรรม เป็นดังคำสั่งสอนมา
มาลาดวงดอกไม้ มาลาดวงดอกไม้ เก็บเอาไว้เพื่อบูชา
บูชาแก่พระสงฆ์ บูชาแก่พระสงฆ์ ผู้ดำรงแห่งความดี”

กราบ กราบ กราบ

แล้วก็มีกลอนสำหรับประชันกันหลายกลอนที่ยังเพราะตรึงใจ
อยู่ไม่รู้ลืมเพราะนั่นเป็นความบันเทิงที่ทำได้เป็นครั้งคราวที่ทุกคนรอคอย

ทั้งผู้ร้องผู้ฟังและผู้มีส่วนร่วม ต่างตั้งใจรอคอย ทุกวันนี้ความบันเทิงอยู่ที่ปลายนิ้วหาเมื่อไหร่ก็ได้ไม่ต้องรอเวลาและไม่ต้องรอใครอยากได้ความบันเทิงอะไร ก็ใช้ปลายนิ้วกดเอา

แล้วจะหาความเป็นชุมชนได้จากไหน สมัยก่อนประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม มีความหมาย และสร้างความเป็นชุมชน มีกิจกรรมมากมายที่ต้องร่วมกันทำ และต่างคนต่างมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ทุกวันนี้ทุกอย่างเปลี่ยนไป ต้นเทียนมีช่างทำและแกะโดยเฉพาะ ดอกไม้รูปเทียนก็หาซื้อได้ในตลาด ทุกอย่างใช้เงินลูกเดียว โอกาสที่เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจอย่างที่เคยเป็นมานั้นหายาก

อีกตัวอย่าง คือประเพณีบุญเทศมหาชาติหรือชาวอีสานเรียกว่า “บุญผะเวส (พระเวส)” งานนี้ส่วนใหญ่จัดประมาณปลายเดือนมีนาคมหรือต้นเดือนเมษายน

งานนี้มีการทำรูปเทียน และทำความสะอาดวัดเช่นเดียวกันกับบุญเข้าพรรษา แต่ที่แตกต่างคือมีการทำดอกไม้แห้ง ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ดอกโน” ซึ่งทำมาจากต้นหม่อน โดยนำลำต้นหม่อนขนาดเท่าหัวแม่มือมาปลอกเปลือกออก แล้วใช้มีดคมๆ เฉือนเป็นกลีบดอกกรอบๆ ลำต้นคล้ายๆ ดอกเยอบีร่าจะทำสองชั้นหรือสามชั้นแล้วแต่ชอบ ชั้นสุดท้ายจะตัดลึกจนถึงแกนกลาง และตัดท่อนหม่อนให้ขาดออกจากกัน เสร็จแล้วนำไปย้อมสีตามชอบใจ เหลือก้านไม้ไผ่เสียบเป็นก้านดอก เอาไว้ประดับรอบๆ ธรรมาสน์ และศาลาที่โยมนั่งฟังเทศน์

การทำดอกโนนั้น ต้องเตรียมกันหลายวัน อาจจะเป็นเดือน เพราะต้องการจำนวนมาก ดังนั้นพระจะตีกลองเชิญชวนหนุ่มสาวมาช่วยกันทำทุกวันจนกว่าจะได้พอแก่ความต้องการ บางครั้งมีการเตรียมบั้งไฟเพื่อจุดฉลองตอนไปแห่ “กัณฑ์และชาลี” เข้าเมือง

การทำบุญเทศน์มหาชาตินั้นเริ่มต้นวันก่อนวันเทศน์ 1 วัน โดยจะเริ่มจากแห่กัณฑ์และชาลีเข้าเมือง โดยหาเด็กหญิง ชาย ที่หน้าตาดีในหมู่บ้าน แต่งตัวเป็นกัณฑ์และชาลี และจัดให้ไปอยู่ในป่าปลายนา และตอนบ่ายแก่ๆ พระพร้อมด้วยชาวบ้าน ทั้งผู้นำชาวบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ หนุ่มสาว และเด็ก ๆ จะออกไปตั้งขบวนแห่กัณฑ์และชาลีจากป่าปลายนากลับบ้าน วันรุ่งขึ้นประมาณตีสี่ก็จะเริ่มเทศน์กัณฑ์แรกและเทศน์ไปเรื่อย ๆ จนจบทุกกัณฑ์

ในการเทศน์มหาชาตินั้นจะนิมนต์พระในหมู่บ้านใกล้เคียงมาช่วยเทศน์จนครบทุกกัณฑ์ และระหว่างเทศน์นั้นก็จะมีการแถมสมภาร²¹ และการแห่กัณฑ์หลอน²²เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชื่อเสียงและความไพเราะของพระที่กำลังเทศน์

การแถมสมภาร เป็นการอวยพรให้กับคนที่บริจาคปัจจัยเพื่อรวบรวมเพื่อถวายเป็นค่าติดกัณฑ์เทศน์ของพระที่กำลังเทศน์ แต่บางครั้งก็มีการขอให้ผู้ที่ทำหน้าที่อวยพรนั้น “แซว” สาว ๆ หรือหนุ่ม ๆ

²¹ แถมสมภาร เป็นการอวยพรให้กับคนที่บริจาค แต่บางครั้งก็มีการขอให้ผู้อวยพร “แซว” หนุ่มหรือสาวที่ผู้บริจาคชอบ หรือต้องการแซวสนุก ๆ ก็ได้

²² เป็นการแห่ดอกไม้เงินดอกไม้ทองที่รวบรวมได้จากผู้มีจิตศรัทธาที่จะถวายแก่พระที่กำลังเทศน์ในขณะนั้น ๆ ซึ่งจะมีการสืบทอดกันว่าพระที่คณะบริจาคชอบนั้นกำลังเทศน์พอดี

ที่ผู้บริจาคหมายตาอยู่ หรือไม่ก็หมั่นไล้อยู่ แค่ว่ากันเล่นๆ สนุกๆ เท่านั้น ไม่มีการทะเลาะ หรือชกต่อย กัน“คำแซว” ที่อาจจะขอให้ผู้ถวายพรพูดแทนตนเช่น “มาอีกแล้ว บ่าวสมาน 1 บาท ฝากบอกสาวๆ ที่นั่งใต้รูปพ่อพราหมณ์²² อย่าอ้าปากเบ้ง (ดู) แต่ของพราหมณ์หลายเต้า มันสิหล่น (ล่วง) ใส่หัว(ศิระษะ) เต้” เป็นต้น

แนะนำฝรั่งยกพระเสีียงหาย

²² พราหมณ์ชุก ที่ไปขอกันหาและซาลี ลูกของพระเวสสันดร เป็นภาพเขียนไว้บนผ้าผะเวส ซึ่งเป็นผ้า ยารอบบริเวณงาน บรรยายเรื่องพระเวสสันดร ตั้งแต่ต้นจนจบ และภาพพราหมณ์ชุกกำลังปีน ต้นไม้หนีหมานายพราน ไม่ได้ระมัดระวังผ้าถุง ทำให้มองเห็นอวัยวะเพศใล้อยู่ ภาพลักษณะนี้ชาว อีสานถือเป็นเพศศึกษามากกว่า เป็นเรื่องลามก

บุญประเพณีของอีสานมีทุกเดือนตลอดทั้งปี เริ่มจากเดือนห้า (เมษายน) วันสงกรานต์ เดือนหก บุญเดือนหก หรือบุญบังไฟ เดือนเจ็ด บุญซำฮะ เดือนแปด บุญเข้าพรรษา เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เดือนสิบ บุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา เดือนสิบสอง บุญจุน เดือนอ้าย (หนึ่ง) บุญเข้ากรรม เดือนยี่ บุญคูณลาน เดือนสาม บุญข้าวจี และเดือนสี่ บุญพระเวส ครับ

กำลังอยู่ระหว่างเป็นนักวิจัยและ Visiting scholar ที่มหาวิทยาลัย
แห่งรัฐนิวยอร์กที่เมืองบัฟฟาโล โดยทุนฟูลไบรท์

มีคนรุ่นเก่าเหมือนผมจำนวนไม่น้อยโยยหาชีวิตในอดีต ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีแต่เมื่อทุกอย่างเปลี่ยนไปซึ่งก็คงต้องยอมให้เปลี่ยนไป เพียงแต่เราจะช่วยกันทำอะไรให้ความเป็นสังคม และความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งจะยังคงเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อไป

ทุกวันนี้คนเรามีเวลาให้กับคนใกล้ชิดและใกล้ตัวน้อยลง เราไม่ค่อยได้ใส่ใจและรู้จักคนใกล้ชิดและคนใกล้ตัวเท่าที่ควร ขณะที่เรามีเวลาเข้าอินเทอร์เน็ตและพูดคุยกับคนอื่นที่ไม่เคยเห็นหน้าทั่วโลกได้ทั้งวันทั้งคืน เรากุสึกุจอที่จะทำทุกอย่างตามคำร้องขอของเพื่อนในทางอินเทอร์เน็ต แต่ปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือคนใกล้เคียง เราขอบคุณคนอื่นได้ตลอดเวลา แต่ละเลยผู้ที่เสียสละทำทุกอย่างเพื่อคนที่อยู่ข้างเรา ถ้าเราเปลี่ยนวิถีคิดและพฤติกรรมทางสังคมอีกสักนิด หันมาเข้าใจและดูแลคนใกล้ชิดและเพื่อนบ้านเรามากขึ้น สังคมจะน่าอยู่ขึ้นอีกไหม

ผมมีแต่คำถาม แต่คำตอบอยู่ที่ตัวคุณทุกคน

ฉากหนังคาวบอยที่ฮอลลีวูด

บทเรียนจากชีวิต : เส้นทางแห่งการเรียนรู้เป้าหมาย

12 : ซุปเปอร์มาร์เก็ตของหมู่บ้าน

คนที่มองไม่เห็นเพชรล้ำค่าที่อยู่ใกล้ตัว
ก็จะไขว่คว้าหาเพชรปลอมอยู่ร่ำไป

ไต่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าโคกมอดินแดงคือแหล่งอาหารของหลายหมู่บ้าน เทียบได้กับซุปเปอร์มาร์เก็ตของชาวบ้าน เพียงแต่ไม่ต้องจ่ายเงิน

ผมชอบป่าแห่งนี้มากเพราะนอกจากผมได้เรียนรู้เรื่องต้นไม้และผักตามธรรมชาติมากมาย แล้วป่าแห่งนี้ยังมีให้เกิดตามธรรมชาติเกือบทุกชนิด ทั้งเห็ดระโงก เห็ดโคน เห็ดผึ้ง เห็ดแดง เห็ดหมาก เห็ดโคก เห็ดเผาะ เห็ดห้าพาน และเห็ดตาโล่ เป็นต้น หน้าให้เกิดเกิดผมจะได้เห็ดกลับบ้านเพื่อทำอาหารทุกวัน นอกจากนี้ป่าแห่งนี้ยังมีอาหารป่าอีกหลายอย่าง เช่น หวายป่า ผักหวานป่า ดอกกระเจียว และสัตว์ป่านานาชนิด เช่น กระจง กระจงเต่า บ่าง นกป่า ไก่ป่า กิ้งก่า จักจั่น และงู เป็นต้น

เด็กบ้านนอกไม่มีโรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์เด็กเล็กเหมือนปัจจุบัน แต่จะได้รับหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงวัวและควายของครอบครัวเป็นหลัก และด้วยนิสัยที่เป็นคนไม่ชอบอยู่ว่าง ๆ และชอบที่จะได้รับการยกย่องเรื่องหากินเก่ง จึงวางแผนหาอาหารกลับบ้านได้ทุกวันเมื่อต้อนวัวและควายกลับบ้านและบางครั้งตอนเช้าก็ตื่นแต่เช้าเข้าป่าหาอาหารเช้าก่อนค่อยนำวัวและควายออกไปเลี้ยง

จ๊กจั้นเป็นอาหารโปรดของชาวบ้านชนิดหนึ่ง ผมมีวิธีหาจ๊กจั้นได้เป็นอย่างดี โดยปกติจ๊กจั้นจะส่งเสียงร้องตอนเช้ามืด ผมและพี่ชายจะเข้าป่าก่อนตะวันขึ้น ไปรอฟังว่าเสียงจ๊กจั้นจะดังมาจากบริเวณไหนมากที่สุด แล้วเราก็รีบไปตรงนั้นและจับจ๊กจั้นได้เยอะตามที่คาดหมายทุกครั้ง ยิ่งกว่านั้นถ้าวันไหนฝนตก จ๊กจั้นจะลงมาอยู่โคนต้นไม้หรือใกล้ดินมากกว่าปกติ

วิธีจับจ๊กจั้นของชาวอีสานนั้นจะใช้เครื่องมือเรียกว่า “ตั้ง” และตั้งนั้นประกอบด้วยสามส่วนคือ กระจบอที่ตั้ง รั้วตั้ง และยางตั้ง กระจบอที่ตั้งทำจากกระจบอไม้ไผ่ ความยาวหนึ่งปล้องไม้ไผ่ ด้านหนึ่งปิดด้วยข้อไม้ไผ่ ส่วนอีกด้านหนึ่งเปิดปากกระจบอไว้เพื่อใส่รั้วตั้งซึ่งทำจากซี่ไม้ไผ่ โดยการเหลาเป็นซี่คล้ายก้านธูป มีความยาวมากกว่ากระจบอตั้ง เพื่อไว้เป็นก้านสำหรับจับส่วนยางตั้งนั้นทำจากยางไม้สองชนิดผสมกันคือ “น้ำมันยางนา” เป็นหลักและผสมกับยางไม้ชนิดอื่นๆ อย่างใดอย่างหนึ่งและที่นิยมใช้กันคือยางข่อย ยางขนุน หรือยางโพธิ์ ซึ่งยางไม้ประเภทหลังนี้จะใช้ยางสด

เมื่อได้อุปกรณ์ครบแล้วก็จะเทน้ำยางสดลงในกระจบอไม้ไผ่ และใส่รั้วตั้งลงไปในกระจบอ หลังจากนั้นเทน้ำมันยางลงในกระจบอประมาณหนึ่งในสามของยางสด ใช้รั้วตั้งคนยางทั้งสองชนิดให้เข้ากันเสร็จแล้วนำไปอังไฟและใช้รั้วตั้งคนและกวนยางทั้งสองชนิดให้เข้ากัน และต้องคอยดูว่ามันข้นไปหรือเหลวไป ถ้าข้นเกินไปก็เติมน้ำมันยางนาลงไปอีก แต่ถ้ามันเหลวเกินไปก็ให้เติมน้ำยางสดลงอีก ทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ยางตั้งที่เหนียวพอดี

การจับจ๊กจั่นโดยตั้งนี้เรียกว่า “ติดจ๊กจั่น” โดยจะใช้ริวตั้งซึ่งมียางติดอยู่ส่วนปลายเสียบเข้ากับลำปอยาวๆ แล้วยื่นขึ้นไป ติดจ๊กจั่นที่จับอยู่ตามกิ่งไม้ พอติดได้แล้วก็จะใช้ปากกัดปีกที่ติดยางตั้งออก และใส่จ๊กจั่นลงในขวด หรือช่องไม้ไผ่ที่เตรียมมา

นอกจากติดจ๊กจั่นแล้วผมจะเก็บดอกกระเจียวกลับมาด้วย ดอกกระเจียวนั้นลวกกินกับก้อยจ๊กจั่นหรือแฉ่วอร่อยมาก สำหรับการก้อยจ๊กจั่นนั้นไม่ใช่ก้อยดิบๆนะครับ เราต้องทำความสะอาดจ๊กจั่นแล้วคั่วให้สุกก่อน แล้วค๋อยนำมาโขลกให้ละเอียด คลุกกับเครื่องปรุงได้แก่ มะม่วงสับเป็นฝอย หอมแดงซอย, พริก และน้ำปลาร้า ก็จะได้ก้อยจ๊กจั่นที่อร่อย อย่าบอกใครเชียว

ที่ผมเล่าเรื่องการหาอาหารตอนวัยเด็กของผมนั้น ไม่มีวัตถุประสงค์จะอวดความเก่งของตนแต่ประการใด แต่อยากชี้ให้เห็นว่ากระบวนการแก้ปัญหาโดยความจำเป็นที่ต้องทำมาหากินของเด็กบ้านนอกอย่างผมกลับกลายเป็นกระบวนการเตรียมสมองวัยเด็กอนุบาลได้เป็นอย่างดี พอเข้าประถมปีที่หนึ่ง (ก่อนเกณฑ์) ก็มีวิชาเรียนไม่มาก (เหมือนปัจจุบัน) จึงทำให้มีเวลาได้คิด และเล่น ถ้าพิจารณาตามหลักการพัฒนาศักยภาพของสมองแล้วก็เป็นการจัดระบบสมองได้เป็นอย่างดี กอปรกับการได้เรียนในระบอบการศึกษาแบบเปิด มีกิจกรรมเยอะ และมีการให้การสนับสนุนที่ดีอย่างการศึกษาของอเมริการะหว่างที่ผมเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนนั้นมีส่วนสำคัญให้การพัฒนาสมองของผมสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพสมองโดยบังเอิญ

เขียนมาถึงตรงนี้ ผมอยากเสนอให้รัฐบาลไทยและนักการศึกษาของประเทศได้หันมาให้ความสำคัญการพัฒนาศักยภาพสมองของเด็กแรกเกิดถึงห้าขวบ และต่อเนื่องถึง 12 ปีมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังอยากให้ลดเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรลง เลือกสรรเฉพาะสิ่งสำคัญจำเป็นจริงๆ ให้ลูกหลานเรียน ควรจะมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรม และประสบการณ์ตรงมากขึ้น มีการวัดผลประเมินผลแบบองค์รวมและรอบด้าน ไม่ควรติดยึดการประเมินอยู่ที่คะแนนสอบเป็นหลักอย่างที่เป็นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ถ่ายภาพกับลูกศิษย์ชาว ปป.ลาว

13 : หนึ่งปีที่อเมริกาจุดเปลี่ยนของชีวิต

คนที่เก่งแต่ไม่มีโอกาสก็ไม่ต่างจาก
คนที่มีโอกาสแต่ไม่รู้จักใช้ให้เกิดประโยชน์

หลายคนอาจจะไม่เชื่อว่า เพียงปีเดียวที่อเมริกา จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของคน ๆ หนึ่งมากแบบจากหน้ามือเป็นหลังมือได้อย่างไร ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อครับ เพราะนั่นคือจุดเปลี่ยนของชีวิตของผมจริง ๆ

ก่อนผมจะไปประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นผมเป็นคนที่เฉื่อยขрім ไม่ค่อยกล้าแสดงออก รู้สึกมีปมด้อยอยู่ในใจตลอดเวลา เพราะเป็น

น้ำตกไนแองการา นิวยอร์ก

เด็กบ้านนอก กำพร้า ยากจน หน้าตาโบราณ หาคความหล่อไม่เจอ และ
อีกสารพัด แม้จะเรียนหนังสือค่อนข้างเก่ง เพื่อนเริ่มยอมรับมากขึ้น แต่
ในใจยังมีปมด้อยและไม่กล้าหลายเรื่อง

การเรียนการสอนในเมืองไทยยึดครูเป็นใหญ่ สิ่งที่ครูสอนเป็น
สิ่งที่ถูกต้อง หากสงสัยก็อย่าถาม คำตอบที่แปลกๆ เป็นเรื่องน่าอับอาย
และเป็นที่ขบขันของเพื่อน ๆ นักเรียนที่ดีคือเงียบ และตอบคำถามที่เดา
ใจครูดีกว่าต้องการคำตอบแบบไหน

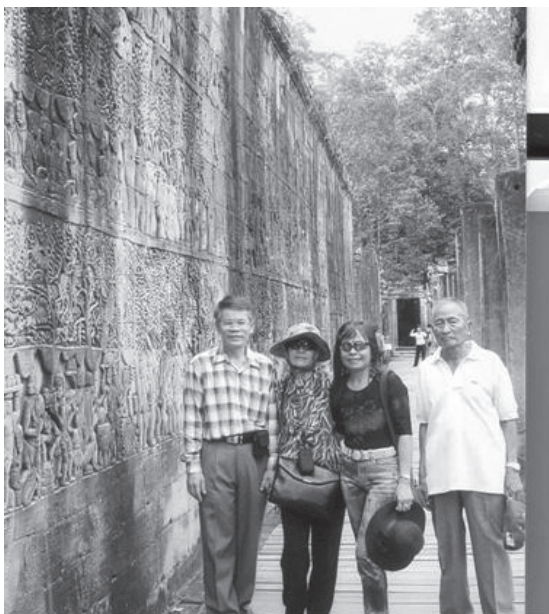
การเรียนการสอนที่อเมริกามีลักษณะที่แตกต่างราวฟ้ากับดิน
ที่นั่นส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น การถกเถียง และเสนอความคิดใหม่ๆ
ครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้ข้อมูลเสริม และให้กำลังใจ ไม้มีความคิด
เห็นใดที่ครูจะไม่รับฟัง หากพบว่านักเรียนอ่อนในเรื่องใดก็จะส่งไปห้อง
สอน เสริมเฉพาะบุคคล หรือกลุ่มเล็ก โดยมีครูที่เชี่ยวชาญเรื่องนั้นสอน
ให้โดยเฉพาะ หลังจากเรียนทันเพื่อนแล้วจึงกลับมาเรียนกับเพื่อนต่อ

แกรนแคนยอน
อริโซนา

ผมรู้ระบบนี้ค่อนข้างดีเพราะใช้บริการบ่อย แต่หลังจากเรียนที่นั่นได้หนึ่งภาคเรียน ผมเริ่มเรียนทันเพื่อนแต่ต้องทำงานหนัก เพราะรุ่นพี่ AFS แนะนำให้ลงเรียนวิชาหลัก ๆ เยอะ ๆ จะได้ไปประกาศนียบัตรมัธยมปลาย ติดมือกลับมาด้วย จะได้ข้ามชั้นเรียนได้เมื่อกลับมาถึงเมืองไทย ทักษะการอ่านผมเก่งใช้ได้สามารถอ่านทันเพื่อน แต่ทักษะพูดยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร และไม่ค่อย มีเพื่อน เพราะอยู่แต่กับหนังสือ ห้องสมุด และการบ้าน และแล้ววันหนึ่งผมก็คิดได้ว่า

“วัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการมาอเมริกาคืออะไรกันแน่
ถ้าจะมานั่งเฝ้าห้องสี่เหลี่ยมและอ่านหนังสือแบบไม่ลืมหูลืมตา
แต่ไม่มีเพื่อนแล้วจะมาทำไม”

เยี่ยมชมนครธรรมกับภรรยา น้องภรรยา และพ่อตา

ครอบครัววุฒิมัธยม ขณะที่ผมไปอยู่อเมริกา (พ.ศ.2512-2513)

และจะเอาใบประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาของอเมริกาไปทำไม
คิดได้อย่างนั้น ภาคเรียนที่สองผมเลยลงเรียนวิชาเบาๆ จะได้มีเวลาคุย
กับเพื่อนเยอะๆ เอาภาษาและเพื่อนก็พอ

วิชาที่ลงเรียนคือ วิชาศิลปะ ร้องเพลง พิมพ์ดีด ทำอาหาร อะไร
ทำนองนี้ ปรากฏว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผมพัฒนาขึ้นอย่างทัน
ตาเห็น และได้เพื่อนใหม่เยอะ อีกทั้งยังได้รับเชิญไปพักบ้านเพื่อน ไปเที่ยว
ที่แปลกๆ และทำกิจกรรมนอกบ้านมากขึ้น

พูดได้คำเดียวว่า “สนุก”

รู้อย่างนี้ทำตั้งแต่เทอมแรก และนี่คือสิ่งที่ผมแนะนำนักเรียนแลกเปลี่ยนที่ผมมีโอกาสเกี่ยวข้องในเวลาต่อมารวมทั้งลูกสาวผมทั้งสองคนที่เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนด้วยเช่นกัน

คือ ไม่ต้องห่วงใบประกาศนียบัตรให้พัฒนาภาษา หาเพื่อน และท่องเที่ยวเยอะ ๆ กลับมาถึงเมืองไทยเรียนซ้ำชั้นดีกว่า ซ้ำกว่าเพื่อนร่วม “รุ่นเดิมไม่เป็นไร” เพราะไม่มีคำว่าซ้ำไปสำหรับการเรียนรู้

▲
ญี่ปุ่น

14 : บันทึกหน้าใหม่ของชีวิต

ทุกชีวิตเกิดมาเพื่อสร้างประวัติศาสตร์ของตนเองทั้งสิ้น
ต่างกันที่มันจะออกมาแบบไหนเท่านั้น

ก่อนไปอเมริกาผมหาเงินเรียนหนังสือโดยการรับจ้างทั่วไป ไม่ว่าจะ
จะเป็นรับจ้างตัดหญ้า ทำความสะอาดห้องพัก รื้อส้วม เก็บกระดาชขาย
ปั่นอิฐขาย

และในช่วงปิดภาคเรียนก่อนเดินทางไปนั้นผมได้ประสบการณ์
ในการทำงานที่ร้านอาหารสองเดือน รายได้เดือนละ 150 บาท ทำเริ่ม
ทำงานตีสี่ และเลิกงานตอนร้านปิดเวลาสี่ทุ่ม เป็นประสบการณ์ที่
ยอดเยี่ยมมากเพราะรู้เทคนิค การเตรียมและปรุงอาหาร การรับรอง
ลูกค้า การคิดเร็วทำเร็วแต่ไม่ผิดพลาด และการได้ค่าทิป

ร้านอาหาร “ก๋อ่งข้าว” ตั้งอยู่ก่อนสี่แยกหลังสี่แยกศาลจังหวัด
ร้อยเอ็ดทางไปจังหวัดมหาสารคาม เป็นร้านที่รถประจำทางสี่ล้อมอ-
กกรุงเทพฯ ชอบแวะ เพราะเป็นร้านที่ให้บริการเร็ว อร่อย และราคา ก็นเอง
เทคนิคการทำอาหารที่เร็วทันใจ โดยทางร้านจะลวกเนื้อทุกชนิดไว้ก่อน
ต้มน้ำให้เดือดไว้ เตรียมผักชนิดต่างๆ ไว้พร้อม

เมื่อลูกค้าสั่งตั้มยาไ้บ้าน พ่อครัวจะตั้งหม้อต้กน้ำที่เดือดแล้วลง หม้อใส่เนื้อไ้บ้านที่ลวกสุกแล้วลงไป ใส่เครื่องปรุงผงชูรสและผักลงไป แล้วก็พร้อมเสิร์ฟ

หลังจากกลับจากอเมริกา วิถีหาเงินเรียนหนังสือของผมเปลี่ยน ไปเปลี่ยนจากการรับจ้างทั่วไปเป็นการสอนภาษาอังกฤษตามบ้านได้ ค่าตอบแทนตั้งแต่ชั่วโมงละ 30 ถึง 50 บาท ช่วงเวลาว่างจากการเรียน หนังสือรับพิมพ์และรับทำงานธุรการที่หมวดวิชาภาษาอังกฤษของ วิทยาลัยครูมหาสารคาม นอกจากจะได้ค่าตอบแทนจากการพิมพ์และ งานธุรการแล้วยังได้รับความเมตตาจากอาจารย์ประจำที่นั่นเป็นพิเศษด้วย โดยเฉพาะ อาจารย์สุขสันต์ สุขสมบูรณ์ และอาจารย์สมทรง สวัสดิถาวร

รถมอเตอร์ไซค์ คันแรก

บุคคลหนึ่งที่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงชีวิตของผมคือ Mr. Tony Bennet หรือ พีโทนี่

วันหนึ่งพีโทนี่ปั่นจักรยานมาหาผมที่ศาลาหน้าสหกรณ์วิทยาลัยครุ มหาสารคาม ขณะที่ผมกำลังสอนหนังสือหาเงินอยู่

พีโทนี่พูดภาษาไทยกระต่อนกระแต่นว่ากำลังตามหาคนชื่อสมาน โดยมีครูอาสาสมัครชาวอเมริกันอีกคน คือ อาจารย์บิลล์เป็นคน แนะนำมา

จุดประสงค์ที่พีโทนี่มาหาผมก็เพื่อให้ผมสอนภาษาไทยให้ โดยมี ค่าตอบแทนจำนวนหนึ่ง ผมรับปากและทำหน้าที่นั้นมาระยะหนึ่ง พีโทนี่ ทราบว่าผมต้องหาเงินเรียนหนังสือเอง และต้องมีค่าใช้จ่ายหลายอย่าง แม้จะมีหอพักภาษาอังกฤษให้พักฟรี แต่ยังต้องจ่ายค่าอาหาร และ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกอีกปาละ พีโทนี่เสนอว่าผมควรไปอยู่ที่บ้านเช่ากับเขา ซึ่งมีหลายห้อง ผมไม่ต้องจ่ายค่าบ้าน แต่ผมต้องมีหน้าที่ทำอาหาร ทำความ สะอาดบ้าน และสอนภาษาไทยจนกว่าพีโทนี่จะพูดได้เก่ง

พีโทนี่มีพระคุณต่อผมมากเป็นผู้ให้ชีวิตใหม่แก่ผม ผมเป็นหนี้ ชีวิตพีโทนี่

พีโทนี่เป็นอาสาสมัครมาทำงานที่สาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม รายละเอียดว่าเป็นงานอะไรผมไม่ทราบแต่วันหนึ่งพีโทนี่บอกว่าผมควรนำ อูจจาระไปตรวจ

ที่มาของเรื่องคือ ในช่วงปี 2513 ผมป่วยเป็นโรคบิด ปวดท้อง บ่อย และผอมแห้งแรงน้อย โดยไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไร พี่โทนี่เลย ขออนุญาตผมไปตรวจ ผลก็คือ เป็นโรคใบไม้ดับ และหมอประมาณ การจากจำนวนไข้ที่พบในอุจจาระได้ว่ามีพยาธิใบไม้ดับอยู่ในตับผม ประมาณ 800 ตัว

สมัยนั้นใครเป็นโรคนี้อายุก็สั้น ครั้น

ผมยังหนุ่มแน่น อายุยี่สิบปี ยังไม่อยากจะตาย ผมเสิร์จอยู่เป็นอาทิตย์ และแล้ววันหนึ่งผมตัดสินใจวานพี่โทนี่ให้ไปถามหมอว่าผมพอจะมีทาง รอดไหม

ลูกสาวคนเล็กเป็นนักรำ

คำตอบ คือ 50:50 ลองดู แต่มีข้อปฏิบัติดังนี้

1. เลิกกินปลาดิบ รวมทั้งปลาร้าเด็ดขาด
2. ไม่ดื่มเหล้า
3. ออกกำลังกาย

ถ้าอีก 5 ปี ถ้าผมรอด แปลว่าพยาธิตาย

เมื่อทราบอย่างนี้ผมไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากปฏิบัติตามข้อแนะนำดังกล่าวอย่างเคร่งครัดจนถึงปัจจุบัน ผมจึงเป็นคนอีสานที่ไม่กินปลาร้า ที่หลายคนอาจจะคิดว่าผมเป็นวัวลิมติน แต่มันเป็นหนทางเดียวที่ผมอาจจะมีโอกาสรอด และผมก็รอดมาจนถึงวันนี้

ผมมาทราบภายหลังว่าที่หมोजึงกำหนดเวลา 5 ปี เพราะพยาธิใบไม้ตับนั้นไม่สามารถขยายพันธุ์ในตัวคน มันต้องไข่ออกมาตามอุจจาระเรา เมื่ออุจจาระที่มีไข่พยาธิไหลลงแม่น้ำและฟักเป็นตัวอ่อน และอาศัยอยู่ที่เกล็ดปลา ถ้าเรากินปลาดิบ ๆ มันก็จะกลับเข้าร่างกายและไปอยู่ที่ตับเรา มันมีอายุอยู่ได้ 5 ปี

จากข้อเท็จจริงนี้เองหมोजึงบอกว่า ถ้าผมทำตามกฎสามข้อได้ 5 ปี พยาธิในตัวของผมตายหมดและผมจะรอด แม้ว่าอาจจะมีปัญหาที่ตามมาคือ พยาธิที่ตายแล้วจะทิ้งซากไว้ในตับ หรือบางที่ออกมากับน้ำดี ซึ่งอาจจะไปอุดตันท่อน้ำดี และอาจก่อให้เกิดมะเร็งได้ อย่างไรก็ตามตอนนี้ผมรอด มาแล้ว 40 กว่าปี

ช่วงหนึ่งขณะที่พักอยู่กับพีโทนี่นั้นผมเลี้ยงไก่เนื้อขายโดยพีโทนี่เป็นผู้ลงทุนให้ รุ่นแรกเป็นไปด้วยดี พอไก่รุ่นแรกเริ่มโตผมก็ซื้อรุ่นสองมาเริ่มเลี้ยง กะว่าจะขายต่อเนื่องไม่ให้ขาด

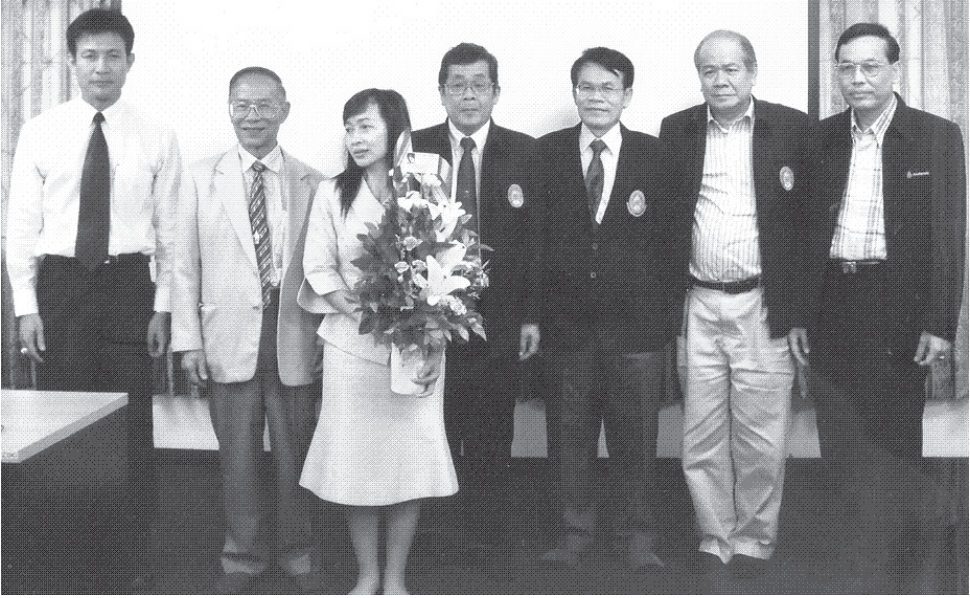
ปัญหาเกิดขึ้นตอนที่ขายรุ่นแรกนั้นแหละครับ ลูกค้าไม่มีปัญหา เพราะอาจารย์ที่สอนอยู่วิทยาลัยที่ผมเรียนอยู่ ซึ่งมีบ้านอยู่ใกล้บ้านพักอนุเคราะห์รับซื้อทั้งหมดซึ่งผมก็ไม่ทราบว่ามันส่งสารหรือว่าท่านต้องการซื้อจริงๆ แต่นั่นก็ไม่ใช่อุปสรรค

ปัญหาคือ พอผมขายไก่แล้ว โรงเลี้ยงไก่ก็โล่ง ผมเริ่มคิดถึงไก่และรู้สึกว่ไก่เหมือนลูกเหมือนหลาน ผมเลี้ยงเขามากับมือ บางวันเวลาว่างๆ ผมจะไปนั่งอ่านหนังสืออยู่ท่ามกลางฝูงไก่ แล้วอยู่ๆ ผมก็จับเขาใส่ขังซึ่งรู้อยู่ว่าปลายทางคืออะไร ตอนนั้นแหละทำให้ผมเลี้ยงไก่ได้เพียงรุ่นเดียว รุ่นที่สองเลยยกให้เพื่อนบ้านไปเลี้ยงต่อ เพราะทำต่อไปไม่ไหว

ถ้าเป็นธุรกิจทั่วไปถือว่าขาดทุนย่อยยับ เพราะโรงเลี้ยงไก่ก็ลงทุนไปเยอะ รุ่นแรกก็พอจะได้ทุนบ้าง แต่รุ่นสองขาดทุนแน่เพราะยกไก่ให้ชาวบ้านไป ปัญหาที่ตามมาคือ จะคืนทุนพีโทนี่อย่างไร

ผมคิดว่าพีโทนี่คงดูและเห็นสิ่งที่ผมทำอยู่จึงยกเงินลงทุนทั้งหมดให้ผมได้แต่ขอบคุณ และไม่ยืมเงินไปลงทุนอะไรอีกเลย

นอกจากเปลี่ยนวิธีการรายได้ดังกล่าวมาแล้ว วิธีคิด วิธีเรียน วิธีการเข้าถึงคน และอื่นๆ อีกหลายอย่างของผมเปลี่ยนไป ก่อนนี้ผมไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ค่อยซักถาม แสดงความคิดเห็น หรือ

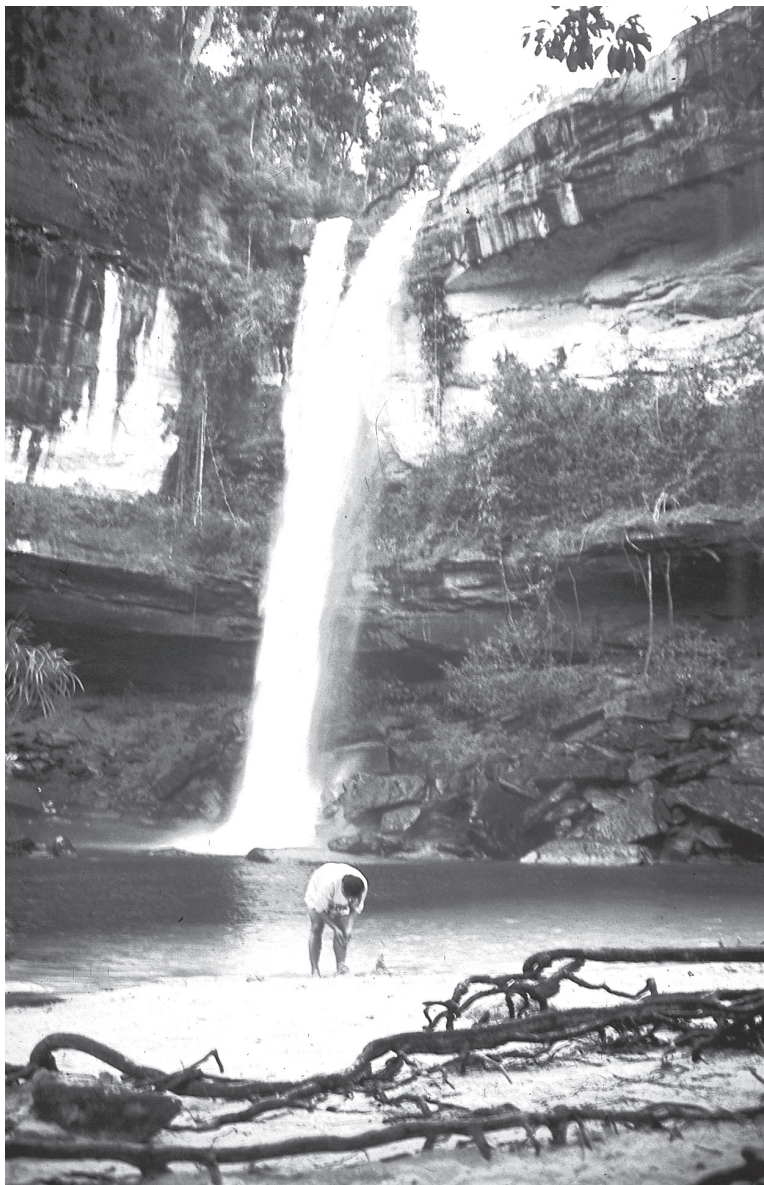

คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีและผู้ทรงคุณวุฒิ : ดร.กวินทร์เกียรติ นนธ์พะละ ศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ
ดร.รัตติกร ทองเนตร ผศ.ดร.อนุศักดิ์ เกตุสิริ ผู้เขียน รศ. ดร.อศิวฤทธิ์ อุทัยรัตน์ และ ดร.วิเศษ ภูมิวิชัย

ร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนหรือแม้แต่กิจกรรมในสังคม แต่หลังจากกลับ
จากอเมริกาผมเปลี่ยนไปเป็นคนละคนเลยก็ว่าได้

ผมสมัครเป็นประธานชุมนุม พาเพื่อนทำกิจกรรม ไปศึกษาดูงาน
ออกค่ายอาสาช่วยชุมชน เป็นผู้ร่วมแสดงบนเวที ซึ่งที่ยังจำได้ชัดคือ
การแสดงหมอลำประชันกับจิวในเรื่องเดียวกัน คือนางเอกของเรื่อง
แสดงแบบจิว ส่วนพระเอกแสดงเป็นหมอลำ เป็นผู้ริเริ่มจัดงานปล่อยผี
หรือ Halloween Day เป็นครั้งแรกที่วิทยาลัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็น
นักเขียนประจำวารสารของวิทยาลัย แต่งกลอนประชันกับนักศึกษาที่เรียน
เอกภาษาไทย ทั้ง ๆ ที่ตัวเองเรียนเอกภาษาอังกฤษ

โดยสรุปแล้วนี่คือจุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของผม
และจุดเริ่มต้นนั้นได้ผลิดอกออกผลมาจนถึงปัจจุบัน

15 : ทุนการศึกษาปริญญาเอก

สิ่งที่ยังไม่ใช่ของตนแม้จะมีค่าก็เป็นสิ่งที่ไร้ค่า

ในปี 2513 ขณะที่กำลังเรียนอยู่ระดับ ปก.ศ.ชั้นสูงปีแรกนั้น ดร. อรุณ ปรีดีติลล ผู้อำนวยการวิทยาลัย ซึ่งเป็นศิษย์เก่ามหาวิทยาลัย วอลลิโนสัน มีทุนให้นักศึกษาที่สนใจไปศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก จำนวน 3 ทุน และเป็นทุนคณาจารย์อีกสองทุน โดยมีอธิการ มหาวิทยาลัยวอลลิโนสันมาคัดเลือกด้วยตัวเอง

ดร. อรุณ ปรีดีติลล ท่านมีวิสัยทัศน์ว่าถ้าส่งนักศึกษาไปเรียนถึงระดับปริญญาเอกแล้วกลับมาเป็นอาจารย์ที่วิทยาลัยจะเป็นการเพิ่มศักยภาพของสถาบันอีกทางหนึ่ง ส่วนตัวผมเห็นว่าเป็นเส้นทางดาราไปสู่การสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกและได้เป็นอาจารย์วิทยาลัยครูด้วย จึงตัดสินใจสมัคร โดยไม่บอกแม่และทางบ้าน

ความจริงแล้วแม่และทางบ้านอยากให้ผมออกมาหางานทำตั้งแต่จบ ปก.ศ. ต้นและก่อนไปอเมริกาแล้ว แต่ผมขอแม่และทางบ้านว่าน่าจะให้เรียนจบ ปก.ศ. ชั้นสูง ก่อนเพราะผลการเรียนดี ได้รับเลือกเรียนต่อ และที่สำคัญคือได้ทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ถ้าไม่ไปคงเสียใจไปตลอดชีวิต มันคือโอกาสเดียวในชีวิตและเป็นสิ่งที่ผมใฝ่ฝันมาตั้งแต่เรียนอยู่มัธยม ศึกษาแล้ว

ในที่สุดผมก็ได้เรียนต่อ ปก.ศ. ชั้นสูง และได้ไปอเมริกา และตอนนี้ผมกำลังคิดการใหญ่ เพื่อไปอเมริกาอีก!!!

ผมสมัครและได้รับการคัดเลือกเพื่อรับทุนดังกล่าว พร้อมกับเพื่อนอีก 2 คน คือ คุณมนูญ คุรุทานัง และคุณเปรมฤดี ซึ่งผมจำนามสกุลไม่ได้

หลังจากทราบผลการคัดเลือก ผมรีบกลับบ้านเพื่อแจ้งข่าวดีให้แม่และทางบ้านทราบ พี่ชายไม่ว่าอะไร แต่แม่มีสีหน้ากังวลอย่างเห็นได้ชัด หลังจากเสียบอยู่พักใหญ่ แม่ก็หันหน้าเข้ามาในห้อง และร้องไห้ไปบ่นไปว่า

“ก็เพิ่งกลับมา แล้วจะไปอีกแล้ว...” “ลูกไม่รู้หรอกหนึ่งปีที่ผ่านมา แม่เป็นห่วง และคิดถึงลูกขนาดไหน” และประโยคออกมาจากปากของแม่ ที่ผมไม่มีวันลืม คือ

“อยากให้แม่ตายก็ไปซะ” ว่าแล้วก็ร้องไห้ต่อไม่หยุดเหมือนเด็กในที่สุดผมคลานเข้าไปกราบแม่และพูดด้วยน้ำตานองหน้าเช่นกันว่า “ผมไม่ไปแล้วแม่”

บรรยากาศวันนั้นช่างวังเวงระคนกันกับความเชื่อมั่นว่าตัดสินใจถูกแล้ว “แม่สำคัญกว่าปริญญาเอก” และคืนนั้นแม่ก็เล่าความลับบางอย่างให้ฟัง แม่บอกว่าตอนผมเป็นเด็กเคยมีฝรั่งขอผมไปเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรม แต่แม่ไม่ให้ เพราะแม่มีลูกชายทั้งหมด 6 คน แต่ 3 คนแรกเสียชีวิตตั้งแต่ยังเด็ก และผมเป็นลูกคนสุดท้ายจึงไม่ยอมให้ไปไหนเด็ดขาด

ฝรั่งที่ขอผมไปเลี้ยงเป็นคณะสำรวจป่าที่ผ่านมาหมู่บ้านตอนผมอายุขวบกว่า และในฐานะพ่อเป็นผู้ใหญ่บ้านและแม่เป็นสตรีหมายเลขหนึ่งของหมู่บ้านจึงมีหน้าที่ต้อนรับ แม้จะพูดกันไม่รู้เรื่อง แต่ก็มีล่ามคนไทยเป็นสื่อกลาง

จริงๆ แล้วผมขอบคุณที่แม่ไม่ยกผมให้ฝรั่ง และผมดีใจยิ่งขึ้นที่ผมตัดสินใจไม่รับทุนไปเรียนปริญญาเอกในช่วงนั้น เพราะเพื่อน ๆ ที่ไป รวมทั้งคุณไมตรี มีศร ซึ่งไปแทนผมนั้น ไม่มีใครกลับประเทศไทยสักคน ต่างทำงานที่อเมริกากันทุกคน

ถ้าผมไปก็คงไม่กลับเหมือนกันหรือไม่ก็อาจจะตายก่อนสำเร็จการศึกษา เพราะในปีเดียวกันนั้นเองที่ผมได้พบโทนีและตรวจพบโรคพยาธิใบไม้ตับ และที่สำคัญคุณแม่ของผมอาจตรอมใจตายจริงๆ ก็เป็นไปได้ ซึ่งผมคงไม่ให้อภัยตัวเองแน่ๆ

ผมเสียใจที่ไม่ไปอเมริกา และการบอกเลิกทุนนั้นก็หลอกหลอน ผมเป็นเวลาหลายปี จนผมกระทั่งได้เรียนปริญญาเอกความรู้สึจึงค่อยดีขึ้นแต่ ณ วันนี้ผมขอบคุณตัวเองมากที่ตัดสินใจเช่นนั้น

รถยนต์คันแรก

การตัดสินใจของคนเรามีทั้งที่นำไปสู่ผลที่ดีและผลที่ไม่ดี แม้ว่าเราจะพิจารณาอย่างรอบคอบรอบด้านแล้วก็ตาม นักปราชญ์ที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตและมีความสุขกล่าวตรงกันว่า

“ไม่ว่าผลการตัดสินใจจะเป็นอย่างไร จงเรียนรู้จากมัน และเลิกติดยึดกับอดีต เพราะอย่างไรเสียเราก็แก้ไขอะไรมันไม่ได้”

แม่ของผมและลูกคนโตตอนเด็ก ๆ

16 : หนังสือที่มีอิทธิพลต่อผม

การอ่านหนังสือนอกจากจะเป็นอาหารสมอง
ยังเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์คนอื่นด้วย

จะบอกว่าหนังสือมีอิทธิพลต่อผมโดยตรงคงไม่ใช่ แต่คนที่ทำให้ผมติดหนังสือและอ่านนิยายอย่างเป็นเรื่องเป็นราวครั้งแรกคือ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิพานิชย์ ซึ่งตอนนั้นผมกำลังเรียนปริญญาเอกอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากที่พักผมไม่ไกลจากมหาวิทยาลัย จึงมักจะไปถึงมหาวิทยาลัยแต่เช้า และ อาจารย์ ดร. ก่อ ท่านก็ชอบ มาแต่เช้าเพื่อหนีรถติด

ก่อนเริ่มเรียนผมมีโอกาสดูสนทนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท่านเป็นประจำ และบังเอิญที่ผมเป็นชาวจังหวัดร้อยเอ็ดเช่นเดียวกับท่านเลยมีเรื่องสนทนากันได้ไม่เลือกประเด็น ทุกครั้งที่ผมถามปัญหา ท่านจะหัวเราะ ฮีๆ แล้วถามผมว่า

“สมาน เคยอ่านหนังสือเล่มนี้ไหม”

และเกือบทุกเล่มที่ท่านเอ่ยชื่อมาผมไม่เคยอ่าน เพราะเดิมที่ผมเป็นคนไม่ค่อยได้อ่านหนังสือ ตอนเป็นเด็กผมไม่ได้อ่านหนังสือเพราะไม่มีเงินซื้อ และไม่มีห้องสมุดให้เข้าไปอ่าน พอโตขึ้นแม้จะมีหนังสือใน

ห้องสมุดให้อ่านผมก็ไม่ชอบอ่านเพราะผมติดนิสัยไม่ชอบอ่านหนังสือแล้ว โดยเฉพาะหนังสือนิยายผมมีความคิดว่าเป็นเรื่องไร้สาระ แต่เมื่ออาจารย์ถามว่าผมเคยอ่านหนังสือเล่มนั้นเล่มนี้ไหม ผมตีความว่าท่านมอบหมายให้ไปอ่าน ผมเลยต้องไปหามาอ่านและต้องอ่านอย่างรวดเร็ว หากไม่รีบอ่านผมไม่ทราบจะเอาเรื่องอะไรไปสนทนากับท่านเมื่อพบกันในสัปดาห์ถัดไป เชื่อหรือไม่ว่าเวลาหนึ่งภาคเรียนที่ผมเรียนกับท่าน อาจารย์ ดร. ก่อ นั้น ผมอ่านหนังสือมากกว่าที่ผมเคยอ่านมาตลอดชีวิต ก่อนหน้านั้น และนั่นเป็นสาเหตุที่ทำให้ผมติดการอ่านหนังสือมาจนถึงปัจจุบัน

นิยายเรื่องแรกที่ผมอ่านคือ “คำพิพากษา” ของ ชาติ กอบกิตติ หลังจากได้อ่านแล้วจึงเห็นประโยชน์ของการอ่านนิยายอย่างยิ่งเพราะนิยายดี ๆ นั้นเท่ากับย่อกรณศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและสังคมให้เราได้ศึกษาได้เป็นอย่างดี หลังจากนั้นผมได้อ่านนิยายอีกหลายเรื่อง แม้แต่ปัจจุบันก็ยังทานิยายดี ๆ มาอ่านเป็นประจำ โดยเฉพาะคุณมยุรี ภรรยาของผมให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพราะเขาเป็นคนชอบอ่านหนังสืออยู่แล้ว

หนังสือที่มีอิทธิพลต่อผมมากเล่มหนึ่งคือ ไล่ตังจิ้น : ลูกขอกทาน ผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต เขียนโดยไล่ตังจิ้น และแปลโดยวิลาวัลย์ สกกุลบริรักษ์ เป็นหนังสือที่ผมอ่านไปร้องไห้ไป ด้วยความสงสารไล่ตังจิ้น และรู้สึกสงสารตัวเอง ที่เคยหลงคิดว่า “ชีวิตเราช่างลำบาก น่าสงสาร และน้อยใจในวาสนาบ่อย ๆ” พออ่านประวัติของไล่ตังจิ้นแล้วจึงได้รู้ว่าความลำบากในชีวิตและการต่อสู้ของผมนั้นช่างจืดจ๋อยเหลือเกินเมื่อเทียบกับชีวิตของเขา

ผมลืมนัดแผลของความลำบากยากจนและความน้อยใจใน
วาสนาของตนในอดีตเหมือนปลิดทิ้ง เหมือนยกภูเขาที่ทับอกผมมากกว่า 40
ปี ออกไป ทุกวันนี้ผมลืมนความขมขื่นที่คิดว่าตนเองลำบาก และพยายาม
ทำวันนี้ให้ดีที่สุดเพราะไหน ๆ ก็ดำเนินชีวิตมาได้ขนาดนี้แล้ว ทำดีให้สุด ๆ
ดีกว่า

สาระสรุปของเรื่องไ่ตงจิ้น คือ ไ่ตงจิ้น มีพ่อเป็นขอทานตาบอด
แม่เป็นคนสมองพิการ มีพี่น้องรวม 12 คน ล้วนเป็นคนพิการ ช่วย
เหลือตนเองไม่ได้ ยกเว้นพี่สาวของไ่ตงจิ้น ภาระในการหาเลี้ยงครอบครัว
โดยการขอทานจึงตกอยู่กับไ่ตงจิ้นและพี่สาว โดยมีพ่อซึ่งตาบอดเป็น
ผู้นำและเป็นครูในการขอทาน ทุกวันนี้ไ่ตงจิ้นยังมีชีวิตอยู่มีอาชีพที่มั่นคง
และเป็นบุคคลดีเด่นของประเทศได้หัวน

ในหนังสือมีคำคมและข้อคิดมากมายที่ทุกคนควรได้อ่าน ตัวอย่าง
บางตอนที่ผมประทับใจคือไ่ตงจิ้นเขียนไว้ว่า “มนุษย์ไม่มีวันสิ้นไร้
หนทาง แม้แสนจะเจ็บปวดทรมาน ทั้งถูกรังแกและดูถูกเหยียดหยาม
ทุกอย่างแต่ในที่สุดผม (ไ่ตงจิ้น) ก็เดินทางผ่านถนนสายชวากหนาม
ที่สุดเยือกเย็นและมีดมนมาจนได้ ...”

คนที่คิดว่าตนเองเกิดมาอาภัพ ต่ำต้อย ถูกฟ้าแกล้ง พรหมลิขิต
เล่นกล ฯลฯ ควรหาโอกาสอ่านหนังสือเล่มนี้ให้ได้ ผมเชื่อว่า จะสร้าง
ความแตกต่างให้กับชีวิตท่านไม่น้อย

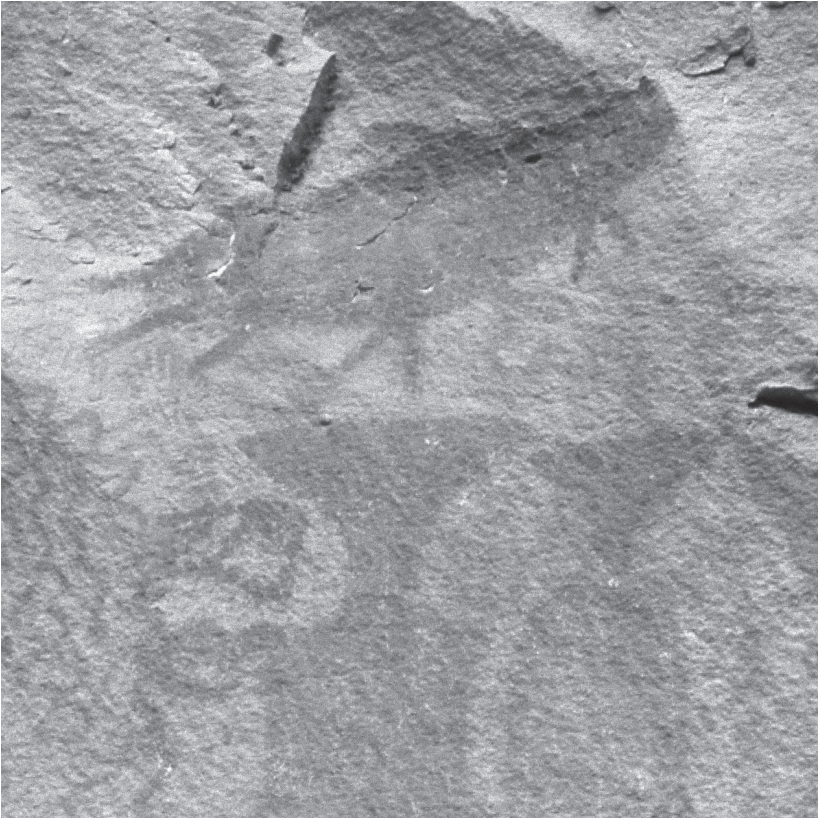
หนังสืออีกเล่มหนึ่งซึ่งถ้าผมไม่เอ่ยถึงก็คงไม่ได้ คือ “ประวัติย่อของกาลเวลา หรือ The Brief History of Time” ของ ศาสตราจารย์ ดร. จอห์น ฮอว์คิง นักวิชาการที่โชคร้ายเพราะในช่วงท้ายของชีวิตได้ป่วยเป็นโรคกล้ามเนื้อฝ่อ จึงไม่สามารถเขียนหนังสือโดยวิธีปกติได้ แต่สามารถพิสูจน์สูตรทางฟิสิกส์ความยาวกว่าสามสิบหน้าด้วยการคำนวณแบบคิดในใจและจากความจำอย่างเดียว และได้เขียนหนังสือเล่มล่าสุดโดยวิธีกระพริบตาเป็นรหัสแบบอักษรเบลล์เพื่อให้ลูกศิษย์ถอดความและเขียนให้ ช่างมหัศจรรย์จริงๆ เพราะคนที่มีอวัยวะที่สามารถใช้งานได้ครบ 32 ประการอย่างผมนั้นกว่าจะเขียนหนังสือได้แต่ละเล่มก็ยากเย็นแสนเข็น จึงควรวีธีการของ ศาสตราจารย์ ดร. จอห์น ฮอว์คิง เป็นบทเรียนชีวิต

สาระของหนังสือประวัติย่อของกาลเวลาที่มีต่อผมนั่นคือการอธิบายเกี่ยวกับการกำเนิดจักรวาล และการอธิบายเกี่ยวกับการเดินทางด้วยความเร็วของแสง ซึ่งผมเคยอ่านในหนังสือของ ศาสตราจารย์ ดร. ไอส์ไตน์ ว่าถ้าเราสามารถเดินทางเร็วเท่ากับความเร็วแสงแล้วเราจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงเรื่องเวลา คือ เวลาจะหยุดนิ่ง แปลว่าเราจะไม่แก่ ผมไม่อยากแก่และอยากเป็นอมตะ แต่ไม่เชื่อเรื่องยาอายุวัฒนะ จึงแอบศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้มากกว่า 20 ปี แต่ไม่มีวีแววสำเร็จ หลังจากได้อ่านหนังสือของ ดร. ฮอว์คิง จึงบรรลुरुธรรมว่า “ถ้าเราสามารถเดินทางด้วยความเร็วของแสง เราก็เป็นพลังงาน ไม่ใช่คน” และผมก็เกิดความกังวลว่าแล้วผมจะกลับมาเป็นคนอีกได้อย่างไร ใครจะมองเห็นตัวผม และช่วยให้ผมกลับมาเป็นคนอีก

เมื่อได้ข้อสรุปดังกล่าว ความพยายามจะเป็นอมตะด้วยการเดินทางด้วยความเร็วแสงก็จบลง แต่เกิดความคิดใหม่และได้ข้อสรุปว่า “ถ้าเช่นนั้นสรรพสิ่งในโลกและจักรวาลแท้จริงแล้วมาจากแหล่งเดียวกันคือพลังงาน” เพียงแต่พลังงานหลายส่วนยังเป็นพลังงานอยู่ บางส่วนกลายเป็นวัตถุธาตุ และบางส่วนได้พัฒนาตนเองมาเป็นสิ่งมีชีวิต และคนก็อยู่ในผลผลิตของวิวัฒนาการนี้ด้วยและในที่สุด ผมก็เขียนหนังสือ “เหลี่ยมมุมของชีวิตและจักรวาล” ขึ้นในปี 2542 และต่อมาได้รวมเล่มกับหนังสือที่เคยเขียนก่อนหน้านั้นอีกเล่มหนึ่งคือ “รู้งาน รู้ชีวิต” พร้อมกับเขียนบางบทเพิ่มเติมและตั้งชื่อใหม่ว่า “วิถีมตะ” นัยว่าถ้าอยากเป็นอมตะมีทางเป็นไปได้ตั้งเสนอไว้ในหนังสือเล่มดังกล่าว สนใจหาอ่านได้ที่หอสมุดแห่งชาติ หรือห้องสมุดของมหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วไป

ภาพที่เคยวาดสมัยเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน

17 : ปกิณกะชีวิต (1)

ทุกอย่างที่ผ่านมาในชีวิตสำคัญหมด
อยู่ที่ว่าคุณจะเห็นคุณค่าของมันหรือไม่เท่านั้น

มี คนกล่าวว่าคนเรานั้นนับญาติกันได้ไม่เกินหกชั่วอายุคน คือนับญาติไล่ขึ้นข้างบนได้สามและนับลงข้างล่างอีกสาม ได้แก่ ทวด ปู่ พ่อ ตัวเรา ลูก หลาน และเหลน นอกจากนั้นสืบหากันไม่เจอ ดังนั้นการเขียนแผนภูมิเครือญาติ หรือ family tree จึงน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การนับญาติง่ายขึ้นและมีหลักฐาน ดังนั้นผมจึงคิดว่าผมน่าจะเริ่มต้นเขียนแผนภูมิเครือญาติผมไว้เพื่อลูกหลานเขาจะได้สืบสานและเขียนต่อ จะได้สืบหาญาติพี่น้องกันได้ง่ายขึ้น

เรื่องแผนภูมิเครือญาตินั้น เป็นเรื่องไม่ง่ายครับ เพราะข้อมูลหลายส่วนได้ตายไปพร้อมกับเจ้าของเรื่องแล้ว แต่ผมจะพยายามรวบรวมเท่าที่ทำได้ เพื่อเป็นเกียรติประวัติให้กับบรรพบุรุษที่ทำให้ผมได้เกิดมา และได้ใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า

เริ่มจากปัจจุบันก็แล้วกัน คือ ลูกสาวสองคน คนโตชื่อวินัส ส่วนคนเล็กชื่อสุรัสวดี

ลูกสาวคนโตเป็นนางฟ้าประจำต้นเทียน

เราเลี้ยงลูกแบบเปิดตำราเลี้ยง เพราะไม่มีใครสอนเรื่องเลี้ยงลูก เป็นเรื่องเป็นราว สิ่งที่เราได้จากการประสบการณ์ชีวิตที่เคยพบเห็นมา สำหรับผมแทบจะไม่มีประสบการณ์การเลี้ยงเด็กเลยเพราะเป็นลูกคนเล็กไม่เคยมีน้อง เคยช่วยพี่ชายเลี้ยงหลานสองสามครั้ง แต่เป็นการเลี้ยงแบบตามมีตามเกิด ส่วนภรรยาของผมพอจะมีประสบการณ์บ้าง เพราะเป็นพี่คนโต และเคยช่วยนำเลี้ยงหลานมาก่อน

เมื่อภรรยาของผมท้องลูกคนแรก ปี 2519 เราเริ่มหาตำรามาอ่าน หนังสือที่เราอ่านมีชื่อว่า “เลี้ยงลูกให้ถูกทาง” เขียนโดย คุณหมอชนิกา ตูจินดา แบบแผนการเลี้ยงลูกคนแรกของเราค่อนข้างจะเป็นแบบตะวันตก ซึ่งผมในฐานะที่มีประสบการณ์ตะวันตกอยู่บ้าง เห็นว่าเข้าท่า และเชื่อมั่นว่าเมื่อลูกโตขึ้นคงมีความเชื่อมั่นในตนเองและดูแลตัวเองได้

เมื่อวันส้ออายุได้สามขวบ แม่พาไปเข้าโรงเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ศูนย์พัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี วันส้อไม่ชอบไปโรงเรียนอย่างมาก และเข้าวันหนึ่งวันส้อร้องไห้เสียงดังและตะโกนว่า

“หนูไม่อยากไปโรงเรียน ะ” แม่เลยพูดว่า “ถ้าหนูไม่ไปโรงเรียน โตขึ้นจะเป็นขอทานนะ” วันส้อตะโกนสวนกลับมาพร้อมทั้งทั้งน้ำตาว่า “หนูอยาก เป็นขอทาน ะ”

ตอนหลังจึงทราบว่าสาเหตุมาจากที่โรงเรียนมีเพื่อนผู้ชายที่ตัวโตกว่ารังแกเป็นประจำ จึงไม่อยากไปโรงเรียน

วีรกรรมของวันส้ออีกเรื่อง คือ มีอยู่วันหนึ่งวันส้อกลับจากโรงเรียน อนุบาลเร็วกว่าปกติ เมื่อมาถึงบ้านก็ไปนั่งดูทีวีอย่างสบายอารมณ์ และครู่ใหญ่ ๆ คุณป้าข้างบ้านมาเคาะที่ประตูและถามว่าอาจารย์ได้ให้สามล้อมารอใครหรือเปล่า แม่จึงออกไปดูและเห็นคนขับสามล้อนั่งรออยู่บนสามล้ออย่างอารมณ์ดี

จากการสอบถามได้ความว่าวันส้อนั่งสามล้อกลับบ้านเองทั้ง ๆ มีรถรับ-ส่งอยู่แล้ว เนื่องจากว่าเห็นเพื่อน ๆ มีพ่อ-แม่ไปรับที่โรงเรียนหลังเลิกเรียนแล้วพานั่งสามล้อกลับบ้าน เลยอยากทำบ้าง

วีรกรรมของวันส้อมีอีกเยอะ เล่าได้อีกหลายตอน แต่สิ่งอยากเล่าอีกเรื่องคือ วันส้อเป็นคนชอบอ่านหนังสือ เข้าใจว่าติดนิสัยรักการอ่านมาจากแม่

วันนี้จะอ่านหนังสือได้เร็วและจับใจความจากเรื่องที่อ่านได้ดี ทั้งนี้เนื่องจากแม่อ่านหนังสือให้ลูกฟังตั้งแต่ลูกเริ่มฝึกพูด พอลูกสามารถอ่านหนังสือเองได้ แม่จะจ่ายค่าขนมเป็นพิเศษให้วันละ 2 บาทเป็นค่าจ้างให้ลูกอ่านหนังสือให้แม่ฟังขณะแม่นั่งซักผ้าในตอนเย็นหลังทานอาหารเย็นแล้ว และแม่จะอ่านนิทานให้ลูกฟังก่อนนอน เขาจะขอฟังอีกจนแม่ขี้เกียจอ่าน พอโตขึ้นเขาสลับหน้าที่กับแม่ วันเสาร์อาทิตย์หลังอาหารเที่ยงวันนี้จะอ่านหนังสือให้แม่ฟังจนแม่หลับจึงจะเลิกอ่าน ปัจจุบันนี้เวลารีสกลับมาบ้านก็มักจะอ่านหนังสือข้างๆ แม่ และมักจะอ่านช่วงสนุกๆ หรือข่าวขันของฝรั่งต่างๆ ให้แม่ฟัง เพื่อแชร์มุมน่ารักในหนังสือที่ตัวเองกำลังอ่านให้แม่ฟัง

ลูกสาวคนที่สองชื่อสุรัสวดี แม่ตั้งชื่อให้ตามชื่อเทพเจ้าแห่งศิลปการแสดงและการเรียนรู้ของอินเดีย นัยว่าแม่อยากให้ลูกเป็นนักปราชญ์ผู้ทรงความรู้เมื่อโตขึ้น สำหรับลูกคนนี้เราเลี้ยงแบบตะวันออก (จริงๆ แล้วเหตุการณ์บังคับ) คือ เขากินนมแม่ตั้งแต่เกิดจนอายุได้ 2 ขวบจึงเลิก (ส่วนคนโตกินนมแม่ในช่วงแรกเท่านั้น เพราะแม่ไม่มีน้ำนมและหัวนมแม่ใหม่แข็งลูกจึงไม่ยอมดูด) อาจจะต้องด้วยเหตุนี้เองลูกคนเล็กจึงกลายเป็นลูกแห่งติดแม่ ขี้อาย ไม่ชอบอ่านหนังสือ แต่ชอบฟังเรื่องเล่ามากกว่า แต่พอโตขึ้น พฤติกรรมก็เปลี่ยนไปเป็นคนละคน

ลูกสาวคนเล็กเราจะเรียกกันติดปากว่า “น้องนุ่น” น้องนุ่นเป็นคนขี้อายมากเมื่อแม่อุ้มและแนะนำให้รู้จักกับใครน้องนุ่นจะเบือนหน้าหนีและเอาหน้าซบไหล่แม่ตลอด มีอยู่วันหนึ่งเราไปว่ายน้ำที่กองบิน 21 โดยมีน้ำพราวพรรณพาซ้อนรถมอเตอร์ไซด์ไป

อีกมุมของนางฟ้าต้นเทียน

แม่ พี่วินัส และน้ำพราวพรรณลงว่ายน้ำ ส่วนน้องนุ่นแม่ให้นั่งรอที่ม้ายาวริมสระ เนื่องจากทุกคนทราบดีว่าน้องนุ่นจะไม่มีวันขยับเขยื้อนไปไหนถ้าแม่ไม่พาไปเพราะความขี้อายของเขา แต่คราวนี้ผิดคาด น้องนุ่นลุกจากม้านั่งและเดินไปที่ขอบสระ และเดินเลยลงไปใต้น้ำเสียอย่างนั้น

เมื่อวินัสและน้องนุ่นโตพอที่จะฝึกว่ายน้ำเป็นนักกีฬาว่ายน้ำ แม่กับเพื่อนๆที่อยู่บ้านพักครูโรงเรียนนารีอนุกุลที่มีลูกอายุไล่เลี่ยกันจะเกณฑ์ลูกไปฝึกว่ายน้ำอย่างเอาจริงเอาจัง โดยจ้างครูฝึกจากเชียงใหม่มาเป็นผู้ฝึกสอน นัยว่าอยากให้ลูกทุกคนได้เป็นนักกีฬาทีมชาติในอนาคต

วันหนึ่งมีการจัดการแข่งขันว่ายน้ำ ลูกๆ ยังว่ายน้ำไม่แข็งดี แต่ก็ลงแข่งเพราะหาตัวนักกีฬาไม่ได้ ตอนนั้นน้องนุ่นยังไม่รู้วิธีปล่อยตัวนักกีฬา และยังไม่รู้วิธีกระโดดลงสระด้วยซ้ำ แต่ด้วยสปิริตจึงเข้าแข่งขันตามที่ครูฝึกสั่ง

รอบที่น้องนุ่นลงแข่งนั้นมีการพาวนซ์ขณะปล่อยตัวนักกีฬา แต่น้องนุ่นไม่ทราบ พอกระโดดลงสระก็ว่ายต่ออย่างตั้งอกตั้งใจ กองเชียร์รอบสระต่างก็ตะโกนบอกสุดเสียงว่าน้องนุ่นๆ น้องนุ่นๆ เพื่อให้หยุดว่ายน้ำ ส่วนน้องนุ่นนึกว่าเพื่อนเชียร์ยังรีบตั้งหน้าตั้งตาว่ายต่อไป พอว่ายถึงขอบสระน้องนุ่นเงยหน้าขึ้นถามพ่อผู้ยืนรอรับอยู่ว่า “ชนะไหมพ่อ” ผมสงสารลูกจนน้ำตาซึม

บุคคลที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของผมและครอบครัวที่สำคัญคือ คุณมยุรี ภรรยาของผม เขาเป็นคนที่มีความเสียสละ อดทน มุ่งมั่น และจริงจังกับชีวิตมากจนผมอดเป็นห่วงไม่ได้ว่าเขาใช้เวลาส่วนไหนเพื่อความ สุข ของตนเอง

พี่โทนี่ เป็นเน็ต
และครอบครัว

18 : ปกิณกะชีวิต (2)

ต้นตระกูลคือรากเหง้า
ส่วนตัวเราคือกิ่งก้านและดอกผล

ผมกล่าวมาแล้วข้างต้นว่าผมเป็นลูกชานา ผมเกิดที่บ้านเลขที่ 1 บ้านหนองขี้ม้า หมู่ที่ 4 ตำบลโนนชัยศรี อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด พ่อชื่ออ่วม และแม่ชื่อน้อย

พ่อเป็นผู้ใหญ่บ้านหลายสมัยและเสียชีวิตในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ขณะที่พ่อมีชีวิตอยู่ ครอบครัวผมถือได้ว่าเป็นครอบครัวที่มีฐานะในระดับหมู่บ้าน จนสามารถส่งลูกไปเรียนหนังสือในอำเภอได้ตั้งสองคน คือ พี่สงครามและผม แต่หลังจากสิ้นบุญพ่อทุกอย่างเปลี่ยนไป รายได้ที่เคยมีอยู่หายไปหมด เงินค่าตอบแทนจากทางราชการของพ่อพี่ชายคนโตก็ตัดสินใจนำไปลงทุนตั้งโรงสีข้าว แต่ขาดทุนและต้องเลิกกิจการไปในที่สุดหลังจากนั้นครอบครัวของเราก็เปลี่ยนสถานภาพเป็นครอบครัวที่ยากจน ผมต้องหาเงินส่งตัวเองเรียนหนังสือ

เท่าที่จำได้ พ่อเป็นคนขยันและเป็นผู้นำครอบครัวที่ดี นอกจากทำนาแล้วท่านจะเป็นพ่อค้าวัวและควายตามฤดูกาล ที่เรียกว่านายฮ้อย และจะต้อนวัวและควายไปขายที่กรุงเทพฯปีละครั้งในช่วงฤดูแล้ง และ

ต้อนรับลูกสาวคนเล็กกลับจากเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในช่วงหน้าเก็บเกี่ยวพ่อจะเป็นพ่อค้าขายข้าว โดยรับซื้อข้าวจากชาวบ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียงไปขายในเมือง ผมได้มีโอกาสติดตามพ่อไปซื้อและขายข้าวหลายครั้ง นับว่าเป็นประสบการณ์ในวัยเด็กที่ดี นอกจากนั้นที่บ้านเรายังเลี้ยงวัวฝูงหนึ่ง แต่เมื่อพ่อป่วยต้องขาย และเงินที่เก็บหอมรอมริบมาชั่วชีวิตต้องนำมาใช้เป็นค่ารักษา แต่ในที่สุดพ่อก็จากไปในปี 2507

พ่อของผมเป็นลูกขุนพรหมภักดีและแม่เสน พ่อเล่าให้ฟังว่าปู่ของผมเสียชีวิตหลังจากผมเกิดได้หนึ่งปี ผมจึงไม่รู้อะไรเกี่ยวกับเรื่องปู่มากนักนอกจากการตั้งนามสกุล “อัสวภูมิ” แต่ผมยังมีโอกาสได้เห็นย่าและ

บทเรียนจากชีวิต : เส้นทางแห่งการเรียนรู้เข้าหามา

จำยาได้บ้าง ๆ ส่วนเรื่องที่มีการเสียชีวิตของย่า ผมจำได้ดีเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่แปลก ดั่งจะเล่าต่อไป

พ่อแม่พี่น้องรวมกัน 6 คน ได้แก่ ลุงเลี่ยม พ่ออ่วม อาเอี่ยม อาบุตร อาไย และอาหนู

พี่น้องของพ่อแต่ละคนก็มีลูกมีหลานหลายคน ผมจำไม่ได้ทั้งหมด ถ้าลูกหลานได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วอยากเขียนแผนภูมิเครือญาติของเราต่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก็ยินดีอย่างยิ่งจะได้นับญาติกันถูก แต่สำหรับคนรุ่นราวคราวเดียวกันเท่าที่จำได้และมีชีวิตอยู่มีดังนี้

ลูกของลุงเลี่ยมที่ยังมีชีวิตอยู่ชื่อทา เคยเป็นพระเอกลิเกเก่า แต่ตอนนี้บวชเป็นพระอยู่ที่บ้านนาแซง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลูกของอาเอี่ยม มีอามาซึ่งยังอยู่ที่บ้านหนองขี้ม้า ส่วนอาสาไปอยู่ที่จังหวัดนครปฐม

ลูกของอาบุตร บุตรพรม มีอานีง อยู่ที่บ้านหนองขี้ม้า

ลูกของอาไย มีอาสงบ เป็นข้าราชการบำนาญ อยู่ที่บ้านเชียงโพ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี และอาเสี่ยมอยู่ที่บ้านหนองขี้ม้า

ลูกของอาหนู วรามิตร มีอาบรรจบ ตอนนี้เป็นข้าราชการบำนาญ อยู่บ้านหนองขี้ม้า อาบรรจบ อยู่ลำปาง และอาทรัพย์ อยู่เชียงราย

ที่ผมบอกว่าการเสียชีวิตของยาเสนเป็นเรื่องแปลกเพราะมีคนในหมู่บ้านตายในวันเดียวกันถึง 3 คน ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่มากสำหรับชาวบ้าน

เริ่มต้นจากลุง “เล่อ” บ้านตรงอยู่กันข้ามบ้านผม เสียงร้องไห้คร่ำครวญ และอาการอาวรณ์ปลุกทุกคนในบ้านของผมให้ตื่น ตอนนั้นเวลาประมาณตีสอง ในฐานะเพื่อนบ้านและผู้ใหญ่บ้าน พ่อไปดูว่าเกิดอะไรขึ้น และผมก็ตามไปด้วยเช่นเคย ตอนที่เราไปถึงลุงเล่อเสียชีวิตแล้วด้วยโรคที่ชาวบ้านเรียกว่า “ไหลตาย” คือ ขณะที่นอนหลับลุงเล่อร้อง อึก ๆ ๆ ๆ แล้วแน่นิ่งและเสียชีวิตไป

ขณะที่กำลังสอบถามความเป็นมาเป็นไปกันอยู่นั้น ก็ได้ยินเสียงร้องไห้คร่ำครวญจากท้ายหมู่บ้าน พ่อและผมยังไม่ทันได้ไปถึงบ้านที่เป็นต้นเสียงหลังที่สองนี้ ก็ได้ยินอีกเสียงที่กลางหมู่บ้าน ซึ่งก็คือบ้านอาเอี่ยมน้องพ่อของผมเอง รายที่อยู่ท้ายบ้านรอดตาย แต่รายที่เป็นอาของผมตาย

หลังจากพ่อและผมมาถึงบ้านอาเอี่ยม พ่อสอบถามความเป็นมาและเป็นไป แล้วจัดแจงอาบน้ำและแต่งตัวให้ศพแต่ยังไม่เสร็จดี มีชาวบ้านมาบอกว่าคุณยาเสนเสียชีวิตแล้ว พ่อจึงพาผมไปส่งบ้านให้อยู่กับแม่ ก่อนที่จะเลยไปบ้านย่า รุ่งเช้าผมถึงได้ทราบเรื่องราวทั้งหมด

พอยาเสนซึ่งตอนนั้นอาศัยอยู่กับอาหนูลูกสาวคนเล็กของท่าน ได้ข่าวว่าอาเอี่ยมเสียชีวิต ก็ลุกขึ้นมาล้างหน้าล้างตาหาหมากมาเคี้ยวคุยอยู่ กับอาหนู และร้องไห้เป็นพัก ๆ และก่อนที่จะเสียชีวิต อาหนูเล่าให้ฟังว่า ย่าคร่ำครวญว่า “ลูกยังหนุ่มแน่น ไม่สมควรตายเลย ให้แม่ตาย

แทนดีกว่า” แล้วก็ร้องไห้อีกก่อนแน่นิ่งไป อาหนูเห็นทำไมดีจึงเข้าไป
ประคองให้ลุกขึ้น แต่ ปรากฏว่ายาเสียชีวิตแล้ว

ส่วนรายที่อยู่ท้ายบ้านที่รอดตายนั้นชื่อ “ลุงอ๋า” แกล่ให้ภรรยา
และญาติฟังว่าขณะที่กำลังนอนหลับอยู่ดีๆ ก็ฝันเห็นคนแต่งกายเหมือน
ยมบาล นุ่งโจงกระเบนสีแดง และมีหนวด มาด้วยกันสองคน พอมาถึงก็
เอาหนังหมาเน่าคลุมหัวแก และแกก็ตื่นรนต่อสู้กันอยู่พักหนึ่งซึ่งกำลังจะ
หมดแรง หนึ่งในสองคนที่อยู่ในฝันนั้นบอกว่า “เฮ้ยนี่ชื่ออ๋า ไม่ใช่เอี่ยม”
แล้วก็เอาหนังหมาเน่าออกจากหัวของแก ตอนที่แกกำลังต่อสู้กันอยู่นั้น
มีลักษณะเหมือนคนไหลตาย และญาติพี่น้องก็ร้องไห้ ส่งเสียงที่เรา
ได้ยินจากท้ายบ้าน แต่ในที่สุดแกก็ฟื้น และมีชีวิตอยู่ต่อมาอีกกว่าสิบปี
ก่อนจะเสียชีวิต

แม่ของผมเป็นคนตัวเล็กแต่ใจเด็ด งานบ้านทั้งหมดเป็นหน้าที่
ของแม่ และผมจะเป็นผู้ช่วยแม่อีกชั้นหนึ่ง เพราะที่บ้านเราไม่มีลูกผู้หญิง
การต้มน้ำใส่โถ่งเพื่อไว้สำหรับต้มและใช้จึงเป็นหน้าที่ของผม ในสมัยก่อน
นั้นยังไม่มีประปา เราต้องเดินทางเป็นกิโลๆ เพื่อไปต้มน้ำใส่โถ่ง และ
หอบกลับบ้าน แม่ของผมเป็นนักจัดการที่ดีในการดูแลเรื่องอาหารการกิน
สมัยก่อนยังไม่มีตู้เย็น แม่มีวิธีการเก็บและถนอมอาหารหลายรูปแบบ
เพื่อให้พวกเรามีกินทั้งปี เช่น หน้าแล้งก็จะพาผมไปต้มเกลือสินเธาว์
ซึ่งผมชอบ มากเพราะเกลือที่ต้มใหม่ๆ หอมและอร่อยจริงๆ หน้าฝนจะ
หาปลามาทำปลาร้า หาหน่อไม้มาทำหน่อไม้ดอง หรือเผาเก็บไว้ทำอาหาร
นอกจากนี้ยังมีปลา อึ่ง กบ เขียดรมควั่นเก็บไว้เป็นอาหารหน้าแล้ง เป็นต้น

แม่เป็นคนชอบทำบุญ เข้าวัด และฟังเทศน์และเป็นผู้นำชาวบ้าน ในการทำกิจกรรมตามประเพณี ผมเองเลยได้มีโอกาสเข้าวัด ฟังเทศน์ และได้ฟังนิทานที่พระเทศน์เป็นประจำ เช่น เรื่องพระเจ้าลิขิต และนิทาน ชาตกอื่น ๆ สมัยก่อนนั้นพระจะเทศน์ทุกวันพระใหญ่ คือ ขึ้น และแรม 15 ค่ำ ส่วนหน้าเข้าพรรษานั้นจะเพิ่มวันพระเล็ก คือ ขึ้นและแรม 8 ค่ำด้วย

หลังจากพ่อเสียชีวิต แม่เปลี่ยนไป ไม่เป็นผู้นำชาวบ้านเหมือนก่อน แต่ยังทำบุญตักบาตร และไปวัดตอนเช้าบ้างเป็นครั้งคราว เพราะมีภาระ มากขึ้น แม่อยู่กับพี่ชายคนโต คือ พี่สุเชาว์ และเวลาแม่ป่วยผมจะพามา รักษาที่อุบลราชธานี และผมรับหน้าที่ดูแลแม่เอง ครอบครัวยังอยากให้ ย่าอยู่ด้วยนาน ๆ แต่บ่อยครั้งที่แม่อยากกลับบ้านที่ร้อยเอ็ด ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ หายดี กลับร้อยเอ็ดแล้วแม่ก็ป่วยเป็น ๆ หาย ๆ แต่แม่ก็ไม่เคยอยู่กับเราที่ อุบลจนหายสนิทสักที ช่วงนั้นผมและครอบครัวยังอยู่ระหว่างการสร้างตัว จึงไม่อาจจะสนองเจตนารมณ์ของแม่ในเรื่องการทำบุญและเข้าวัดได้ เหมือนแม่ที่เคยทำ จะให้ผมกลับไปอยู่บ้านก็คงไม่ได้ จะให้แม่มาอยู่กับ ผมที่อุบลฯ แม่ก็ไม่คุ้นเคย แม่จึงเดินทางไป ๆ มา ๆ ระหว่างอุบล-ร้อยเอ็ด จนถึงวาระสุดท้ายของท่าน

แม่ของผมเป็นลูกตาพรหม และยายอบ บุตรพรหม มีพี่ชายหนึ่งคนชื่อ “ทอง” มีลูกชายสองคน พวกเขาย้ายไปอยู่อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ยายอบเสียชีวิตตั้งแต่แม่ยังเด็ก จึงเป็นลูกกำพร้า และญาติเอา ไปเลี้ยงไว้ ส่วนตาพรหมย้ายไปอยู่บ้านคำไชวาล จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นนายพรานมือฉมัง ตอนผมเป็นเด็ก เวลาท่านลงมาเยี่ยมจะมีเรื่อง

ถ่ายภาพวันรับพระราชทานปริญญาบัตร ปริญญาเอก

ผจญภัยมาแล้วให้ฟังเป็นประจำ เช่น เจอถุงเหลี่ยมขนาดใหญ่เท่าขอนไม้ นึกว่าเป็นขอนไม้ถูกไฟไหม้ เลยไปนั่งพัก พอใช้มีดที่ถือมาด้วยสับลง เพื่อพักมีด เมื่อสิ่งที่เข้าใจว่าเป็นขอนไม้ขยับจึงรู้ว่าเป็นงู หรือเรื่องการนั่งห้าง¹ รอยิงสัตว์ บางครั้งมีเสือสมิงแปลงตัวมาเป็นคน ที่รู้จักมาเรียกให้กลับบ้าน ถ้าไม่รู้ทันและลงจากห้างไปก็จะโดนเสือกัดตาย เป็นต้น

ตาพรมเป็นคนอายุยืน แม่บอกว่าอายุของท่าน 90 กว่าปีตอนที่ท่านเสียชีวิต และก่อนเสียชีวิตสองสามปี ตาพรมได้ย้ายกลับมาอยู่กับแม่ที่บ้านโคกสมบูรณ และเสียชีวิตด้วยโรครุนในปี 2519

ผมเป็นลูกคนสุดท้อง มีพี่น้องที่รอดตายและเติบโตมาด้วยกัน 3 คน คือ พี่สงคราม (คนกลาง) และพี่สุเชาว์ (คนโต) ที่บอกว่ารอดตาย

เพราะพี่ชายสามคนแรกนั้น แม่บอกว่าสองคนเสียชีวิตตั้งแต่ยังเล็ก ส่วนอีกคนเสียชีวิตเมื่ออายุประมาณ 5 ขวบ การเสียชีวิตของเด็กสมัยนั้นเป็นเรื่องปกติ แค่ว่าป่วยสองสามวันก็ตายแล้ว และพี่ชายที่ตายเมื่ออายุ 5 ขวบนั้น แม่เล่าให้ฟังว่าเป็นคนที่มีสุขภาพดี แข็งแรงปกติ วันหนึ่งบ่นว่าอยากกินข้าวจี๋แต่เช้า แม่บอกว่าเดี๋ยวค่อยกินแกก็ไปนอนเล่น แล้วหลับไม่ยอมตื่น สมัยก่อนชีวิตก็เท่านั้นเองครับ

พี่ชายคนโต ชื่อ สุเชาว์ แม่เล่าให้ฟังว่าตอนเป็นเด็กนั้นเป็นคนขี้โรคเลยตั้งชื่อว่า “สุเชาว์” ซึ่งคล้องจองกับภาษาอีสานว่า “เซา” แปลว่าหาย พี่สุเชาว์เป็นคนรักบ้าน ติดแม่ จึงไม่ยอมไปเรียนต่อในอำเภอ พ่อจึง ให้ไปบวชเป็นเณรเพื่อเรียนหนังสือ โตขึ้นจะได้มีงานทำ ผมจำได้ว่าขณะที่บวชเป็นเณรที่วัดพี่ยังร้องไห้และกลับมาอนที่บ้าน ในที่สุดต้องสึกออกมาทำนาช่วยแม่

พี่สุเชาว์เป็นคนช่วยเหลือผมในช่วงเรียนหนังสือในอำเภอ ทั้งเรื่องอาหารและค่าใช้จ่ายส่วนที่ขาดเหลือ บางครั้งพี่ต้องไปยืมเงินชาวบ้านเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนของผมเมื่อเงินขาดมือและผมยังหารายได้ไม่พอจ่าย ก่อนพี่เสียชีวิตได้มีโอกาสตอบแทนบุญคุณในช่วงนั้นปลายชีวิตโดยส่งเสริมให้พี่ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านตามที่ฝัน และต่อมาพี่สุเชาว์ได้เป็นประธาน อบต. อีกสองสมัย ก่อนที่จะจากผมไป

พี่ชายคนกลางชื่อ สงคราม แม่บอกว่าที่ตั้งชื่อสงครามเพราะพี่เกิดในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สอง พี่สงครามเป็นคนเจ้าสำอาง และชอบใช้คนอื่น โดยเฉพาะผมซึ่งเป็นน้อง บ่อยครั้งที่แม่หรือพ่อให้ทำอะไร พี่ก็

จะสั่งต่อให้ผมทำโดยอ้างว่าแม่หรือพ่อสั่ง จึงทำให้ผมไม่ค่อยชอบ พี่สงครามเท่าไต่หนักตอนเป็นเด็ก แต่พอโตขึ้นก็เข้าใจ และในช่วงที่ผมเรียนหนังสืออยู่ที่วิทยาลัยครูมหาสารคามนั้น พี่สงครามได้ช่วยค่าใช้จ่ายประจำเดือนในการเรียนของผมเดือนละ 100 บาท ซึ่งถือว่าเป็นเงินจำนวนมาก เพราะในตอนนั้นผมไปรับจ้างที่ร้านอาหารได้เงินเดือนๆ ละ 150 บาทเท่านั้น

ตอนนี้พี่ชายของผมทั้งสองคนได้เสียชีวิตแล้ว พี่คนโตมีลูกชาย-หญิงรวมกัน 9 คน และพี่คนกลางมีลูก 4 คน เป็นชายทั้งหมด ส่วนผมมีลูก 2 คน เป็นหญิงทั้งคู่

ลูกและเพื่อน ๆ ช่างบ้าน

19 : บทเรียนจากชีวิต

ความฉลาดหรือโง่ไม่ได้วัดกันที่เรียนสูง
แต่อยู่ที่การใช้สิ่งที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์

ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ น่าจะยังเป็นพุทธสุภาษิตที่ทันสมัยและใช้ได้อยู่ แต่เมื่อป่วยแล้วต้องหาทางรักษา ดังนั้นบทเรียนสุดท้ายที่อยากนำเสนอในหนังสือเล่มนี้คือ “การเรียนรู้คือชีวิต” หมายความว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงคือความสามารถที่จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ในบทที่ 13 ผมได้กล่าวถึงประสบการณ์หนึ่งปีที่ประเทศอเมริกา ในขณะที่เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนนั้นเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตผม จุดเปลี่ยนที่สำคัญคือ “ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้และวิธีเรียนรู้” ของผม

ก่อนไปเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนผมเข้าใจว่าการเรียนรู้คือการรู้ให้มากๆ และจำข้อมูลให้ได้เยอะๆ ใครถามเรื่องอะไรก็ตอบได้ และพูดเรื่องอะไรก็รู้หมด แต่การเรียนรู้ในมิติใหม่ที่ผมได้เรียนระหว่างเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนคือ การค้นหาข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการแก้โจทย์หรือปัญหาที่เรากำลังเผชิญอยู่และความสามารถในการใช้สิ่งที่เรียนในการแก้ปัญหานั้นๆ เป็นสำคัญ

**ครูภาษาอังกฤษโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช พ.ศ. 2517
และ ผอ.ขวัญ จันทปุม (คนที่ 2 แถวหลัง)**

เมื่อเป็นเช่นนี้จึงอย่าได้แปลกใจว่าทำไมบางคนจบแค่ ป.4 หรือไม่ได้เรียนหนังสือเลยจึงแก้ปัญหาได้ดีกว่าหรือรวยกว่าคนจบปริญญาเอก ทั้งนี้เพราะเขาเรียนรู้ตลอดเวลาตนเอง

ตัวอย่างการเรียนรู้ที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับชีวิตผมก็คือ การเรียนรู้ที่ช่วยทำให้ผมมีชีวิตรอดและมีสุขภาพดีอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งๆ ที่เป็นคนขี้โรค

ในอดีตนั้นผมเป็น “ผู้ป่วยวันละโรค” คือป่วยได้ทุกวัน และวันละโรค หรือหลายโรคในหนึ่งวัน ในปี 2513 หมอได้ตรวจพบว่าผมเป็น

บทเรียนจากชีวิต : เส้นทางแห่งการเรียนรู้สู่เป้าหมาย

โรคใบไม้ดับ ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มียารักษา ใครป่วยเตรียมจองโลงและวัดได้เลย แต่ผมรอดมาได้ทั้ง ๆ ที่หมอบอกว่าผมน่าจะมมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน 5 ปี

ระหว่างปี 2519-2522 ผมเป็นโรคขาดสารอาหาร คือ ชูบผอม และมีอาการเหนื่อยง่าย วันไปไหนทำงานหนัก หรือนอนดึกพอตื่นตอนเช้า จะเวียนศีรษะคล้ายจะเป็นลม ต้องฟัง “น้ำตาลหรือโอวัลตินหวาน ๆ” ในปี 2525 ผมป่วยเป็นโรคไวรัสตับอักเสบนิดปี ซึ่งหมอแนะนำว่าไม่ควรออกกำลังกายที่จะมีผลกระทบต่อตับเพราะว่ารอบตับจะมี ผังฝืดยึดติดกับซีโครง การออกกำลังกายมากจะมีผลต่อตับซึ่งอาจจะเป็นโรคตับแข็งหรือมะเร็งตับได้

คนเคยออกกำลังกาย พอไม่ได้ออกกำลังกายจะรู้สึกไม่เป็นสุข แต่โชคดีที่วันหนึ่งในปี 2527 ผมได้อ่านงานวิจัยในหนังสือ Reader's Digest ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของหมอที่เคยป่วยเป็นโรคกระเพาะทะลุ และหมอชาวอเมริกันคนนี้อายุเพียง 45 ปี ยังหนุ่มและเขาคิดว่าถ้าหมอหนุ่มตายเพราะโรคกระเพาะทะลุคงเสียหื้อหมอ ดังนั้นเขาจึงตัดสินใจวิ่งตอนพักเที่ยงทุกวันนัยว่าจะวิ่งให้เป็นลมตายซึ่งน่าจะดีกว่าเป็นโรคกระเพาะตาย แต่ผลปรากฏว่าโรคกระเพาะทะลุหายแถมยังสุขภาพดีมาก เขาเลยทำการศึกษาเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อการรักษาโรค โดยเฉพาะวิธีการออกกำลังกายและระยะเวลาในการออกกำลังกายที่เหมาะสม ข้อค้นพบที่สำคัญคือ

1. การออกกำลังกายนั้นจะออกโดยวิธีใดก็ได้ให้ออกวันละ 21 นาที และควรเป็นช่วงเวลาเดิมทุกวัน

คุณแม่ พี่ชายคนโตและครอบครัว

2. ถ้าเป็นการออกครั้งแรกให้ออกต่อเนื่องกัน 21 วัน อย่าขาดตอน ถ้าขาดตอนต้องเริ่มต้นใหม่ การออกกำลังกายได้ต่อเนื่อง 21 วันนี้ สภาพร่างกายจะเข้าสู่สภาพความฟิตอยู่ตัว (fitness)

3. การคงสภาพความฟิตอยู่ตัว หรือ fitness นี้จะอยู่ได้ไม่เกิน 3 วัน หรือ 72 ชั่วโมง ถ้าเกินนี้ต้องเริ่มต้น 21 วันใหม่อีกครั้ง

หมอคนนี้สรุปไว้อย่างน่าสนใจว่า “คนที่ออกกำลังกายเหาะๆ แหะๆ และออกๆ หยุดๆ ไม่ต่อเนื่อง 21 วันตามสูตรข้างต้นจะไม่มีวันที่ร่างกายจะมีสภาพความฟิต หรือ fitness การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพก็จะได้ผลเท่าที่ควร และผมขอยืนยันเรื่องนี้เพราะทดลองกับตนเองมากกว่า 20 ปี ซึ่งเชื่อว่านี่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ยังมีชีวิตอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน

จากบทเรียนข้างต้นผมเลยตั้งสูตรการออกกำลังกาย “สูตร 21-21-72” คือออกกำลังกายแบบใดก็ได้วันละ 21 นาที และในช่วงเริ่มต้นใหม่นั้นให้ออกต่อเนื่องกัน 21 วัน ขาดตอนวันใดวันหนึ่งให้เริ่มต้นนับ 21 วันใหม่ แต่ถ้าออกกำลังกายต่อเนื่องกันได้ถึง 21 วันแล้วร่างกายมีสภาพความฟิตอยู่ตัว แต่ความฟิตอยู่ตัวนี้จะอยู่ได้ไม่เกิน 72 ชั่วโมง (3 วัน) ซึ่งเป็นตัวเลขตัวสุดท้ายของสูตร 21-21-72 ดังกล่าว

ประโยชน์ของความฟิตอยู่ตัวคือผู้ออกกำลังกายไม่เหนื่อยหรืออ่อนเพลียจากการออกกำลังกาย กล่าวคือ ถ้าเราออกกำลังกายแบบออก ๆ หยุด ๆ ไม่ต่อเนื่องตามสูตรนี้ ความฟิตจะไม่อยู่ตัวและจะรู้สึกเหนื่อยและอ่อนเพลียจากการออกกำลังกายทุกครั้งที่เราเริ่มต้นใหม่

แม้ว่าผมจะออกกำลังกาย และระมัดระวังเรื่องการรับประทานอาหาร ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า ไม่เที่ยวกลางคืน ผมยังป่วยเป็นอีกหลายโรค เช่น เป็นโรคสะเก็ดเงินตั้งแต่ปี 2528 จนถึงปัจจุบัน ขณะนี้คิดว่ากำลังจะหาย ระหว่างปี 2545-2549 ผมมีคอเรสเตอรอลสูง ต้องกินยาตามหมอสั่งแต่ไม่หาย ตอนนี้เป็นปกติแล้วจากการออกกำลังกาย และฝึกพลังลมปราณ ในปี 2549 ผมเป็นโรคกระดูกข้อต่อเสื่อมจนต้องผ่าตัดเปลี่ยนหัวกระดูก แต่ปัจจุบันนี้ผมมีสุขภาพดีที่สุดเท่าที่เคยมีมา ทั้งหมดนี้เกิดจากการเรียนรู้และนำความรู้เหล่านั้นมาใช้กับชีวิตตั้งจะเล่าต่อไป

นอกจากสูตรการออกกำลังกายดังกล่าวแล้ว ระหว่างที่ผมนอนป่วยหลังผ่าตัดเพราะเป็นโรคกระดูกข้อต่อเสื่อมปี 2550 คุณจรัสรัตน์ รื่นเรือง ลูกศิษย์ระดับปริญญาโทได้นำแผ่นวีดีโอ “พลังลมปราณ” ที่มีคุณศุภกิจ นิมมานนรเทพ เป็นวิทยากร

ขณะที่นอนป่วยไม่มีอะไรทำเลยเปิดทีวีดู และได้ข้อมูลจากวิทยากรว่า “แม้แต่คนป่วยก็ฝึกได้” ผมจึงเริ่มฝึกตั้งแต่นอนแช่อยู่บนเตียงจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาสามปีแล้วสุขภาพผมทุกด้านดีขึ้นจนเกือบจะเรียกว่าเป็น “คนปราศจากโรค” เหมือนที่วิทยากรได้กล่าวเลยก็ว่าได้

การฝึกพลังลมปราณนั้นหากจะแนะนำโดยการเขียนอาจจะต้องเขียนเป็นหนังสือได้อีกหนึ่งเล่ม แต่จะให้ดีที่สุดควรศึกษาจากการดูวิดีโอซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีให้บริการ ท่านที่สนใจสอบถามดูได้

บทเรียนสำคัญสำหรับสุขภาพของผมอีกเรื่องหนึ่งคือ “การกินผักและผลไม้ปั่น”

เมื่อพูดถึงเรื่องปั่นผักและผลไม้ หลายท่านอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะกำลังเป็นที่นิยมกันในปัจจุบัน สำหรับผมแล้วเห็นว่าแนวคิดและวิธีการปั่นผักผลไม้ของ ดร. ทอม อู๋ นั้นแตกต่างและส่งผลกระทบต่อชีวิตผมอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ

ดร. ทอม อู๋ เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในหนังสือ “ธรรมชาติช่วยชีวิต” แปลโดย เรืองชัย รักศรีอักษร ซึ่งเป็นหนังสือที่ผมพบโดยบังเอิญเนื่องจากต้องหาหนังสือดีๆ ไปอ่านเพื่อนำไปออกอากาศทางรายการวิทยุซึ่งผมไปออกประจำทุกวันเสาร์เวลา 17-18 นาฬิกา ที่คลื่นเอ็ฟเอ็ม 92.5

ผมได้อ่านหนังสือนี้เมื่อต้นปีนี้เอง แต่ก็ยังไม่ลังเลที่จะทดลองทำ ตอนนี้ได้ทดลองกับตนเองมาแล้วกว่า 6 เดือน แล้วผลพบว่าดีกว่าปั่นผักและผลไม้ทุกอย่างที่ผมเคยทดลองมาในอดีต

สูตรหลัก “มีแครอท บีตรูต และมะเขือเทศ” ล้างให้สะอาด โดยแช่น้ำเกลือทะเลประมาณ 30 นาที และไม่ต้องปอกเปลือก สูตรผสม “ที่เหลือท่านชอบอะไรก็ได้ ใส่ได้ ทั้งผลไม้และผัก” เช่น แอปเปิ้ล กีวี สับปะรด องุ่น ซาหรารี หน่อไม้ฝรั่ง กวางตุ้ง ปวยเล้ง ผักโขม ข้าวโพด ฟักทอง กะหล่ำปลีสีม่วง ฯลฯ ทั้งหมดสด และไม่ปอกเปลือก ยกเว้น กีวี และ สับปะรด

เครื่องปรุง ใส่กระเทียมสับ กลีบสองกลีบ ขิงสักหนึ่งแฉับ อบเชย ขมิ้น น้ำมันมะกอกหรือน้ำมันงา ได้ตามใจชอบ

สำหรับส่วนผสมเพิ่มเติม และเครื่องปรุงนี้จะใส่เท่าไรก็ได้ตามใจ กะให้พอดีที่จะดื่ม ก่อนปั่นให้เติมน้ำสะอาด ประมาณครึ่งหนึ่งของส่วนผสมที่จะปั่น และเวลาปั่นนั้นหากใช้เครื่องปั่นทั่วไปควรปั่น 3 รอบๆ ละหนึ่งนาที และพักสักสิบวินาที

ท่านที่ปั่นโดยใช้เครื่องปั่นความเร็วสูง ขนาดสามแรงแม่ครึ่งนั้น ให้ปั่นตามคำแนะนำของเครื่อง เวลาดื่มขอให้ดื่มครั้งละคำเล็กๆ และควรเคี้ยวสักสิบครั้งก่อนค่อยกลืน ขอรับรองได้ผลดี

ถ้าดื่มเพื่อสุขภาพ ดื่มวันละ 4 แก้วก็พอ คือ เช้า 2 แก้ว ก่อนอาหารเที่ยง 1 แก้วและก่อนอาหารเย็นอีก 1 แก้ว ส่วนการดื่มเพื่อรักษาโรค ให้เพิ่มอีก 2 แก้ว รวมเป็นวันละ 6 แก้ว

หลังจากดื่มน้ำปั่นผักแล้ว จะรับประทานอาหารด้วยก็ได้ ซึ่งอาจจะ เป็นสลัดขามโต หรืออาหารปกติก็ได้ แต่ไม่ควรรับประทานเยาะ และ ควรหลีกเลี่ยงอาหารประเภทแป้ง ย่าง และทอด และควรงดของหวานที่มี น้ำตาล น้ำอัดลม และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

คนที่ป่วยและจะรับประทานน้ำผักและผลไม้ปั่นเพื่อรักษาโรคนั้น ดร.ทอม อุ๋ ว่าควรงดอาหารที่เคยมาในชีวิตประจำวันก่อนหน้านั้นทุก ชนิดอย่างเด็ดขาด อย่างน้อย 4 เดือน จึงจะเห็นผล

ดร. ทอม อุ๋ คนนี้เคยป่วยเป็นมะเร็งปอดเมื่ออายุ 30 ปี หมอบอกว่าจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน 6 เดือน แต่ขณะนี้ ดร. อุ๋ อายุ 72 ปีแล้ว และยังสุขภาพดี จึงเขียนหนังสือนี้เป็นวิทยาทาน และตัวผมเองก็ได้บทเรียนจากหนังสือเล่มนี้จึงขยายผลต่อ

ทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนในชีวิตของผมถ้าท่านผู้อ่าน สนใจและอยากเรียนรู้ร่วมกันเพื่อชีวิตที่ดี ท่านสามารถติดต่อพูดคุย หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผมโดยทางจดหมาย หรือ ทาง email : samubon@hotmail.com

ครอบครัวอุปถัมภ์ ขณะ
ที่ผมไปอยู่อเมริกา
(พ.ศ.2512-2513)

เพื่อน (รุ่นพี่) ครูโรงเรียน
เบ็ญจะมะมหาราช

เพื่อนศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 10

พินนที : **อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์**
74-74/1 ถนนนครมา ถนนเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000
Tel : 045-264364, 045-265275, 045-255468 Fax : 045-245974